AVCTOR

DE

DIOSCURIDIS

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ ΟΜΗΡΩΙ ΝΟΜΩΝ

LIBELLO

SCRIPSIT

ROBERTUS WEBER

LIPSIAE
TYPIS I. B. HIRSCHFELDI
MDCCCLXXVIII

DE DIOSCURIDIS ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ ΟΜΗΡΩΙ ΝΟΜΩΝ LIBELLO

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

ROBERTUS THEOPHILUS WEBER
WUENSCHENDORFENSIS

LIPSIAE
TYPIS I. B. HIRSCHFELDI
MDCCCLXXXVIII

OTTONI RIBBECK

CURTIO WACHSMUTH

SACRUM

SCRIPTORIS VITA

Wuenschendorf in metallifera Saxonum regione viculus me progenuit Robertum Theophilum Weber a. h. s. LXII patre Roberto Theophilo hisce diebus mihi morte abrepto, matre Mathilda Theresia de gente Krutzschiorum adhuc superstite. Rudimentis litterarum scholis patrii vici et vicini Gruenhainichen imbutus Annabergae per annum frequentavi realem quam dicunt scholam. Sed cum iam illo tempore, ut humanissimis me darem litteris, animus inclinaret, a. h. s. LXXIV in gymnasium regium Dresdense sum receptus faustis auspiciis Ilbergio rectore tum inauguratum. Ubi discipulus fui usque ad annum LXXX. Denique duos per annos Lipsiae in publico gymnasio hoc quoque tum condito bonis litteris instructus sum Richardi Richteri regimine, a quo praestantissimo viro egregie mihi benevolo quae accepi vereor ut unquam aequem. Anno h. s. LXXXII maturitatis testimonium adeptus Lipsiae stipendium merui simul universitatis tanquam alumnus inscriptus. Audivi clarissimos viros de Noordenum, Ribbeckium, Springerum. Unde dimissus Heidelbergae per sex menses collegiis me docuerunt Bartschius, Behaghelius, Fischerus, Schoellius, Wachsmuthius. In patriam reversus scholas adii illustrissimorum virorum Brugmanni, de Bahderi, Crusii, Curtii, Ecksteinii, Heinzii, Hildebrandi, Langii, Lipsii, Overbeckii, iterum Ribbeckii, Richteri interim paedagogicis habendis scholis ad academiam vocati, Schreiberi, Voigtii, denuo Wachsmuthii qui Heidelberga huc transmigravit, Zarnckii.

Proseminarii philologorum Lipsio praeside exstiti sodalis, seminarii Lipsio et Ribbeckio moderantibus socius ordinarius, per annum quidem senior. Exercitationibus philologis ut interessem, benigne concesserunt Crusius, Lipsius, Rohdius, Wachsmuthius, Windischius. Ribbeckianae vero societati per tres annos adnumerabar, per duos audivi eius senior. In germanicum seminarium ut extraordinarium sodalem me receperunt de Bahder et Zarnckius. Paedagogici autem Richteri seminarii per duos annos et anni dimidium fui senior. Etiam quantus fructus mihi in academica Lipsiensi societate philologa ex iucundorum amicorum consuetudine allatus sit, lubens profiteor.

Quibus omnibus viris quantum debeam quod publice testandi mihi copia facta sit, perquam gaudeo. Imprimis autem meorum studiorum fautores exstiterunt institutione, consilio, consuetudine Ribbeckius et Wachsmuthius, quos pia memoria prosequi animus nunquam desistet.

DE DIOSCURIDIS
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ ΟΜΗΡΩΙ ΝΟΜΩΝ
LIBELLO

SCRIPSIT

ROBERTUS WEBER.

FRAGMENTA

Praemittere commentationi aptum visum est ipsas collectas et dispositas Dioscuridei *περὶ τῶν παρ᾽ Ὁμήρῳ νόμων* libelli reliquias, ut ad fragmentorum hos numeros versusque remittere liceat eos qui dissertationem nostram legent.

I.

Suidas s. v. *Ὅμηρος* (⟨ ⟩) et Athenaei epitoma I 8e *⟨Ὅτι Διοσκουρίδης ἐν τοῖς παρ᾽ Ὁμήρῳ νόμοις φησὶν ὡς ὁ ποιητὴς⟩ ὁρῶν τὴν σωφροσύνην οἰκειοτάτην ἀρετὴν οὖσαν τοῖς νέοις καὶ πρώτην, ἔτι δὲ ἁρμόττουσαν καὶ πάντων τῶν καλῶν χορηγὸν οὖσαν, βουλόμενος ἐμφῦσαι πάλιν αὐτὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ ἐφεξῆς, ἵνα τὴν σχολὴν καὶ τὸν ζῆλον ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις ἀναλίσκωσι καὶ ὦσιν εὐεργετικοὶ καὶ κοινωνικοὶ πρὸς ἀλλήλους, εὐτελῆ κατεσκεύασε πᾶσι τὸν βίον καὶ αὐτάρκη, λογιζόμενος τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἡδονὰς ἰσχυροτάτας γίνεσθαι ⟨καὶ πρώτας ἔτι τε καὶ ἐμφύτους τὰς⟩ περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν, τοὺς δὲ διαμεμενηκότας ἐν εὐτελείᾳ εὐτάκτους καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον γίνεσθαι ἐγκρατεῖς. ἁπλῆν οὖν ἀποδέδωκε τὴν δίαιταν πᾶσι καὶ τὴν αὐτὴν ὁμοίως βασιλεῦσιν ἰδιώταις, νέοις πρεσβύταις, ⟨λέγων·*

παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάννυσε τράπεζαν
σῖτον δ᾽ αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα (*η* 174).
δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας (*α* 141),·

---

12 sqq. [Plut.] Vit. Hom. c. 205 *φανερὸς δέ ἐστι καὶ τὴν λιτὴν δίαιταν ὑγιεινὴν ὑπολαμβάνων. πεποίηκε γὰρ τοὺς*

---

1 sqq. Optime Kaibelius textum restituit.

καὶ τούτων ὀπτῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βοείων· παρὰ δὲ ταῦτα οὔτε ἐν ἑορταῖς οὔτ' ἐν γάμοις οὔτ' ἐν ἄλλῃ συνόδῳ παρατίθησιν οὐδέν, καίτοι πολλάκις τὸν Ἀγαμέμνονα ποιήσας δειπνίζοντα τοὺς ἀρίστους⟩· καὶ οὐ θρῖα καὶ κάνδυλον καὶ ἄμητας μελίπηκτά τε τοῖς βασιλεῦσιν ἐξαίρετα παρατίθησιν Ὅμηρος, ἀλλ' ἀφ' ὧν εὖ ἕξειν ἔμελλον τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Αἴαντα γοῦν μετὰ τὴν μονομαχίαν νώτοισι βοῶν γέραιρεν ὁ Ἀγαμέμνων (*Η* 321)· καὶ Νέστορι δ' ἤδη ὄντι γηραιῷ (*γ* 33) καὶ Φοίνικι (*Ι* 215) κρέας ὀπτὸν δίδωσι, ἀφιστῶν ἡμᾶς τῶν ἀτάκτων ἐπιθυμιῶν. καὶ Ἀλκίνους δὲ ὁ τὸν τρυφερὸν ᾑρημένος βίον ⟨τοὺς τρυφερωτάτους ἑστιῶν Φαίακας καὶ τὸν Ὀδυσσέα ξενίζων, ἐπιδεικνύμενος αὐτῷ τὴν τοῦ κήπου κατασκευὴν καὶ τῆς οἰκίας καὶ τὸν αὑτοῦ βίον, τοιαύτας παρατίθεται τραπέζας⟩. καὶ Μενέλαος δὲ τοὺς τῶν παίδων γάμους ποιούμενος ⟨καὶ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς αὐτὸν παραγενομένου⟩

νῶτα βοὸς παρέθηκεν
⟨ὄπτ' ἐν χερσὶν ἑλών⟩, τά ῥά οἱ γέρα πάρθεσαν αὐτῷ (*δ* 64).

καὶ Νέστωρ δὲ βόας θύει Ποσειδῶνι παρὰ τῇ θαλάσσῃ διὰ τῶν φιλτάτων καὶ οἰκειοτάτων τέκνων, βασιλεὺς ὢν καὶ πολλοὺς ἔχων ὑπηκόους, ⟨τάδε παρακελευόμενος·

ἀλλ' ἄγ', ὁ μὲν πεδίονδ' ἐπὶ βοῦν ἴτω (*γ* 421)

ἥρωας ὀπτοῖς κρέασι χρωμένους, περιελὼν τὴν περὶ τὰ βρώματα περιεργίαν.

1 sqq. Dio Chrysost. II 87 R εὐωχεῖ γε μὴν ἀπὸ κρεῶν τοὺς ἥρωας ⟨ὀπτῶν⟩, καὶ τούτων βοείων, δῆλον ὅτι ἰσχύος, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκεν. τὸν γοῦν Ἀγαμέμνονα τὸν συμπάντων βασιλέα καὶ πλουσιώτατον βοῦν ἀεί φησι θύειν καὶ ἐπὶ τοῦτον καλεῖν τοὺς ἀρίστους. καὶ τὸν Αἴαντα μετὰ τὴν νίκην φιλοφρονεῖται τοῖς νώτοις τοῦ βοός.

Auctores 1 sqq. Plato de re publ. 404c.
18 sqq. Corpus peripat.: Porph. quaest. ad *γ* 411. 412; Athen. XIV 660bc.

---

7 οὖν codd.: corr. Dindorfius, cf. Dio Chrysost. II 87 R.
20 cf. Kaibel. Herm. XXII 331.
25 ὀπτῶν fortasse inserendum censuimus.

καὶ τὰ ἑξῆς〉· ὁσιωτέρα γὰρ αὕτη ἡ θυσία θεοῖς καὶ προσφιλεστέρα ἡ διὰ τῶν οἰκείων καὶ εὐνουστάτων ἀνδρῶν.

Athen. I 9[c] *Πρίαμος δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ ὀνειδίζει τοῖς υἱοῖς ἀναλίσκουσι τὰ μὴ νενομισμένα·*

ἀρνῶν ἠδ᾽ ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες (*Ω* 262).

II.

Athen. I 9[b] *καὶ τοὺς μνηστῆρας ὑβριστὰς ὄντας καὶ πρὸς ἡδονὰς ἀνειμένους οὔτε ἰχθῦς ἐσθίοντας ποιεῖ οὔτε ὄρνιθας οὔτε μελίπηκτα, περιελὼν παντὶ σθένει τὰς μαγειρικὰς μαγγανείας, . . . ὧν ἡ κατασκευὴ περιεργοτέρα.*

Athen. I 9[d] *Ἑλλήσποντον δὲ Ὅμηρος ἰχθυόεντα προσαγορεύων* (*I* 360) *καὶ τοὺς Φαίακας πλωτικωτάτους ποιῶν καὶ ἐν τῇ Ἰθάκῃ εἰδὼς λιμένας πλείους καὶ νήσους προσεχεῖς πολλάς, ἐν αἷς ἰχθύων ἐγίνετο πλῆθος καὶ ἀγρίων ὀρνίθων, καὶ εἰς εὐδαιμονίαν δὲ καταριθμῶν τὸ τὴν θάλασσαν ἰχθῦς παρέχειν, ὅμως τούτων οὐδὲν οὐδένα ποιεῖ προσφερόμενον.*

---

6 sqq. Dio Chrysost. II 87 R *ἰχθύων δὲ οὐδέποτε γενομένους αὐτοὺς ἐποίησε καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττης στρατοπεδεύοντας, καίτοι τὸν Ἑλλήσποντον, ὥσπερ ἐστίν, ἰχθυόεντα ἑκάστοτε καλῶν. πάνυ γὰρ ὀρθῶς αὐτὸ τοῦτο ἀπεμνημόνευσεν ὁ Πλάτων. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς μνηστῆρας ἰχθύσιν ἑστιᾷ, σφόδρα ἀσελγεῖς καὶ τρυφεροὺς ὄντας, ἐν Ἰθάκῃ καὶ ταῦτα ἑστιωμένους.*

Plut. quaest. conviv. VIII 8 III 13 *ὅθεν Ὅμηρος οὐ μόνον τοὺς Ἕλληνας ἰχθύων ἀπεχομένους πεποίηκε περὶ τὸν Ἑλλήσποντον στρατοπεδεύοντας, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἁβροβίοις Φαίαξιν οὐδὲ τοῖς ἀσώτοις μνηστῆρσιν, ἀμφοτέροις οὖσι νησιώταις, θαλάττιον παρατέθεικεν ὄψον.*

Plut. quaest. conviv. IV 4 III 4 *οἱ γοῦν ἥρωες εὐτελοῦς καὶ λιτῆς ἐθάδες ὥσπερ ἀσκηταὶ διαίτης ὄντες, καὶ τῆς τροφῆς πᾶσαν ἡδονὴν ἐπίθετον καὶ περίεργον ἀφελόντες, ὡς μηδ᾽ ἰχθύσι χρῆσθαι παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον στρατοπεδεύοντες, οὐχ ὑπέμειναν κτλ.*

Auctores 6 sqq. Plato de re publ. III 404[bc].

III.

Athen. I 9[d] καὶ μὴν οὐδ ὀπώραν παρατίθησί τινι καίπερ οὖσαν πολλὴν καὶ ἥδιστα ταύτης μνημονεύων καὶ πάντα χρόνον παρασκευάζων ἀθάνατον· 'ὄγχνη γάρ, φησίν, ἐπ' ὄγχνῃ' (η 120) καὶ τὰ ἑξῆς.

IV.

Athen. I 9[e] ἀλλὰ μὴν οὐδὲ στεφανουμένους οὐδὲ μυρουμένους ποιεῖ ὥσπερ οὐδὲ θυμιῶντας, ἀλλὰ πάντων τούτων ἀπολυομένους τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν καὶ αὐτάρκειαν ἐξαιρεῖται τοὺς πρώτους. καὶ θεοῖς δὲ ἁπλῆν ἀποδίδωσι δίαιταν νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ ποιεῖ τιμῶντας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς διαίτης, ἀφελὼν λιβανωτὸν καὶ σμύρναν καὶ στεφάνους καὶ τὴν περὶ ταῦτα τρυφήν.

V.

Athen. I 9[f] καὶ τῆς ἁπλῆς δὲ ταύτης διαίτης οὐκ ἀπλήστως ἀπολαύοντας παρίστησιν, ἀλλ' ὡς οἱ κράτιστοι τῶν ἰατρῶν ἀφαιρεῖ τὰς πλησμονάς,

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο (α 150)·

καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πληρώσαντες οἳ μὲν ἐξώρμων ἐπὶ μελέτην ἀθλητικὴν δίσκοισι τερπόμενοι καὶ αἰγανέαις (δ 626), τῇ παιδιᾷ τὸ πρὸς σπουδὴν ἐκμελετῶντες· οἳ δὲ κιθαρῳδῶν ἠκροῶντο τὰς ἡρωικὰς πράξεις ἐν μέλει καὶ ῥυθμῷ ποιούντων.

Iulian. Misop. 452, 5 H. τὸ γὰρ καὶ ἰχθύων καὶ ὀρνιθίων λόγον ποιεῖσθαι πέρα τρυφῆς εἶναι καὶ ἧς οὐδὲ τοῖς ἐν Ἰθάκῃ μνηστῆρσι μετῆν ἀσελγείας.

16 sqq. [Plut.] l. l. c. 207 ὅπως δὲ καὶ γυμνασίοις χρῆσθαι παραγγέλλει, φανερὸν ἐκ πολλῶν. ἀεὶ γὰρ πονοῦντας ποιεῖ, τοὺς μὲν ἐν τοῖς προσήκουσιν ἔργοις, τοὺς δὲ δι' ἐπιτηδευμάτων. ὅποτε καὶ τοὺς μάλιστα τῇ ἡδυπαθείᾳ κεχρη-

---

Avctores 5 sqq. Aristarchus ad *N* 736.

---

8 fort. τοὺς πρώτους (ἄους) var. lect. v. τοὺς ἀνθρώπους (ἄνους); itaque τοὺς πρώτους delendum? Wachsmuthius.

Athen. I 24[b] *καὶ δίσκοις δὲ καὶ ἀκοντίοις μετά τινος συμμετρίας ἐχρῶντο·*

δίσκοισιν τέρποντο καὶ αἰγανέῃσιν ἱέντες (δ 626)·

τὸ γὰρ τερπνὸν τὴν κακοπάθειαν κουφίζει.

VI.

Athen. I 24[c] *καὶ ἐπὶ κυνηγέσια δὲ ἐξίασιν οἱ νέοι πρὸς μελέτην τῶν πολεμικῶν κινδύνων καὶ ἐπὶ θήρας παντοίας, ἀφ' ὧν ῥωμαλεώτεροι καὶ ὑγιεινότεροι διετέλουν,* [*ὡς*] *ὅτε 'πυργηδὸν σφέας αὐτοὺς ἀρτύνουσι καὶ ἀντίον ἱστάμενοι ἀκοντίζουσιν'* (*M* 43).

VII.

Athen. I 24[c] *ἴσασι δὲ καὶ λουτρὰ ἄκη πόνων παντοῖα, κόπον μὲν θαλάττῃ λύοντες, ἣ μάλιστα τοῖς νεύροις ἐστὶ πρόσφορος, ἀναχαλῶντες δὲ ταῖς ἐμβάσεσι τὰς τῶν μυῶν συντάσεις, εἶτ' ἐπαλείφοντες λίπα πρὸς τὸ μὴ ξηρανθέντος τοῦ ὕδατος ἀπεσκληρυμμένα γίνεσθαι τὰ σώματα. οἱ γοῦν ἀπὸ τῆς σκοπιῆς ἐπανελθόντες 'ἱδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσσῃ κνήμας ἠδὲ λόφον ἀμφί τε μηρούς'* (*K* 572. 73.), *καὶ οὕτως ἀναψύξαντες*

ἔς ῥ' ἀσαμίνθους βάντες ἐυξέστας λουσάντο.
τὼ δὲ λοεσσαμένω καὶ ἀλειψαμένω λίπ' ἐλαίῳ
δείπνῳ ἐφιζανέτην. (κ 576 sqq.)

μένους Φαίακας καὶ τοὺς ἀσώτους μνηστῆρας γυμναζομένους εἰσάγει. καὶ πόνους μὲν τοὺς αὐτάρκεις αἰτίους ὑγιείας ὄντας νομίζει.

10 sqq. [Plut.] l. l. c. 209 *καὶ ὅπου δὲ λουτρὰ καὶ χρίσματα, ὡς ἐπὶ τοῦ Διομήδους καὶ Ὀδυσσέως ἐκ τῆς νυκτηγερσίας ἀνακομισθέντων* (*K* 572 sqq.). *καὶ γὰρ οἵαν ὠφέλειαν ἔχει τὰ λουτρὰ διὰ τούτων μάλιστα δηλοῖ*

θυμῆρες κεράσασα κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων (κ 362).

---

7 ὡς del. Wilamowitzius.
18 sqq. versus restituimus.

ἔστι δὲ καὶ τρόπος ἕτερος καμάτων λύσεως ἐκ τῶν κατὰ κεφαλῆς καταιονήσεων·

θυμῆρες κεράσασα κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων (κ 362).

VIII.

Dio Chrysost. II 87 R ἔοικέ γε μὴν καὶ τὰ περὶ κοίτην καὶ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἱκανὸς εἶναι παιδεύειν Ὅμηρος. . . . . . τὸν γοῦν Διομήδην πάνυ στερεῶς κατέκλινεν ἐπὶ βύρσης ἀγραύλου βοός, (κύκλῳ περιστήσας τὰ δόρατα ὀρθὰ ἐπὶ σαυρωτῆρος, οὐ κόσμου χάριν, ἀλλ' ἕτοιμα λαβεῖν).

IX.

Athen. I 18ª ἐς τὸ πρέπον δὲ Ὅμηρος ἀφορῶν τοὺς ἥρωας οὐ παρήγαγεν ἄλλο τι δαινυμένους ἢ κρέα καὶ ταῦτα ἑαυτοῖς σκευάζοντας. οὐ γὰρ ἔχει γέλωτα οὐδ' αἰσχύνην ὀψαρτύοντας αὐτοὺς καὶ ἕψοντας ὁρᾶν. ἐπετήδευον γὰρ τὴν αὐτοδιακονίαν καὶ ἐκαλλωπίζοντο, φησὶ Χρύσιππος, τῇ ἐν τούτοις εὐστροφίᾳ. Ὀδυσσεὺς γοῦν 'δαιτρεῦσαί τε' καὶ 'πῦρ νηῆσαι' οἷος οὐκ ἄλλος δεξιὸς εἶναί φησι (ο 322). καὶ ἐν Λιταῖς δὲ Πάτροκλος καὶ Ἀχιλλεὺς πάντα εὐτρεπίζει (Ι 202.

φανερὸν οὖν, ὅτι ἐντεῦθεν ἔχοντα τὴν ἀρχὴν τὰ νεῦρα, εἰκότως ἀπ' αὐτῶν καὶ τὴν ἴασιν τοῦ κόπου λαμβάνει.

12 sqq. Aelianus var. hist. VII 5 καὶ Λαέρτης δὲ αὐτουργῶν ὑπὸ τοῦ παιδὸς πεφώραται καὶ φυτὸν ξύων, καίτοι γηράσκων βαθύτατα. ὁμολογεῖ δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς αὐτὸς πολλὰ εἰδέναι καὶ τεχνίτης αὐτῶν εἶναι

δρηστοσύνῃ οὐκ ἄν μοι ἐρίσσειεν βροτὸς ἄλλος
πῦρ τ' εὖ νηῆσαι, διά τε ξύλα δανὰ κεάσσαι (ο 321 sq.).

καὶ τὴν σχεδίαν δὲ οὐ δεηθεὶς ναυπηγῶν, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ τὴν ταχίστην εἰργάσατο. καὶ Ἀχιλλεὺς δέ, τρίτος ὢν ἀπὸ τοῦ

Auctores 4 sqq. Corp. perip. (?): scholia Ven. A ad *I* 661, Ven. B ad *K* 75.

12 sqq. Chrysippus: Dio Chrysost. LXXI 378 R II, schol. Ven. A et B ad *Θ* 53, Aristarch. ad *Γ* 261.

209). καὶ Μενελάου δὲ τελοῦντος γάμους ὁ νυμφίος Μεγαπένθης οἰνοχοεῖ (ο 141).

X.

(Dio Chrysost. II 87 R δεῖ δὲ τοῦ ποιητοῦ τὰ μὲν ὡς συμβουλεύοντος καὶ παραινοῦντος ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ ὡς ἐξηγουμένου μόνον, πολλὰ δὲ ὡς ὀνειδίζοντος καὶ καταγελῶντος.)

XI (cf. I).

Athen. I 16^c οἶδε δ' Ὅμηρος καὶ ποικίλας ἐδωδάς· λέγει γοῦν (ζ 76) 'ἐδωδὴν παντοίην' καὶ (γ 480) 'ὄψα οἷα ἔδουσι διοτρεφέες βασιλῆες'.

Athen. I 25^d ὅτι δὲ καὶ ἑφθοῖς ἐχρῶντο κρέασιν ἐμφανίζει ἐν οἷς λέγει·

ὡς δὲ λέβης ζεῖ ...
κνίσσῃ μελδόμενος ἁπαλοτρεφέος σιάλοιο (Φ 362 sq.).

καὶ ὁ κατ' Ὀδυσσέως ἀφεθεὶς ποῦς βοὸς (υ 299) τούτου σημεῖον· πόδα γὰρ βόειον οὐδεὶς ὀπτᾷ. καὶ τὸ (α 141) 'κρειῶν δὲ πίνακας παρέθηκεν ἀείρας παντοίων' οὐ μόνον τὴν τῶν κρεῶν ἐξαλλαγὴν δηλοῖ, ὡς ὀρνίθεια, χοίρεια, ἐρίφεια, βόεια λέγων, ἀλλὰ τὴν σκευασίαν ὡς ποικίλην ἔχοντα καὶ οὐ μονοειδῆ ἀλλὰ περιττήν. ὡς ἀνακύπτειν τὰς Σικελικὰς καὶ Συβαριτικὰς

Διός, αὐτὸς διακόπτει τὰ κρέα, δεῖπνον τοῖς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν ἀφικομένοις πρέσβεσιν εὐτρεπίσαι σπεύδων.

14 sqq. Dio Chrysost. II 88 R ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν, ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος.

Avctores 3 sqq. cf. Stoicorum interpretandi rationem apud Dionem Chrysost. LIII 276 R n.

9 sqq. Aristarchus ad Φ 362.

---

18 καὶ Ἰταλικάς glossam del. Kaibelius.

26 ἀφικνεῖσθαι codd.: corr. Reiskius.

τραπέζας, ἤδη δὲ καὶ Χίας. μαρτυροῦνται γὰρ καὶ Χῖοι οὐκ ἔλαττον τῶν προειρημένων ἐπὶ ὀψαρτυτικῇ. Τιμοκλῆς·

Χῖοι πολὺ
ἄριστ' ἀνευρήκασιν ὀψαρτυτικήν.

XII (cf. II).

Athen. I 13ᵃ *καὶ ἰχθύσι δὲ Ὅμηρος ποιεῖ χρωμένους τοὺς τότε καὶ ὄρνισι. κατὰ γοῦν τὴν Θρινακίαν οἱ Ὀδυσσέως ἑταῖροι θηρεύουσιν·*

ἰχθῦς ὀρνιθάς τε φίλας θ' ὅ τι χεῖρας ἵκοιτο
γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν (μ 331).

οὐ γὰρ ἐν τῇ Θρινακίᾳ ἐκεχάλκευτο τὰ ἄγκιστρα, ἀλλ' ἐπεφέροντο ἐν τῷ πλῷ δηλονότι· ὥστε ἦν αὐτοῖς θήρας ἰχθύων ἐπιμέλεια καὶ τέχνη. εἰκάζει δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Σκύλλης ἁρπαζομένους Ὀδυσσέως ἑταίρους ἰχθύσι προμήκει ῥάβδῳ ἁλισκομένοις καὶ θύραζε ῥιπτομένοις (μ 251).

Athen. I 25ᵇ *ὅτι δὲ καὶ ἰχθῦς ἤσθιον Σαρπηδὼν δῆλον ποιεῖ* (Ε 487), *ὁμοιῶν τὴν ἅλωσιν πανάγρου δικτύου θήρᾳ. καίτοι Εὔβουλος κατὰ τὴν κωμικὴν χάριν φησὶ παίζων·*

---

6 sqq. Plut. quaest. conviv. VIII 8 III 14 *οἱ δὲ Ὀδυσσέως ἑταῖροι, τοσαύτην πλέοντες θάλατταν, οὐδαμοῦ καθῆκαν ἄγκιστρον, οὐδὲ πόρκον, οὐδὲ δίκτυον ἀλφίτων παρόντων.*

ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς ἐξέφθιτο ἤια πάντα (μ 329)

μικρὸν ἔμπροσθεν ἢ ταῖς τοῦ Ἡλίου βουσὶν ἐπιχειρεῖν, ἰχθῦς ἀγρεύοντες οὐκ ὄψον ἀλλὰ τροφὴν ἀναγκαίαν ἐποιοῦντο

γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν. ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός (μ 332).

ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης ἰχθύσι τε χρωμένων καὶ τὰς τοῦ Ἡλίου βοῦς κατεσθιόντων.

Plut. de Isid. et Osir. c. 7 *ὁ δὲ ἐμφανὴς καὶ πρόχειρος* (sc. *λόγος*), *οὐκ ἀναγκαῖον, οὐδ' ἀπερίεργον ὄψον ἀποφαίνων τὸν ἰχθὺν, Ὁμήρῳ μαρτυρεῖ, μήτε Φαίακας τοὺς ἁβροβίους μήτε τοὺς Ἰθακησίους ἀνθρώπους νησιώτας, ἰχθύσι χρωμέ-*

AVCTORES 5 sqq. Aristarchus ad *Π* 747 Ven. A et B et ad *δ* 368.

ἰχθὺν δ' Ὅμηρος ἐσθίοντ' εἴρηκε ποῦ
τίνα τῶν Ἀχαιῶν; κρέα δὲ μόνον ὤπτων, ἐπεὶ
ἕψοντα γ' οὐ πεποίηκεν αὐτῶν οὐδένα.
ἀλλ' οὐδεμίαν ἄλλην ἑταίραν εἶδέ τις
αὐτῶν, ἑαυτοὺς δ' ἔδεφον ἐνιαυτοὺς δέκα.
πικρὰν στρατείαν δ' εἶχον, οἵτινες πόλιν
βίᾳ λαβόντες εὐρυπρωκτότεροι πολὺ
τῆς πόλεως ἀπεχώρησαν ἧς εἷλον τότε.

ουδὲ τὸν ἀέρα δ' οἱ ἥρωες τοῖς ὄρνισιν εἴων ἐλεύθερον, παγίδας καὶ νεφέλας ἐπὶ ταῖς κίχλαις καὶ πελειάσιν ἱστάντες. ἐγυμνάζοντο δὲ πρὸς ὀρνεοθηρευτικὴν τὴν πελειάδα τῇ μηρίνθῳ κρεμάντες ἀπὸ νηὸς ἱστοῦ καὶ τοξεύοντες ἑκηβόλως εἰς αὐτήν, ὡς ἐν τῷ ἐπιταφίῳ δηλοῦται (Ψ 852).

Athen. I 13[c] οὐ μνημονεύει δὲ τοιαύτης ἐδωδῆς ἐπὶ τῶν δείπνων, ὡς οὐκ οἰκείας νομιζομένης τῆς τροφῆς τοῖς ἐν ἀξιώμασιν ἥρωσι κειμένοις, ὡς οὐδὲ τῆς τῶν νεογνῶν ἱερείων. οὐ μόνον δὲ ἰχθύσιν ἀλλὰ καὶ ὀστρείοις ἐχρῶντο, καίτοι τῆς τούτων ἐδωδῆς οὐ πολὺ ἐχούσης τὸ ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, ἀλλὰ κὰν τῷ βυθῷ κατὰ βάθος κειμένων. καὶ οὐκ ἔστιν εἰς ταῦτα ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ χρήσασθαι ἢ δύντα κατὰ βυθοῦ.

ἦ μάλ' ἐλαφρὸς ἀνήρ, ὃς ῥεῖα κυβιστᾷ (Π 745),

ὃν καὶ λέγει πολλοὺς ἂν κορέσαι τήθεα διφῶντα.

XIII (cf. III).

Athen. I 24[e] παρετίθετο δὲ τοῖς ἥρωσι δειπνοῦσι καὶ λάχανα. ὅτι δὲ οἴδασι τὰς λαχανείας δῆλον ἐκ τῶν παρὰ νείατον ὄρχον κοσμητῶν πρασιῶν (η 127). ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς κακοχυμοτάτοις κρομύοις ἐχρῶντο·

ἐπὶ δὲ κρόμυον ποτοῦ ὄψον (Λ 630).

νους ποιοῦντι, μήτε τοὺς Ὀδυσσέως ἑταίρους ἐν πλῷ τοσούτῳ καὶ ἐν θαλάττῃ πρὶν εἰς ἐσχάτην ἐλθεῖν ἀπορίαν.

25 sqq. Plut. quaest. conviv. IV 4 III 8 τὸ μὲν γὰρ Ὁμη-

AVCTORES 23 sqq. Aristarchus ad Π 747 Ven. A.

---

4 ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἀλλ' codd.: corr. Meinekius.

ἐπιμελουμένους δὲ αὐτοὺς εἰσάγει καὶ τῶν ἀκροδρύων (η 120)· 'ὄγχνη γὰρ ἐπ' ὄγχνῃ που γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ'. διὸ καὶ τῶν δένδρων τὰ μὲν καρποφόρα καλὰ προσαγορεύει (η 114)· 'ἔνθα δένδρεα καλὰ πεφύκει, ὄγχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι'. τὰ δ' εἰς ξυλείαν εὔθετα μακρά, τοῖς ἐπιθέτοις τὰς χρήσεις διαστέλλων·

ἔνθα δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλήθρη τ' αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης (ε 238 sq.).

ἀρχαιοτέρα δ' ἦν καὶ τῶν Τρωικῶν ἡ τούτων χρῆσις. Τάνταλος γοῦν οὐδὲ θανὼν ἀπαλλάττεται τῆς τούτων ἐπιθυμίας (λ 588 sqq.)· εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς προσείων, καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες, τοὺς τοιούτους καρποὺς ἀποκρούεται αὐτὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὅτε τῆς ἐλπίδος ἐγγὺς ἔλθοι. καὶ Λαέρτην δ' Ὀδυσσεὺς ἀναμιμνήσκει ὧν ἔδωκεν αὐτῷ παιδὶ ὄντι (ω 340)· 'ὄγχνας μοι δῶκας τρισκαίδεκα' καὶ τὰ ἑξῆς.

Athen. I 25[d] παρέλιπε δὲ τὴν χρῆσιν τῶν λαχάνων καὶ ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνίθων διά τε τὴν λιχνείαν καὶ προσέτι τὴν ἐν ταῖς σκευασίαις ἀπρέπειαν, ἐλάττω κεκρικὼς ἡρωικῶν καὶ θείων ἔργων.

XIV (cf. IV).

Athen. I 17[b] Δυνατωτάτη δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἡ τῶν μύρων εὐωδία·

τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς κατὰ χαλκοβατὲς δῶ
ἔμπης εἰς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀυτμή (Ξ 173 sq.).

Athen. I 18[e] Ὅμηρος δὲ τὴν τοῦ μύρου φύσιν εἰδὼς οὐκ εἰσήγαγε μύροις ἀλειφομένους τοὺς ἥρωας πλὴν τὸν Πάριν ἐν οἷς φησὶ 'κάλλει στίλβων' (Γ 392), ὡς καὶ Ἀφροδίτη κάλλει

ρικὸν ἐκεῖνο 'κρόμυον ποτοῦ ὄψον' ναύταις καὶ κωπηλάταις μᾶλλον ἢ βασιλεῦσιν ἐπιτήδειον ἦν.

Avctores 11 sqq. Plato Phaedr. p. 230[d].
25 sqq. Aristarchus ad Ξ 172 Ψ 186: Athen. XV 688[ed].

23 versum restituimus, οὗ κιν. Δ. ποτὶ χ. δῶμα codd.

τὰ πρόσωπα καθαίρει (σ 192). ἀλλ' οὐδὲ στεφανουμένους εἰσάγει, καίτοι τῷ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ὁμοιώματι σημαίνεται ὅτι ᾔδει τὸν στέφανον. φησὶ γοῦν·

νῆσος, ἣν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο (κ 195)

καί·

πάντῃ γάρ σε περὶ στέφανος πολέμοιο δέδηεν (Ν 736).

XV (cf. VIII).

Athen. I 17ᵇ καὶ στρωμνὰς δὲ οἶδε διαπρεπούσας· τοιαύτας οὖν Ἀρήτη Ὀδυσσεῖ ὑποστρωννύειν κελεύει (η 336), καὶ Νέστωρ αὐχεῖ πρὸς Τηλέμαχον πολλῶν τοιούτων εὐπορεῖν (γ 349).

XVI (cf. IX).

Athen. I 17ᵇ πολυτελεῖς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ διακονούμενοι.

XVII.

Athen. I 16ᶜ οἶδε δὲ καὶ πᾶσαν τὴν νῦν πολυτέλειαν.

Dio Chrysost. II 85 R τὰ γὰρ τοῦ Ἀλκίνου βασίλεια, ἀνδρὸς Ἕλλῆνος καὶ νησιώτου, διεκόσμησεν οὐ μόνον κήποις καὶ φυτοῖς καὶ ὕδασιν, ὡς ἥδιστα ἐνοικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀγάλμασι χρυσοῖς. ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν τοῦ Μενελάου οἴκησιν, καὶ ταῦτα ἀπὸ στρατείας ἥκοντος, ἆρ' οὐ Περσικήν τινα καὶ Μηδικὴν ἐξηγεῖται, σχεδόν τι οὐ πολὺ ἀποδέουσαν Σεμιράμιδος ἢ Δαρείου τε καὶ Ξέρξου τῶν βασιλείων; φησὶ γοῦν (δ 45. 46. 73)·

ὥστε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ σελήνης
δῶμα καθ' ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο
χρυσοῦ τ' ἠλέκτρου τε καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος.

---

12 sqq. Athen. I 16ᶜ οἴκων μὲν οὖν λαμπρότατος ὁ Μενελάου. τοιοῦτον δέ τινα ὑφίσταται τῇ κατασκευῇ καὶ λαμπρότητι οἵανπερ Πολύβιος (34, 9, 15 Hu) Ἴβηρός τινος βασιλέως οἰκίαν· ὃν καὶ ἐζηλωκέναι λέγει τὴν τῶν Φαιάκων τρυφὴν πλὴν τοῦ τοὺς κρατῆρας ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἑστάναι πλήρεις οἴνου κριθίνου, ἀργυροῦς ὄντας καὶ χρυσοῦς.

Cf. Dio Chrysost. LXXIX 432 R ff.

AVCTORES 1 sqq. Aristarchus ad Ν 736 et ad Λ 700 (apud Bekker.).

---

24 οἵανπερ inseruit Kaibelius.

Athen. I 16[d] Ὅμηρος δὲ τοπογραφῶν καὶ τὴν Καλυψοῦς οἰκίαν ἐκπλήττει τὸν Ἑρμῆν (ε 75).

Athen. V 193[c] τῶν δὲ ἡρωικῶν οἴκων τοὺς μείζονας Ὅμηρος μέγαρα καλεῖ καὶ δώματα καὶ κλισίας, οἱ δὲ νῦν ξενῶνας καὶ ἀνδρῶνας ὀνομάζουσι.

XVIII.

Athen. I 16[d] ἀπολαυστικὸς δέ ἐστι παρ' αὐτῷ καὶ ὁ τῶν Φαιάκων βίος· 'αἰεὶ γὰρ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε' καὶ τὰ ἑξῆς (ϑ 248).

Athen. XII 513[a] ὁ δὲ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ Ὀδυσσεὺς ἡγεμὼν δοκεῖ γεγενῆσθαι Ἐπικούρῳ τῆς πολυθρυλήτου ἡδονῆς, ὅσπερ φησίν (ι 5 sqq.)·

οὐ γάρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι
ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ
ἥμενοι ἑξείης, παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
οἰνοχόος παρέχῃσι καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσιν.
τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

---

1 sq. Dio Chrysost. II 86 R ἔτι δὲ μᾶλλον τὸ τῆς Καλυψοῦς, ἅτε ὡραίας καὶ φιλανθρώπου θεᾶς, ἐν νήσῳ καθ' αὑτὴν ἀπῳκισμένης. τοῦτο μὲν γὰρ εὐώδη διαφερόντως φησὶ τὴν νῆσον τῶν ἡδίστων ἐν αὐτῇ θυμιαμάτων, τοῦτο δὲ σύσκιον δένδροις εὐθαλέσι, κύκλῳ δὲ περὶ τὸ σπήλαιον ἄμπελον περιήκουσαν ὡραίαν, βότρυσι βριθομένην, ἔμπροσθεν δὲ λειμῶνας ἁπαλοὺς ἀναμὶξ σελίνων τε καὶ ἑτέρων, ἐν δὲ τῷ μέσῳ κρήνας τέτταρας λαμπροῦ καὶ διαφανοῦς ὕδατος πάντοσε ἀποῤῥέοντος, ἅτε οὐκ ὄντος ἑτεροκλινοῦς οὐδὲ ἀνίσου τοῦ χωρίου. πάντα γὰρ ταῦτα ὑπερφυῶς ἐρωτικὰ καὶ ἡδέα, κατὰ τὸν τρόπον οἶμαι τῆς θεᾶς.

AVCTORES 9 sqq. Stoicus quidam: [Plut.] l. l. c. 150. Heraclit. alleg. Hom. c. 75. schol. ad ι 28.

ὁ δὲ *Μεγακλείδης* φησὶ τὸν Ὀδυσσέα καθομιλοῦντα τοὺς καιροὺς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν ὁμοήθης τοῖς Φαίαξιν εἶναι τὸ ἁβροδίαιτον αὐτῶν ἀσπάζεσθαι, προπυθόμενον τοῦ Ἀλκίνου·

> αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε,
> εἵματα τ' ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί (θ 248 sq.).

μόνως γὰρ οὕτως ᾠήθη ὧν ἤλπιζε μὴ διαμαρτεῖν.

Athen. I 16^d ἃ ἔπη (ι 5 sqq.) *Ἐρατοσθένης* οὕτω γεγράφθαι φησίν·

> οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι
> ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κακότητος ἀπούσης,
> δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,

κακότητος ἀπούσης φάσκων τῆς ἀφροσύνης. ἀδύνατον γὰρ μὴ φρονίμους εἶναι Φαίακας, οἳ μάλα φίλοι εἰσὶ θεοῖσιν, ὡς ἡ Ναυσικάα φησί (ζ 203).

XIX.

Athen. XII 513^d εἰσὶ δ' οἵ φασι ταύτης εἶναι τῆς γνώμης τὸν Ὅμηρον, προτάττοντα τοῦ σπουδαίου βίου πολλάκις τὸν καθ' ἡδονήν, λέγοντα·

> οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
> χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δέ σφισι πότνια Ἥβη
> νέκταρ ἐῳνοχόει, τοὶ δὲ χρυσέοις δεπάεσσι
> δειδέχατ' ἀλλήλους (Δ 1 sqq.).

καὶ ὁ Μενέλαος δὲ παρ' αὐτῷ φησίν·

> οὐδέ κεν ἡμέας
> ἄλλο διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε (δ 178 sq.).

---

1 sqq. **Athen.** V 192^c τὸ δὲ τοῦ Ἀλκινόου συμπόσιον, πρὸς ὃ ἀποτέταται ὁ τοῦ Ὀδυσσέως λόγος (ι 5 sqq.)·

> οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι
> ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
> δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,

ξένου ὑποδοχὴν ἔχει, ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν Φαιάκων τρυφερῶν.

AVCTORES 1 sqq. **Corp. perip.: Porphyr.** ad ι 5. [Plut.] l. l. c. 150.

καί·

ἥμεθα δαινύμενοι κρέα τ' ἄσπετα καὶ μέθυ ἡδύ (ι 162).

διόπερ καὶ Ὀδυσσεὺς τρυφὴν καὶ λαγνείαν τέλος τοῦ βίου παρὰ τῷ Ἀλκινόῳ τίθεται.

XX.

Athen. I 18^{f} παρατηρητέον δὲ καὶ ὅτι ἐν μὲν Ὀδυσσείᾳ ἀπονιζομένους τὰς χεῖρας ποιεῖ πρὶν μεταλαβεῖν τροφῆς, ἐν Ἰλιάδι δὲ τοῦτο ποιοῦντας οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. σχολαζόντων γὰρ βίος ὁ ἐν Ὀδυσσείᾳ καὶ διὰ τὴν εἰρήνην τρυφώντων· διὸ οἱ ἐνταῦθα ἐθεράπευον τὸ σῶμα διὰ λουτρῶν καὶ κατανιμμάτων. διὰ τοῦτο καὶ ἀστραγαλίζουσιν ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ καὶ ὀρχοῦνται καὶ σφαιρίζουσιν.

XXI.

Athen. I 16^{e} καὶ οἱ μνηστῆρες δὲ παρ' αὐτῷ 'πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων' (α 107) ἐτέρποντο.

Athen. I 17^{b} οὕτω δὲ διὰ τὴν τρυφὴν τὰς χεῖρας οἱ μνηστῆρες ἔχουσιν ἁπαλὰς ὡς μηδὲ τὸ τόξον ἐντεῖναι δύνασθαι (φ 150).

XXII.

Athen. I 10^{c} οἶδε δὲ ὁ Ὅμηρος καὶ τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ σύμμετρον τοῦ οἴνου ἐν οἷς τὸν χανδὸν ἑλόντα αὐτὸν βλάπτε-

---

14 sq. Dio Chrysost. LV 289 R II de Antinoo τελευτῶν δὲ ἐπεχείρει τοξεύειν, ἄπειρος ὢν τοξικῆς καὶ τὰς χεῖρας οὕτω ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένος, ὡς μὴ δύνασθαι ἅπτεσθαι τῆς νευρᾶς, εἰ μή τις ἐπιχρίσειε στέαρ, ... μηδ' ἐπιτεῖναι δυνάμενος τὸ τόξον, μηδὲ ὅπως στήσειε τοὺς πελέκεις ὁ Τηλέμαχος συνιείς.

16 sqq. [Plut.] l. l. c. 206 οἶδε δὲ καὶ οἴνου χρήσεως διαφοράς· ὅτι ὁ μὲν πολὺς ποθεὶς βλαβερός, ὁ δὲ μέτριος ὠφέλιμος. τὸ μὲν οὕτως·

Auctores 16 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad Z 265 p. 101, 19 Schr.

---

17 ἑλόντα Brunkius, ἕλκοντα codd.

σθαί φησι (φ 294). *καὶ κράσεων δὲ γένη διάφορα ἐπίσταται· οὐκ ἂν γὰρ Ἀχιλλεὺς τὸ ζωρότερον κεραίρειν διέστειλε* (I 203), *μὴ οὔσης τινὸς καθημερινῆς κράσεως.*

XXIII.

Athen. I 10ᵃ *διὸ οὐδὲν θαυμαστὸν τοὺς οὕτω τεθραμμένους ἀφλεγμάντους εἶναι τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς. ἐνδεικνύμενος οὖν καὶ τὴν εὐταξίαν ὡς ὑγιεινόν ἐστι καὶ εὔχρηστον καὶ κοινόν, τὸν σοφώτατον Νέστορα πεποίηκε* (Λ 639) *Μαχάονι τῷ ἰατρῷ τετρωμένῳ τὸν δεξιὸν ὦμον προσφέροντα οἶνον, ταῖς φλεγμοναῖς ἐναντιώτατον ὄντα, καὶ τοῦτον Πράμνειον, ὃν ἴδμεν παχὺν καὶ πολύτροφον* (*οὐ διψήσεως ἄκος, ἀλλ' ἐμφορήσεως ἕνεκα· πεπωκότι γοῦν παρακελεύεται συνεχῶς τοῦτο ποιεῖν· ʽσὺ μέν, φησί* (Ξ 5), *πῖνε καθήμενοςʼ*), *καὶ ἐπιξύοντα τυρὸν αἴγειον, ʽἐπὶ δὲ κρόμυον ποτοῦ ὄψονʼ* (Λ 630), *ἵνα πλεῖον πίνῃ, καίτοι ἀλλαχοῦ λέγων* (Z 265) *τὸν οἶνον ἐκλύειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπογυιοῦν. περὶ δὲ τοῦ Ἕκτορος Ἑκάβη* (Z 258) *οἰομένη μενεῖν αὐτὸν τὸ καταλειπόμενον τῆς ἡμέρας παρακαλεῖ πιεῖν σπείσαντα, προτρεπομένη εἰς θυμηδίαν· ὁ δ' ὑπερτίθεται πρὸς πρᾶξιν ἐξιών. καὶ ἣ μὲν ἀπερισπάστως ἐπαινεῖ τὸν οἶνον, ὃ δὲ μετὰ ἄσθματος ἥκων ἀπωθεῖται. καὶ*

οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ (φ 294 sq.)·

τὸ δὲ ἐκείνως·

ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει (Z 261).

9 sqq. [**Plut.**] l. l. c. 206 *τὸν δὲ σφοδρὸν καὶ καρωτικὸν τῷ Κύκλωπι ὁ Ὀδυσσεὺς παρατίθησι· τὸν δὲ στύφοντα πρὸς ἴασιν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Πράμνειος, ὃν τῷ Μαχάονι τετρωμένῳ δίδωσιν.*

[**Plut.**] l. l. c. 210 *τὸν δὲ Μαχάονα τρωθέντα οὐ μεγάλην οὐδὲ καίριον πληγὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου, εἰκότως ἀφυλακτοτέρᾳ διαίτῃ ποιεῖ χρώμενον.*

AVCTORES 1 sqq. **Corp. perip.**: **Plut. quaest. conviv. V 4 II.**
18 sqq. **Corp. perip.**: **Porphyr. ad** *Z* **265 p. 101, 23 sq. Schr., p. 101, 5 sqq. Schr.**

ἣ μὲν ἀξιοῖ σπείσαντα πιεῖν, ὃ δὲ καθημαγμένος ἀσεβὲς ἡγεῖται. ἴσως οὖν οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὸν εὐδιαφόρητον ἄνευ στερεμνίου σιτίου μίγματος, ὃ τοῖς ἰατροῖς διὰ τὴν τέχνην ἐστὶ δῆλον· τοῖς γοῦν καρδιακοῖς μετὰ οἴνου σιτῶδες ἀναμίσγουσί τι πρὸς κατοχὴν τῆς δυνάμεως. ἀλλ' ἐκεῖνος τῷ μὲν Μαχάονι μετ' ἀλφίτου καὶ τυροῦ δέδωκε τὸν οἶνον, τὸν δ' Ὀδυσσέα ποιεῖ συνάπτοντα τὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ οἴνου ὠφέλειαν·

ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς (*Τ* 167).

τῷ δὲ κωθωνιζομένῳ δίδωσι τὸν ἡδύποτον, οὕτω καλέσας αὐτόν·

ἐν δὲ πίθοι οἴνοιο παλαιοῦ ἡδυπότοιο (*β* 340).

XXIV.

(**Athen.** X 433ᵇ πλεῖστον δὲ ἔπιε τῶν μὲν ἡρώων Νέστωρ ὁ τριγέρων· φανερῶς γὰρ αὐτὸς προσέκειτο τῶν ἄλλων μᾶλλον τῷ οἴνῳ καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος αὐτοῦ, ὃν ὡς πολυπότην ἐπιπλήσσει ὁ Ἀχιλλεύς (*Α* 225). ὁ δὲ Νέστωρ καὶ τῆς μεγίστης μάχης ἐνεστηκυίας οὐκ ἀπέχεται τοῦ πίνειν. φησί γοῦν Ὅμηρος·

Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης (*Ξ* 1).

καὶ μόνου δὲ τούτου τῶν ἡρώων τὸ ποτήριον ἡρμήνευκεν, ὡς τὴν Ἀχιλλέως ἀσπίδα. ἐστρατεύετο γὰρ μετ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τῆς ἀσπίδος ἐκείνης, ἧς φησιν ὁ Ἕκτωρ καὶ μέχρι οὐρανοῦ ἥκειν τὸ κλέος (*Θ* 192). οὐκ ἂν ἁμάρτοι δέ τις καὶ τὸ ποτή-

---

6 sqq. [**Plut.**] l. l. c. 206 καὶ ὅτι δυνάμεως ποιητικός (sc. οἶνος, *Τ* 167 sqq.)·

ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς
ἀνδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζῃ,
θαρσαλέον νύ τοι ἦτορ ἐνὶ φρεσίν, οὐδέ τι γυῖα
πρὶν κάμνει, πρὶν πάντας ἐρωῆσαι πολέμοιο.

Avctores 2 sqq. **Corp. perip.: Porphyr.** ad *Δ* 624 p. 167, 21 sqq. Schr., ad *Ζ* 265 p. 100, 21 sqq., p. 101, 22 Schr.
6 sqq. **Corp. perip.: Porphyr.** ad *Ζ* 265 p. 100, 2 sqq. Schr.

ριον αὐτοῦ λέγων φιάλην Ἄρεως κατὰ τὸν Ἀντιφάνους Καινέα, ἐν ᾧ λέγεται οὕτως·

εἶτ' ἤδη δὸς φιάλην Ἄρεως,
κατὰ Τιμόθεον, ξυστόν τε βέλος.

ἀλλὰ μὴν καὶ διὰ τὴν φιλοποσίαν ὁ Νέστωρ καὶ παρ' Ἀχιλλέως φιάλην λαμβάνει δῶρον ἐν τῷ ἐπὶ Πατρόκλῳ ἐπιτελουμένῳ ἀγῶνι (Ψ 616), οὐχ ὅτι καὶ τῷ νικηθέντι ἔδωκε δέπας ὁ Ἀχιλλεύς. ὁ δὲ Εὔμηλος λαμβάνει θώρακα (Ψ 560) δραμὼν ἆθλον ἐπισφαλῶς καὶ ἀμυχθείς, ἀσφαλείας ὅπλον.)

XXV.

Athen. I 10e τῆς μέθης δὲ κατατρέχων ὁ ποιητὴς τὸν τηλικοῦτον Κύκλωπα ὑπὸ μικροῦ σώματος διὰ ταύτην ἀπολλύμενον παρίστησι καὶ Εὐρυτίωνα τὸν Κένταυρον (φ 295)· τούς τε παρὰ Κίρκῃ λέοντας ποιεῖ καὶ λύκους ταῖς ἡδοναῖς ἐπακολουθήσαντας. τὸν δὲ Ὀδυσσέα σῴζει τῷ Ἑρμοῦ λόγῳ πεισθέντα· διὸ καὶ ἀπαθὴς γίνεται. Ἐλπήνορα δὲ πάροινον ὄντα καὶ τρυφερὸν κατακρημνίζει. καὶ Ἀντίνοος δ' ὁ λέγων πρὸς Ὀδυσσέα 'οἶνός σε τρώει μελιηδής' (φ 293) αὐτὸς οὐκ ἀπείχετο τοῦ πώματος· διὸ καὶ τρωθεὶς ἀπώλετο, ἔτι κρατῶν τὸ ποτήριον. ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ ἀπόπλῳ μεθύοντας, διὸ καὶ στασιάζοντας· ὅθεν καὶ ἀπόλλυνται. ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸν δεινότατον τῶν Τρώων ἐν τῷ βουλεύεσθαι Αἰνείαν

---

16 sqq. Dio Chrysost. LV 289 R II de Antinoo ὁμοίως δὲ καὶ τοῦτον ἀποθανόντα ἐποίησεν, οὐκ εἰκῇ πληγέντα διὰ τοῦ λαιμοῦ, οὐχ ὅπου ἔτυχεν, ὥσπερ ἀμέλει τὸν Πάνδαρον διὰ τῆς γλώττης.

Avctores 5 sqq. Corp. perip. (?): schol. ad Ψ 616 Ven. B.
12 sqq. Stoicus quidam: Heracl. alleg. Hom. c. 72, [Plut.] l. l. c. 126, Porphyr. apud Stobaeum in eclog. I 41, 60 G. (p. 445 W.), Dio Chrysost. VIII 283, 284 R et LXXVIII 427 R II, Horat. Ep. I 2, 23 sqq.
20 sqq. Corp. peripat.: schol. Ven. B ad Y 84.

---

7 οὐχὶ delevimus (var. l. v. οὐχ) (cf. Ψ 656), οὐχ ὅτι καὶ οὐχὶ codd.
8 seiunximus verba: τοῖς γὰρ φιλοπόταις — ἀνατείνοντες.
21 Αἰνείαν ante τῶν scriptum post βουλεύεσθαι transposuit Kaibelius.

διὰ τὴν ἐν τῇ μέθῃ παῤῥησίαν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἃς Τρωσὶν ὑπέσχετο οἰνοποτάζων (Υ 84) *ὑπομείναντα τὴν Ἀχιλλέως ὁρμὴν καὶ μικροῦ παραπολλύμενον. καὶ Ἀγαμέμνων δὲ λέγει που περὶ αὐτοῦ·*

ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας (Ι 119)
ἢ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί,

εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἔπη ταῦτα προηνέγκατο Διοσκουρίδης ὁ Ἰσοκράτους μαθητής. καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς δ' ὀνειδίζων τῷ Ἀγαμέμνονί φησιν· ‘οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων’ (Α 225).

XXVI.

(Athen. XIII 556^d *‘θαυμάσαι δ' ἄν τις (φησὶν Ἀριστοτέλης) ὅτι οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος Ὅμηρος ἐποίησε Μενελάῳ συγκοιμωμένην παλλακίδα πᾶσι δοὺς γυναῖκας. κοιμῶνται γοῦν παρ' αὐτῷ καὶ οἱ γέροντες μετὰ γυναικῶν, Νέστωρ καὶ Φοῖνιξ. οὐ γὰρ ἦσαν οὗτοι ἐκλελυμένοι τοῖς σώμασιν ἐν τοῖς τῆς νεότητος χρόνοις ἢ διὰ μέθης ἢ δι' ἀφροδισίων ἢ καὶ διὰ τῆς ἐν ταῖς ἀδηφαγίαις ἀπειψίας, ὥστε εἰκότως ἔρρωνται τῷ γήρᾳ. ἔοικεν οὖν ὁ Σπαρτιάτης αἰδεῖσθαι γαμετὴν οὖσαν τὴν Ἑλένην, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν στρατιὰν ἤθροισε. διόπερ φυλάττεται τὴν πρὸς ἄλλην κοινωνίαν. ὁ δ' Ἀγαμέμνων ὡς πολυγύναιος ὑπὸ Θερσίτου λοιδορεῖται·*

πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, πολλαὶ δὲ γυναῖκες
εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἃς τοι Ἀχαιοὶ
πρωτίστῳ δίδομεν (Β 226 sqq.).

ἀλλ' οὐκ εἰκὸς (φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης) εἰς χρῆσιν εἶναι τὸ

---

11 sqq. Athen. I 25^f *κοιμῶνται δὲ μετὰ γυναικῶν παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες Φοῖνιξ τε καὶ Νέστωρ· μόνῳ Μενελάῳ οὐ συνέζευκται γυνὴ διὰ γυναῖκα γαμετὴν ἡρπασμένην τὴν στρατείαν πεποιημένῳ.*

Auctores 9 sqq. Corp. perip.: Plut. quaest. conv. V 4 ii 6, Porphyr. ad Ι 203 (cf. Aristot. de arte poet. c. 25).

πλῆθος τῶν γυναικῶν, ἀλλ' εἰς γέρας· ἐπεὶ οὐδὲ τὸν πολὺν οἶνον εἰς τὸ μεθύειν παρεσκευάσατο.)

XXVII.

Athen. I 10^d ποιεῖ δὲ Ὅμηρος καὶ τὰς κόρας καὶ τὰς γυναῖκας λουούσας τοὺς ξένους, ὡς οὔτε φλεγμονὴν οὔτε ἀκρασίαν τῶν εὖ βεβιωκότων καὶ σωφρόνως ἁπτομένας. ἀρχαῖον δὲ τοῦτο ἔθος· λούουσι γοῦν καὶ αἱ Κωκάλου θυγατέρες, ὡς νενομισμένον, τὸν Μίνω παραγενόμενον εἰς Σικελίαν.

XXVIII.

Athen. XII 511^a καίτοι τινές φασι κατὰ φύσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν ἐκ τοῦ πάντα ζῷα δεδουλῶσθαι ταύτῃ, ὥσπερ οὐχὶ καὶ δειλίας καὶ φόβου καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων κοινῶς μὲν ἐν ἅπασιν ὄντων, παρὰ δὲ τοῖς λογισμῷ χρωμένοις ἀποδοκιμαζομένων. τὸ οὖν ἡδονὰς διώκειν προπετῶς λύπας ἐστὶ θηρεύειν. διόπερ Ὅμηρος ἐπονείδιστον βουλόμενος ποιῆσαι τὴν ἡδονὴν καὶ τῶν θεῶν φησὶ τοὺς μεγίστους οὐδὲν ὑπὸ τῆς σφετέρας ὠφελεῖσθαι δυνάμεως, ἀλλὰ τὰ μέγιστα βλάπτεσθαι προενεχθέντας ὑπ' αὐτῆς. ὅσα μὲν γὰρ ἀγρυπνῶν ὁ Ζεὺς ἐφρόντιζεν ὑπὲρ τῶν Τρώων, ταῦτ' ἀπώλεσε μεθ' ἡμέραν ὑφ' ἡδονῆς κρατηθείς. καὶ ὁ Ἄρης ἀλκιμώτατος ὢν ὑπὸ τοῦ ἀσθενεστάτου Ἡφαίστου συνεποδίσθη, καὶ ὦφλεν αἰσχύνην καὶ ζημίαν ἐκδοὺς ἑαυτὸν ἔρωσιν ἀλογίστοις. φησὶ γοῦν πρὸς τοὺς θεούς, ὅτ' ἦλθον αὐτὸν θεασόμενοι δεδεμένον·

οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν·
ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα,
ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι· τὸ καὶ ζωάγρι' ὀφέλλει (θ 329 sqq.).

Auctores 3 sqq. **Aristarchus** ad γ 464, cf. Lehrs. de Ar. stud. Hom. p. 185.

16 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad Ξ 314.

18 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad θ 267.

XXIX.

Athen. I 11^b ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο ⟨οἱ⟩ ἥρωες παρ' Ὁμήρῳ πρῶτον μὲν τῷ καλουμένῳ ἀκρατίσματι, ὃ λέγει ἄριστον. οὗ ἅπαξ μέμνηται ἐν Ὀδυσσείᾳ·

Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς
ἐντύνοντο ἄριστον ⟨ἅμ' ἠοῖ⟩, κηαμένω πῦρ (π 1 sq.),

καὶ ἅπαξ ἐν Ἰλιάδι·

ἐσσυμένως ἐπένοντο καὶ ἐντύνοντο ἄριστον (Ω 124).

λέγει δὲ τὸ πρωινὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς, ὡς .... Ἀριστομένης·

ἀκρατιοῦμαι μικρόν, εἶθ' ἥξω πάλιν,
ἄρτον δὶς ἢ τρὶς ἀποδακών.

Φιλήμων δέ φησιν ὅτι τροφαῖς δ' ἐχρῶντο οἱ παλαιοί, ἀκρατίσματι, ἀρίστῳ, ἑσπερίσματι, δείπνῳ. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν ἄριστον ἔλεγον, τὸ δὲ ἄριστον δεῖπνον, τὸ δὲ δεῖπνον δόρπον.

---

1 sqq. Plut. quaest. conviv. VIII 6, IV ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θέων, ἥκιστα, εἶπεν, εἰ δεῖ τοῖς τὸν ἀρχαῖον βίον διαμνημονεύουσι πιστεύειν. φασὶ γὰρ ἐκείνους, ἐργατικοὺς ἅμα καὶ σώφρονας ὄντας, ἕωθεν ἐσθίειν ἄρτον ἐν ἀκράτῳ, καὶ μηδὲν ἄλλο· διὸ τοῦτο μὲν ἀκράτισμα καλεῖν διὰ τὸν ἄκρατον. ὄψον δὲ τὸ παρασκευαζόμενον εἰς δεῖπνον αὐτοῖς. ὀψὲ γὰρ δειπνεῖν ἀπὸ τῶν πράξεων γενομένους. ἐκ τούτου καὶ τὸ δεῖπνον καὶ τὸ ἄριστον, ἀφ' ὅτου λάβοι τοὔνομα, ζήτησιν παρέσχε. καὶ τὸ μὲν ἄριστον ἐδόκει τῷ ἀκρατίσματι ταὐτὸν εἶναι, μάρτυρι τῷ Ὁμήρῳ, λέγοντι τοὺς περὶ τὸν Εὔμαιον (π 2) ‘ἐντύνοντας

AVCTORES 1 sqq. Aristarchus ad Ω 124 et ad π 2, cf. Lehrs. l. l. p. 127 sqq.

10 sqq. Aristarchus, cf. quae disputavimus ‘de Philemone Atheniensi glossographo’ in commentat. Ribbeck. p. 449.

20 sqq. Aristarchus ad Δ 630 in Ven. A.

---

2 οἱ add. Kaibelius | 4 sq. restituimus versus.

14 sq. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν διανηστισμὸν ἔλεγον, τὸ δὲ ἄριστον δορπηστόν, τὸ δὲ δεῖπνον ἐπιδορπίδα codd.: correximus in comment. Ribbeck. l. l. p. 447 sq.

ἐστὶ δὲ ἡ τάξις καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ὁ Παλαμήδης πεποίηται λέγων·

καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ἑκατοντάρχας
ἔταξα. σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα
ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα δ' αἱρεῖσθαι τρίτα.

τῆς δὲ τετάρτης τροφῆς οὕτως Ὅμηρος μέμνηται (ρ 599)· 'σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας', ὃ καλοῦσί τινες δειλινόν, ὅ ἐστι μεταξὺ τοῦ ὑφ' ἡμῶν λεγομένου ἀρίστου καὶ δείπνου. καὶ ἄριστον μέν ἐστι τὸ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβανόμενον, δεῖπνον δὲ τὸ μεσημβρινόν, ὃ ἡμεῖς ἄριστον, δόρπον δὲ τὸ ἑσπερινόν. μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς πρωινῆς που τροφῆς ἔφη (Θ 53. 54)· 'οἳ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντο ... ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσοντο'. μετὰ γὰρ τὴν ἀνατολὴν εὐθὺς δειπνοποιησάμενοι προέρχονται εἰς τὴν μάχην.

Athen. I 12ᵃ ἰδιάζον δὲ τὸ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον. δειπνήσαντας γὰρ ποιεῖ ὁμιλοῦντας (δ 61)· εἶτ' ἀπονιψαμένους ποιεῖ πάλιν δειπνοῦντας καὶ δόρπου ἐξαῦτις μεμνημένους (δ 215) μετὰ τὸν κλαυθμόν.

ἄριστον ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι'. καὶ πιθανὸν ἐδόκει, διὰ τὴν ἑωθινὴν ὥραν ἄριστον ὠνομάσθαι καθάπερ τὸ αὔριον κτλ.

Athen. V 193ᵃ ὁσάκις δὲ καὶ τροφὰς ἐλάμβανον, προειρήκαμεν ἤδη ὅτι δὴ τρεῖς ἦσαν. γελοῖοι γάρ εἰσιν οἱ φάσκοντες ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη (ρ 599)· 'σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας', οὐ νοοῦντες ὅτι λέγει τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. ὅμως δὲ οὐδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρίς τινα λαμβάνοντα τροφὰς διὰ τὸ τὸ αὐτό ποτε μὲν ἄριστον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι.

AVCTORES 10 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad Θ 53, scholia Ven. A et B ad B 381, Eustath. ad loc. p. 242, 17 sqq.

15 sqq. Aristarchus (?), cf. Aristonic. ed. Carnuth. ad δ 61, p. 41 not. 1.

22 sqq. Aristarchus ad ρ 599.

---

26 Verba διὰ το τὸ αὐτό ποτε κτλ. tradita post: ὅτι δη τρεῖς ἦσαν (v. 22) transposuit Schweighaeuserus.

XXX.

Athen. I 11^{f} *εὐωχοῦνται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καθήμενοι.*

Athen. V 192^{e} *ἐκαθέζοντο δὲ καὶ δειπνοῦντες οἱ τότε. πολλαχοῦ γοῦν ὁ Ὅμηρός φησιν·*

ἑξείης ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε (α 145).

ὁ γὰρ θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριός ἐστιν καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ, ὅπερ θρῆνυν καλοῦντες ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον τοῦ θρήσασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθέζεσθαι τάσσουσιν, ὡς **Φιλητᾶς**·

θρήσασθαι δὲ πλατάνῳ γαίῃ ὕπο.

ὁ δὲ κλισμὸς περιττοτέρως κεκόσμηται ἀνακλίσει. τούτων δ' εὐτελέστερος ἦν ὁ δίφρος· τῷ γοῦν Ὀδυσσεῖ ἐπαίτῃ εἶναι δοκοῦντι 'δίφρον ἀεικέλιον, φησί (υ 259), *καταθεὶς ὀλίγην τε τράπεζαν'.*

XXXI.

Athen. I 11^{f} *οἴονται δέ τινες καὶ ἑκάστῳ τῶν δαιτυμόνων κατ' ἄνδρα παρακεῖσθαι τράπεζαν. τῷ γοῦν Μέντῃ, φασίν, ἀφικομένῳ πρὸς Τηλέμαχον τῶν τραπεζῶν παρακειμένων ξεστὴ παρετέθη τράπεζα* (α 138). *οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἐμφανῶς τοῦ προκειμένου κατασκευαστικόν· δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχου τραπέζης δαίνυσθαι.*

XXXII.

Athen. I 11^{f} *παρ' ὅλην δὲ τὴν συνουσίαν παρέκειντο αἱ τράπεζαι πλήρεις, (ὡς παρὰ πολλοῖς τῶν βαρβάρων ἔτι καὶ νῦν ἔθος ἐστί, κατηρεφέες παντοίων ἀγαθῶν, κατὰ Ἀνακρέοντα).*

Athen. V 193^{b} *διαμαρτάνουσι δὲ πολλοὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ἐφεξῆς τιθέντες τούτους τοὺς στίχους* (α 139 sqq. δ 55 sqq.)·

---

1 sqq. **Athen.** I 17^{f} *καθέζονται δ' ἐν τοῖς συνδείπνοις οἱ ἥρωες, οὐ κατακέκλινται.*

AVCTORES 1 sqq. cf. **Athen.** VIII 363^{f}. XI 459^{c}. 460^{a}.
15 sqq. **Aristarchus** (?): schol. δ 54.
20 sqq. **Aristarchus** ad Δ 262.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα,
εἴδατα πολλ' ἐπιθεῖσα, χαριζομένη παρεόντων·
δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας.

εἰ γὰρ εἴδατα παρέθηκεν ἡ ταμίη, δῆλον ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα, τὸν δαιτρὸν οὐκ ἔδει παρεισφέρειν. διόπερ τὸ δίστιχον ἀπαρκεῖ. ἀπαλλαγέντων δὲ τῶν δειπνούντων αἱ τράπεζαι ἐβαστάζοντο, ὥσπερ παρὰ τοῖς μνηστῆρσι (τ 61) καὶ τοῖς Φαίαξιν, ἐφ' ὧν καὶ λέγει·

ἀμφιπόλοι δ' ἀπεκόσμεον ἔντεα δαιτός (η 232),

δῆλον ὡς τὰ ἀγγεῖα. καὶ γὰρ τῶν ὅπλων τὰ σκεπαστικά, θώρακα καὶ κνημῖδας καὶ τὰ τούτοις ἐμφερῆ λέγουσιν ἔντη, καθάπερ ἀγγεῖα τῶν τοῦ σώματος μερῶν ὄντα.

Athen. I 12ª τῷ δὲ μὴ αἴρεσθαι τὰς τραπέζας ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τὸ ἐν Ἰλιάδι·

ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα (Ω 476).

ἀναγνωστέον οὖν οὕτω·

ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ παρέκειτο τράπεζα,

ἢ τὸν καιρὸν αἰτιᾶσθαι τὸν παρόντα δεῖ. πῶς γὰρ ἦν πρέπον τῷ Ἀχιλλεῖ πενθοῦντι παρακεῖσθαι τράπεζαν καθάπερ τοῖς εὐωχουμένοις παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν;

XXXIII.

Athen. I 12ᵇ παρετίθεντο δὲ οἱ μὲν ἄρτοι σὺν τοῖς κανοῖς, τὰ δὲ δεῖπνα κρέα μόνον ἦν ὀπτά. ζωμὸν δὲ οὐκ ἐποίει Ὅμηρος θύων βοῦς

---

6 sqq. Athen. I 12ª μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αἱ δμωαὶ 'ἀπὸ μὲν σῖτον πολὺν ᾕρεον καὶ τράπεζαν καὶ δέπα' (τ 61).

AVCTORES 6 sqq. Aristarchus ad η 174.

10 sqq. Aristarchus: Apollon. Soph. p. 69, 17 Bekk., scholia Ven. A et B ad Γ 339.

13 sqq. Aristarchus ad Ω 476 in cod. Vict. (cf. Hiller. Philol. XXVIII 115).

22 sq. Aristarchus ad Π 747 Ven. B.

οὐδ᾿ ἧψεν κρέα
οὐδ᾿ ἐγκέφαλον· ὤπτα δὲ καὶ τὰς κοιλίας.
οὕτω σφόδρ᾿ ἦν ἀρχαῖος,
Ἀντιφάνης φησί.

XXXIV.

Athen. I 12ᶜ καὶ τῶν κρεῶν δὲ μοῖραι ἐνέμοντο· ὅθεν ἐίσας φησὶ τὰς δαῖτας ἀπὸ τῆς ἰσότητος. τὰ γὰρ δεῖπνα δαῖτας ἔλεγον ἀπὸ τοῦ δατεῖσθαι, οὐ μόνον τῶν κρεῶν διανεμομένων ἀλλὰ καὶ τοῦ οἴνου·

ἤδη μὲν δαιτὸς κεκορήμεθα θυμὸν ἐΐσης (Θ 98).

καί·

χαῖρ᾿, Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἐίσης οὐκ ἐπιδευεῖς (Ι 225).

ἐκ τούτων δ᾿ ἐπείσθη Ζηνόδοτος δαῖτα ἐίσην τὴν ἀγαθὴν λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησίν, εἴρηκεν ἐίσην. ἐπεὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, οἷς δὴ οὐ παρῆν ἄφθονος τροφή, ἄρτι φαινομένης ἀθρόον

---

5 sqq. Plut. quaest. conviv. II 10, I ὅτε τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἦρχον οἴκοι, τὰ πλεῖστα τῶν δείπνων δαῖτες ἦσαν, ἐν ταῖς θυσίαις ἑκάστῳ μερίδος ἀποκληρουμένης.

8 sq. Plut. conviv. sept. sapient. c. 13 p. 156ᵉ ἐπεὶ τάς γε προπόσεις, ἔφη, λιτὰς πυνθάνομαι τοὺς παλαιούς, δαιτρόν, ὡς Ὅμηρος ἔφη (Δ 262), καὶ μετρητὸν ἑκάστου πίνοντος κτλ.

14 sqq. Plut. quaest. conviv. II 10 II 3 οὐ γὰρ φιλικὸν οὐδὲ συμποτικόν, οἶμαι, προοίμιον εὐωχίας, ὑφόρασις καὶ ἁρπασμός, καὶ χειρῶν ἅμιλλα καὶ διαγκωνισμός, ἀλλ᾿ ἄτοπα καὶ κυνικὰ καὶ τελευτῶντα πολλάκις εἰς λοιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ κατ᾿ ἀλλήλων μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν τραπεζοκόμων καὶ κατὰ τῶν ἑστιώντων.

Auctores 5 sqq. Aristarchus: Apollon. Soph. p. 56, 8 Bekk. (Etym. M. 251, 30), scholia ad Α 468 Ven. B et Θ 98; cf. Tryphonem apud Athenaeum XIV 640ᵉ.

14 sqq. cf. peripatetica scholia ad Α 449 Ven. A et ad γ 441 Ambros. E.

---

20 αὐτούς codd.: corr. Hercherus λιτάς.

ἐπ' αὐτὴν ἰόντες βίᾳ ἥρπαζον καὶ ἀφῃροῦντο τοὺς ἔχοντας, καὶ μετὰ τῆς ἀκοσμίας ἐγίνοντο καὶ φόνοι. ἐξ ὧν εἰκὸς λεχθῆναι καὶ τὴν ἀτασθαλίαν, ὅτι ἐν ταῖς θαλίαις τὰ πρῶτα ἐξημάρτανον οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀλλήλους. ὡς δὲ παρεγένετο αὐτοῖς πολλὴ ἐκ τῆς Δήμητρος, διένεμον ἑκάστῳ ἴσην, καὶ οὕτως εἰς κόσμον ἦλθε τοῖς ἀνθρώποις τὰ δόρπα. διὸ ἄρτου τε ἐπίνοια πέμματός τε εἰς ἴσον διαμεμοιραμένου καὶ τοῖς διαπίνουσιν ἄλεισα. καὶ γὰρ ταῦτα εἰς ⟨τὸ⟩ ἴσον χωρούντων ἐγίνετο. ὥστε ἡ τροφὴ δαὶς ἐπὶ τῷ δαίεσθαι λέγεται, ὅ ἐστι διαμοιρᾶσθαι ἐπ' ἴσης· καὶ ὁ τὰ κρέα ὀπτῶν δαιτρός, ἐπεὶ ἴσην ἑκάστῳ μοῖραν ἐδίδου. καὶ ἐπὶ μόνων ἀνθρώπων δαῖτα λέγει ὁ ποιητής, ἐπὶ δὲ θηρίων οὐκ ἔτι. ἀγνοῶν δὲ ταύτης τῆς φωνῆς τὴν δύναμιν Ζηνόδοτος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκδόσει γράφει·

αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε δαῖτα (Α 4 sq.),

τὴν τῶν γυπῶν καὶ τῶν ἄλλων οἰωνῶν τροφὴν οὕτω καλῶν, μόνου ἀνθρώπου χωροῦντος εἰς τὸ ἴσον ἐκ τῆς πρόσθεν βίας. διὸ καὶ μόνου τούτου ἡ τροφὴ δαίς, καὶ μοῖρα τὸ ἑκάστῳ διδόμενον.

οὐκ ἔφερον δὲ οἴκαδε παρ' Ὁμήρῳ οἱ δαιτυμόνες τὰ λειπόμενα, ἀλλὰ κορεσθέντες κατέλιπον παρ' οἷς ἦν ἡ δαίς· καὶ ἡ ταμία λαβοῦσα εἶχεν, ἵνα ἄν τις ἀφίκηται ξένος, ἔχοι δοῦναι αὐτῷ.

XXXV.

Athen. I 13[d] ἑκάστῳ δὲ τῶν δαιτυμόνων παρ' Ὁμήρῳ παράκειται ποτήριον. Δημοδόκῳ γοῦν (θ 69) παρατίθεται

---

4 sqq. Plut. quaest. conviv. II 10, ɪɪ 4 ὅσον δὲ χρόνον ἡ Μοῖρα καὶ ἡ Λάχεσις ἰσότητι τὴν περὶ τὰ δεῖπνα καὶ συμπόσια κοινωνίαν ἐβράβευον, οὐδὲν ἰδεῖν ἄκοσμον ἦν, οὐδ' ἀνελεύθερον· ἀλλὰ καὶ τὰ δεῖπνα δαῖτας ἐκάλουν, καὶ τοὺς ἑστιωμένους δαιτυμόνας, δαιτροὺς δὲ τοὺς τραπεζοκόμους, ἀπὸ τοῦ διαιρεῖν καὶ διανέμειν.

24 sqq. Plut. quaest. conviv. II 10, ɪ 4 καίτοι τίνα ἔχει διαφοράν, κύλικα καταστήσαντα τῶν κεκλημένων ἑκάστῳ, καὶ χοῦν ἐμπλησάμενον οἴνου καὶ τράπεζαν ἰδίαν κτλ.

κάνεον καὶ τράπεζα καὶ δέπας ʻπιεῖν ὅτε θυμὸς ἀνώγοιʼ. ἐπιστέφονται δὲ ποτοῖο οἱ κρητῆρες (Α 470), ἤτοι ὑπερχειλεῖς οἱ κρατῆρες ποιοῦνται, ὥστε διὰ τοῦ ποτοῦ ἐπιστεφανοῦσθαι, καὶ ταῦτα ἔπρασσον πρὸς οἰωνοῦ τιθέμενοι. κοῦροι δὲ διανέμουσι ʻπᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιʼ (Α 471). τὸ δὲ πᾶσιν οὐ τοῖς ποτηρίοις, ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσιν. Ἀλκίνους γοῦν τῷ Ποντονόῳ φησί· ʻμέθυ νεῖμον πᾶσιν ἀνὰ μέγαρονʼ (η 179)· καὶ ἑξῆς ἐπάγει·

νώμησεν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενος δεπάεσσιν (η 183).

εἰσὶ δὲ καὶ τοῖς ἀρίστοις κατὰ δεῖπνα τιμαί. Τυδείδης γοῦν (Θ 162) καὶ κρέασι καὶ πλείοις δεπάεσσι τιμᾶται, καὶ Αἴας (Η 321) νώτοισι διηνεκέεσσι γεραίρεται, καὶ οἱ βασιλεῖς δὲ τοῖς αὐτοῖς· ʻνῶτα βοός, τά ῥά οἱ πάρθεσαν αὐτῷʼ (δ 65). καὶ Ἰδομενέα δὲ Ἀγαμέμνων πλείῳ δέπᾳ τιμᾷ (Δ 262). καὶ Σαρπηδὼν δὲ παρὰ Λυκίοις τοῖς αὐτοῖς τιμᾶται, καὶ ἕδρῃ καὶ κρέασιν (Μ 310).

ἦν δέ τις αὐτοῖς καὶ διὰ τῆς προπόσεως ἀσπασμός. οἱ γοῦν θεοὶ ʻχρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατʼ ἀλλήλουςʼ (Δ 1 sqq.), ἤτοι ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς. καί τις δὲ

---

10 sqq. Athen. V 192^{f} οἱ δὲ κρατῆρες αὐτοῖς, ὥσπερ ἔχει καὶ τοὔνομα, κεκραμένοι παρεστήκεσαν, ἐξ ὧν οἱ κοῦροι διακονούμενοι τοῖς μὲν ἐντιμοτάτοις ἀεὶ πλῆρες παρεῖχον τὸ ποτήριον, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἴσου διένεμον. ὁ γοῦν Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα φησί·

σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἕστηχ' ὥσπερ ἐμοί, πιέειν ὅτε θυμὸς ἀνώγοι (Δ 262 sq.).

προέπινον δ' ἀλλήλοις οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς (τοῦτο γὰρ προεκπιεῖν ἐστιν), ἀλλὰ μεστὸν τὸν σκύφον·

πλησάμενος δ' οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα (Ι 224).

17 sqq. Plut. conviv. sept. sapient. l. l. ἆρ' οὖν ... καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεὺς ὥπερ τοῖς ἀριστεῦσιν ὁ Ἀγαμέμνων μετρητὸν ἐνέχει τὸ ποτόν, ὅτε προὔπινον ἀλλήλοις ἑστιώμενοι παρ' αὐτῷ;

Avctores 10 sqq. Aristarchus ad Δ 262.
19 sqq. Aristarchus (?): schol. Ven. B ad Δ 4.

‘δείδεκτ’ Ἀχιλλέα’ (I 224) ἀντὶ τοῦ ἐδεξιοῦτο, ὅ ἐστι προέπινεν αὐτῷ τῇ δεξιᾷ διδοὺς τὸ ποτήριον.

Athen. XI 498^{c} (ἐξέπινον ἀντὶ τοῦ προέπινον). κυρίως γάρ ἐστι τοῦτο προπίνειν τὸ ἑτέρῳ πρὸ ἑαυτοῦ δοῦναι πιεῖν. καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ παρ' Ὁμήρῳ τῇ

Ἀρήτῃ δ' ἐν χερσὶ τίθει δέπας ἀμφικύπελλον (ν 57),

καὶ ἐν Ἰλιάδι

πλησάμενος δ' οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα (I 224).

πληροῦντες γὰρ προέπινον ἀλλήλοις μετὰ προσαγορεύσεως.

Athen. I 14^{a} ἐδωροῦντο δὲ καὶ ἀπὸ τῆς αὑτῶν μοίρας οἷς ἐβούλοντο, ὡς Ὀδυσσεὺς (ϑ 475) νώτου ἀποπροταμὼν οὗ αὐτῷ παρέθεντο τῷ Δημοδόκῳ.

XXXVI.

Athen. I 17^{e} παρ' Ὁμήρῳ δὲ οἱ ἀριστεῖς κοσμίως δειπνοῦσιν ἐν Ἀγαμέμνονος. εἰ δ' ἐν Ὀδυσσείᾳ (ϑ 75) φιλονεικοῦσιν Ἀχιλλεὺς καὶ Ὀδυσσεύς, καὶ Ἀγαμέμνων ‘χαῖρε νόῳ’ (ϑ 78), ἀλλ' ὠφέλιμοι αἱ φιλοτιμίαι ζητούντων εἰ δόλῳ ἢ μάχῃ αἱρεθῆναι δεῖ τὸ Ἴλιον. ἀλλ' οὐδὲ ... μνηστῆρας εἰσάγει μεθύοντας, ... ἀλλὰ πόδα βόειον ἐπὶ τὸν Ὀδυσσέα ῥιπτούμενον (υ 299).

XXXVII.

Athen. I 14^{a} ἐχρῶντο δ' ἐν τοῖς συμποσίοις καὶ κιθαρῳδοῖς καὶ ὀρχησταῖς, ὡς οἱ μνηστῆρες. καὶ παρὰ Μενελάῳ (δ 17) ‘ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδός’, δύο δὲ κυβιστητῆρες ‘μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον’. μολπῆς δὲ ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς.

---

10 sqq. Plut. conviv. sept. sapient. l. l. ... ἑκάστου ... ὥσπερ λείας μέριδας μεταδιδόντος τῷ πλησίον.

Avctores 3 sqq. Aristarchus ad ν 25 et 57, ad I 224.
16 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad ϑ 75. 77.
21 sqq. Aristarchus ad ζ 101, δ 19, A 474 (cf. Friedl. ad loc.), cf. Lehrs. l. l. p. 138: Herodicus apud Athen. V 180^{d}.

---

16 λόγῳ codd.: corr. Schweighaeuserus, cf. Porphyr. ad ϑ 75.
25 ὥσπερ αἴας codd.: corr. Hauptius.

διὰ τὴν ἐν τῇ μέθῃ παῤῥησίαν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἃς Τρωσὶν ὑπέσχετο οἰνοποτάζων (Υ 84) *ὑπομείναντα τὴν Ἀχιλλέως ὁρμὴν καὶ μικροῦ παραπολλύμενον. καὶ Ἀγαμέμνων δὲ λέγει που περὶ αὐτοῦ·*

ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας (Ι 119)
ἢ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί,

εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἔπη ταῦτα προηνέγκατο Διοσκουρίδης ὁ Ἰσοκράτους μαθητής. καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς δ' ὀνειδίζων τῷ Ἀγαμέμνονί φησιν· ‘οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων’ (Α 225).

XXVI.

(Athen. XIII 556d *‘θαυμάσαι δ' ἄν τις (φησὶν Ἀριστοτέλης) ὅτι οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος Ὅμηρος ἐποίησε Μενελάῳ συγκοιμωμένην παλλακίδα πᾶσι δοὺς γυναῖκας. κοιμῶνται γοῦν παρ' αὐτῷ καὶ οἱ γέροντες μετὰ γυναικῶν, Νέστωρ καὶ Φοῖνιξ. οὐ γὰρ ἦσαν οὗτοι ἐκλελυμένοι τοῖς σώμασιν ἐν τοῖς τῆς νεότητος χρόνοις ἢ διὰ μέθης ἢ δι' ἀφροδισίων ἢ καὶ διὰ τῆς ἐν ταῖς ἀδηφαγίαις ἀπεψίας, ὥστε εἰκότως ἐρρῶνται τῷ γήρᾳ. ἔοικεν οὖν ὁ Σπαρτιάτης αἰδεῖσθαι γαμετὴν οὖσαν τὴν Ἑλένην, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν στρατιὰν ἤθροισε. διόπερ φυλάττεται τὴν πρὸς ἄλλην κοινωνίαν. ὁ δ' Ἀγαμέμνων ὡς πολυγύναιος ὑπὸ Θερσίτου λοιδορεῖται·*

πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, πολλαὶ δὲ γυναῖκες
εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἃς τοι Ἀχαιοὶ
πρωτίστῳ δίδομεν (Β 226 sqq.).

ἀλλ' οὐκ εἰκὸς (φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης) εἰς χρῆσιν εἶναι τὸ

---

11 sqq. Athen. I 25f *κοιμῶνται δὲ μετὰ γυναικῶν παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες Φοῖνιξ τε καὶ Νέστωρ· μόνῳ Μενελάῳ οὐ συνέζευκται γυνὴ διὰ γυναῖκα γαμετὴν ἡρπασμένην τὴν στρατείαν πεποιημένῳ.*

Auctores 9 sqq. Corp. perip.: Plut. quaest. conv. V 4 π 6, Porphyr. ad Ι 203 (cf. Aristot. de arte poet. c. 25).

πλῆθος τῶν γυναικῶν, ἀλλ' εἰς γέρας· ἐπεὶ οὐδὲ τὸν πολὺν οἶνον εἰς τὸ μεθύειν παρεσκευάσατο.)

XXVII.

Athen. I 10[d] ποιεῖ δὲ Ὅμηρος καὶ τὰς κόρας καὶ τὰς γυναῖκας λουούσας τοὺς ξένους, ὡς οὔτε φλεγμονὴν οὔτε ἀκρασίαν τῶν εὖ βεβιωκότων καὶ σωφρόνως ἁπτομένας. ἀρχαῖον δὲ τοῦτο ἔθος· λούουσι γοῦν καὶ αἱ Κωκάλου θυγατέρες, ὡς νενομισμένον, τὸν Μίνω παραγενόμενον εἰς Σικελίαν.

XXVIII.

Athen. XII 511[a] καίτοι τινές φασι κατὰ φύσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν ἐκ τοῦ πάντα ζῷα δεδουλῶσθαι ταύτῃ, ὥσπερ οὐχὶ καὶ δειλίας καὶ φόβου καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων κοινῶς μὲν ἐν ἅπασιν ὄντων, παρὰ δὲ τοῖς λογισμῷ χρωμένοις ἀποδοκιμαζομένων. τὸ οὖν ἡδονὰς διώκειν προπετῶς λύπας ἐστὶ θηρεύειν. διόπερ Ὅμηρος ἐπονείδιστον βουλόμενος ποιῆσαι τὴν ἡδονὴν καὶ τῶν θεῶν φησι τοὺς μεγίστους οὐδὲν ὑπὸ τῆς σφετέρας ὠφελεῖσθαι δυνάμεως, ἀλλὰ τὰ μέγιστα βλάπτεσθαι προενεχθέντας ὑπ' αὐτῆς. ὅσα μὲν γὰρ ἀγρυπνῶν ὁ Ζεὺς ἐφρόντιζεν ὑπὲρ τῶν Τρώων, ταῦτ' ἀπώλεσε μεθ' ἡμέραν ὑφ' ἡδονῆς κρατηθείς. καὶ ὁ Ἄρης ἀλκιμώτατος ὢν ὑπὸ τοῦ ἀσθενεστάτου Ἡφαίστου συνεποδίσθη, καὶ ὦφλεν αἰσχύνην καὶ ζημίαν ἐκδοὺς ἑαυτὸν ἔρωσιν ἀλογίστοις. φησὶ γοῦν πρὸς τοὺς θεούς, ὅτ' ἦλθον αὐτὸν θεασόμενοι δεδεμένον·

οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν·
ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα,
ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι· τὸ καὶ ζωάγρι' ὀφέλλει (θ 329 sqq.).

Auctores 3 sqq. Aristarchus ad γ 464, cf. Lehrs. de Ar. stud. Hom. p. 185.
16 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad Ξ 314.
18 sqq. Corp. perip.: Porphyr. ad θ 267.

XXIX.

Athen. I 11[b] ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο ⟨οἱ⟩ ἥρωες παρ' Ὁμήρῳ πρῶτον μὲν τῷ καλουμένῳ ἀκρατίσματι, ὃ λέγει ἄριστον. οὗ ἅπαξ μέμνηται ἐν Ὀδυσσείᾳ·

Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβός
ἐντύνοντο ἄριστον ⟨ἅμ' ἠοῖ⟩, κηαμένω πῦρ (π 1 sq.),

καὶ ἅπαξ ἐν Ἰλιάδι·

ἐσσυμένως ἐπένοντο καὶ ἐντύνοντο ἄριστον (Ω 124).

λέγει δὲ τὸ πρωινὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς, ὡς .... Ἀριστομένης·

ἀκρατιοῦμαι μικρόν, εἶθ' ἥξω πάλιν,
ἄρτου δὶς ἢ τρὶς ἀποδακών.

Φιλήμων δέ φησιν ὅτι τροφαῖς δ' ἐχρῶντο οἱ παλαιοί, ἀκρατίσματι, ἀρίστῳ, ἑσπερίσματι, δείπνῳ. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν ἄριστον ἔλεγον, τὸ δὲ ἄριστον δεῖπνον, τὸ δὲ δεῖπνον δόρπον.

---

1 sqq. Plut. quaest. conviv. VIII 6, IV ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θέων, ἥκιστα, εἶπεν, εἰ δεῖ τοῖς τὸν ἀρχαῖον βίον διαμνημονεύουσι πιστεύειν. φασὶ γὰρ ἐκείνους, ἐργατικοὺς ἅμα καὶ σώφρονας ὄντας, ἕωθεν ἐσθίειν ἄρτον ἐν ἀκράτῳ, καὶ μηδὲν ἄλλο· διὸ τοῦτο μὲν ἀκράτισμα καλεῖν διὰ τὸν ἄκρατον. ὄψον δὲ τὸ παρασκευαζόμενον εἰς δεῖπνον αὐτοῖς. ὀψὲ γὰρ δειπνεῖν ἀπὸ τῶν πράξεων γενομένους. ἐκ τούτου καὶ τὸ δεῖπνον καὶ τὸ ἄριστον, ἀφ' ὅτου λάβοι τοὔνομα, ζήτησιν παρέσχε. καὶ τὸ μὲν ἄριστον ἐδόκει τῷ ἀκρατίσματι ταὐτὸν εἶναι, μάρτυρι τῷ Ὁμήρῳ, λέγοντι τοὺς περὶ τὸν Εὔμαιον (π 2) 'ἐντύνοντας

AVCTORES 1 sqq. Aristarchus ad Ω 124 et ad π 2, cf. Lehrs. l. l. p. 127 sqq.

10 sqq. Aristarchus, cf. quae disputavimus 'de Philemone Atheniensi glossographo' in commentat. Ribbeck. p. 449.

20 sqq. Aristarchus ad Δ 630 in Ven. A.

---

2 οἱ add. Kaibelius | 4 sq. restituimus versus.

14 sq. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν διανηστισμὸν ἔλεγον, τὸ δὲ ἄριστον δορπηστόν, τὸ δὲ δεῖπνον ἐπιδορπίδα codd.: correximus in comment. Ribbeck. l. l. p. 447 sq.

ἐστὶ δὲ ἡ τάξις καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ὁ Παλαμήδης πεποίηται λέγων·

καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ἑκατοντάρχας
ἔταξα. σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα
ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα δ' αἱρεῖσθαι τρίτα.

τῆς δὲ τετάρτης τροφῆς οὕτως Ὅμηρος μέμνηται (ρ 599)· *'σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας', ὃ καλοῦσί τινες δειλινόν, ὅ ἐστι μεταξὺ τοῦ ὑφ' ἡμῶν λεγομένου ἀρίστου καὶ δείπνου. καὶ ἄριστον μέν ἐστι τὸ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβανόμενον, δεῖπνον δὲ τὸ μεσημβρινόν, ὃ ἡμεῖς ἄριστον, δόρπον δὲ τὸ ἑσπερινόν. μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς πρωινῆς που τροφῆς ἔφη* (Θ 53. 54)· *'οἳ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντο ... ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσοντο'. μετὰ γὰρ τὴν ἀνατολὴν εὐθὺς δειπνοποιησάμενοι προέρχονται εἰς τὴν μάχην.*

Athen. I 12ᵃ *ἰδιάζον δὲ τὸ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον. δειπνήσαντας γὰρ ποιεῖ ὁμιλοῦντας* (δ 61)· *εἶτ' ἀπονιψαμένους ποιεῖ πάλιν δειπνοῦντας καὶ δόρπου ἐξαῦτις μεμνημένους* (δ 215) *μετὰ τὸν κλαυθμόν.*

ἄριστον ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι'. καὶ πιθανὸν ἐδόκει, διὰ τὴν ἑωθινὴν ὥραν ἄριστον ὠνομάσθαι καθάπερ τὸ αὔριον κτλ.

Athen. V 193ᵃ *ὁσάκις δὲ καὶ τροφὰς ἐλάμβανον, προειρήκαμεν ἤδη ὅτι δὴ τρεῖς ἦσαν. γελοῖοι γάρ εἰσιν οἱ φάσκοντες ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη* (ρ 599)· *'σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας', οὐ νοοῦντες ὅτι λέγει τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. ὅμως δὲ οὐδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρίς τινα λαμβάνοντα τροφὰς διὰ τὸ τὸ αὐτό ποτε μὲν ἄριστον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι.*

AVCTORES 10 sqq. **Corp. perip.**: **Porphyr.** ad Θ 53, **scholia** Ven. A et B ad Β 381, **Eustath.** ad loc. p. 242, 17 sqq.

15 sqq. **Aristarchus** (?), cf. **Aristonic.** ed. Carnuth. ad δ 61, p. 41 not. 1.

22 sqq. **Aristarchus** ad ρ 599.

---

26 Verba *διὰ το τὸ αὐτό ποτε κτλ.* tradita post: *ὅτι δη τρεῖς ἦσαν* (v. 22) transposuit Schweighaeuserus.

XXX.

Athen. I 11[f] εὐωχοῦνται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καθήμενοι.

Athen. V 192[e] ἐκαθέζοντο δὲ καὶ δειπνοῦντες οἱ τότε. πολλαχοῦ γοῦν ὁ Ὅμηρός φησιν·

ἑξείης ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε (α 145).

ὁ γὰρ θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριός ἐστιν καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ, ὅπερ θρῆνυν καλοῦντες ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον τοῦ θρήσασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθέζεσθαι τάσσουσιν, ὡς Φιλητᾶς·

θρήσασθαι δὲ πλατάνῳ γαίῃ ὕπο.

ὁ δὲ κλισμὸς περιττοτέρως κεκόσμηται ἀνακλίσει. τούτων δ' εὐτελέστερος ἦν ὁ δίφρος· τῷ γοῦν Ὀδυσσεῖ ἐπαίτῃ εἶναι δοκοῦντι 'δίφρον ἀεικέλιον, φησί (υ 259), καταθεὶς ὀλίγην τε τράπεζαν'.

XXXI.

Athen. I 11[f] οἴονται δέ τινες καὶ ἑκάστῳ τῶν δαιτυμόνων κατ' ἄνδρα παρακεῖσθαι τράπεζαν. τῷ γοῦν Μέντῃ, φασίν, ἀφικομένῳ πρὸς Τηλέμαχον τῶν τραπεζῶν παρακειμένων ξεστὴ παρετέθη τράπεζα (α 138). οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἐμφανῶς τοῦ προκειμένου κατασκευαστικόν· δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχου τραπέζης δαίνυσθαι.

XXXII.

Athen. I 11[f] παρ' ὅλην δὲ τὴν συνουσίαν παρέκειντο αἱ τράπεζαι πλήρεις, (ὡς παρὰ πολλοῖς τῶν βαρβάρων ἔτι καὶ νῦν ἔθος ἐστί, κατηρεφέες παντοίων ἀγαθῶν, κατὰ Ἀνακρέοντα).

Athen. V 193[b] διαμαρτάνουσι δὲ πολλοὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ἐφεξῆς τιθέντες τούτους τοὺς στίχους (α 139 sqq. δ 55 sqq.)·

---

1 sqq. Athen. I 17[f] καθέζονται δ' ἐν τοῖς συνδείπνοις οἱ ἥρωες, οὐ κατακέκλινται.

Auctores 1 sqq. cf. Athen. VIII 363[f]. XI 459[c]. 460[a].
15 sqq. Aristarchus (?): schol. δ 54.
20 sqq. Aristarchus ad Δ 262.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα,
εἴδατα πόλλ' ἐπιθεῖσα, χαριζομένη παρεόντων·
δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας.

εἰ γὰρ εἴδατα παρέθηκεν ἡ ταμίη, δῆλον ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα, τὸν δαιτρὸν οὐκ ἔδει παρεισφέρειν. διόπερ τὸ δίστιχον ἀπαρκεῖ. ἀπαλλαγέντων δὲ τῶν δειπνούντων αἱ τράπεζαι ἐβαστάζοντο, ὥσπερ παρὰ τοῖς μνηστῆρσι (τ 61) *καὶ τοῖς Φαίαξιν, ἐφ' ὧν καὶ λέγει·*

ἀμφίπολοι δ' ἀπεκόσμεον ἔντεα δαιτός (η 232),

δῆλον ὡς τὰ ἀγγεῖα. καὶ γὰρ τῶν ὅπλων τὰ σκεπαστικά, θώρακα καὶ κνημῖδας καὶ τὰ τούτοις ἐμφερῆ λέγουσιν ἔντη, καθάπερ ἀγγεῖα τῶν τοῦ σώματος μερῶν ὄντα.

Athen. I 12ᵃ *τῷ δὲ μὴ αἵρεσθαι τὰς τραπέζας ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τὸ ἐν Ἰλιάδι·*

ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα (Ω 476).

ἀναγνωστέον οὖν οὕτω·

ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ παρέκειτο τράπεζα,

ἢ τὸν καιρὸν αἰτιᾶσθαι τὸν παρόντα δεῖ. πῶς γὰρ ἦν πρέπον τῷ Ἀχιλλεῖ πενθοῦντι παρακεῖσθαι τράπεζαν καθάπερ τοῖς εὐωχουμένοις παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν;

XXXIII.

Athen. I 12ᵇ *παρετίθεντο δὲ οἱ μὲν ἄρτοι σὺν τοῖς κανοῖς, τὰ δὲ δεῖπνα κρέα μόνον ἦν ὀπτά. ζωμὸν δὲ οὐκ ἐποίει Ὅμηρος θύων βοῦς*

---

6 sqq. Athen. I 12ᵃ *μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αἱ δμωαὶ 'ἀπὸ μὲν σῖτον πολὺν ᾕρεον καὶ τράπεζαν καὶ δέπα'* (τ 61).

AVCTORES 6 sqq. Aristarchus ad η 174.

10 sqq. Aristarchus: Apollon. Soph. p. 69, 17 Bekk., scholia Ven. A et B ad Γ 339.

13 sqq. Aristarchus ad Ω 476 in cod. Vict. (cf. Hiller. Philol. XXVIII 115).

22 sq. Aristarchus ad Π 747 Ven. B.

cula emissa est in Hermae vol. XXII p. 323 sqq. et eodem fere tempore Aug. Brunkii dissertatio foras data, quae inscribitur 'de excerptis *περὶ τοῦ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου* ab Athenaeo servatis' (Gryphiswaldae 1887). Ac maxime Kaibelius Hillerum refutavit et suam integrioris Athenaei epitomen Suidam praebere luculenter demonstravit. Tamen Dioscuridis nomen sprevit, cum de Isocrateo non esset cogitandum, quod ab Alexandrinis grammaticis videretur pendere auctor; duos autem sumere Dioscurides aeque videri absurdum atque duos Homeros duas Sapphus. De duabus autem rebus remansit ei scrupulus, num revera Suidas, cuius excerptum antea abrumpitur, illum de Isocrateo Dioscuride locum legisset, ut hinc huius nomen superscriberet. Deinde vix credibile ei videbatur finxisse Suidam hunc titulum: *ἐν τοῖς παρ' Ὁμήρῳ νόμοις*. Quae sane sat magni sunt momenti. Nam quae apud Athenaeum leguntur p. 8^{e}: *περὶ τοῦ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου* et p. 24^{b}: *ἔτι περὶ τοῦ τῶν ἡρώων βίου*, his repugnante Brunkio l. l. p. 14 potius statuimus horum capitum argumentum comprehendi. Immo his quoque Suidae verbis fidem esse tribuendam Wachsmuthius plane nobis persuasit. Nam in tanta nominis frequentia facillime potuit fieri, ut Dioscurides quidam *ἐν τοῖς παρ' Ὁμήρῳ νόμοις* alterum cognominem laudaret Isocrateum. Apud Fabricium [1]) enim, qui Ionsii tabulam ('de script. philosoph. hist.') recepit, praeter Anazarbeum celeberrimum et duos, quos tituli testantur, quattuordecim huius nominis viri ex litteris Graecis enumerantur. De medicis autem homonymis disputavit Kuehnius in praef. Dioscur. [2]) et Ilbergius 'de Galeni vocum Hippocraticar. glossario' [3]). Hic quoque factum est, ut alter alterum compilaverit Dioscuridem (cf. Galeni lexic. Hippocr. XIX p. 64 K.) eodemque spiritu de tertio quodam Dioscuride sermo est ipso quoque scriptore (cf. p. 63 K.). Alia autem est ratio huius Dioscuridis, qui heroum Homeri-

1) In bibl. Graec. vol. IV p. 675/78 ed. Harl.

2) In Med. Gr. vol. XXV p. VIII. IX.

3) In 'Commentat. philolog. quibus Ottoni Ribbeckio congratulantur discip. Lipsiens.' p. 345.

corum vitam moresque diligenter exponendos suscepit, alia illius Isocratei rhetoris, qui ut Homerum temulentiam insaniae parem existimasse comprobaret, versum quendam Iliadi inseruit a se ipso inflexum.

Si autem miraberis in Athenaei epitoma plane evanuisse et nomen et titulum, meminisse iuvabit, quibus tertii libri exemplis Wissowa[1]) demonstraverit, quam neglegens fuerit in his rebus Athenaei excerptor. Optime vero ipsum Kaibelium inducimus disputantem de epitomae indole et fide (in praef. vol. I p. VIII): 'Athenaeus si legere potuisset epitomen, vix ipse se cognosset: quos ambitiose ille in testimonium vocaverat scriptores innumeros, eorum epitomator nomina saepissime, librorum titulos fere semper sustulit'.

Ergo Dioscuridem interim nuncupemus huius operis auctorem. Qui ne hoc vano nomine praeditus maneat, sed aliquo modo una cum studiis suis nunc revivescat, di donent.

De Brunkii dissertatione restat ut iudicium feramus. Qua cum olim viderentur fruges esse demessae, tamen proficientibus nobis in his studiis magis magisque elucebat aditum tantum his rebus solvendis eum pandisse et in limine restitisse, ut nunc nobis non tam racematio quam messis sat ampla videatur esse relicta. Summa autem haec fere est Brunkii dissertationis, quo fundamento nisi nostram componamus commentationem: quaecunque in primo Athenaei libro de Homericorum heroum vita ac moribus enarrarentur, ea omnia ex eodem fluxisse libello. Quod ut comprobaretur, Plutarchei succurrebant ex quaestionibus convivalibus nonnulli loci, quos Schraderus l. l. indicaverat. Dein ex Pseudo-Plutarcheo περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιήσεως Ὁμήρου libello quaedam capita (205—209) cum his Athenaei enarrationibus conspirare recte animadvertit (p. 10 sqq. 17 sqq. 21). Denique multa inter sese cohaerere inde imprimis demonstravit, quod certa in his rebus ratio cognoscitur, qua primum de heroibus aliquid statuitur, deinde

1) 'De Athenaei epitom. observat.' in Commentat. in honor. Reifferscheidii p. 23.

autem ipsum Homerum etiam contrariae rei bene gnarum esse ostenditur (p. 8 sqq.). Quamquam autem ad singulas res melius illustrandas, cum materiae largior fons nobis fluxerit, hic illic singula multa in promptu habemus, tamen ne acta agendi probrum subeamus, graviora tantum quae commisisse vel omisisse videatur sodalis Gryphiensis correxisse satis habemus.

Omnino nihil evicit Brunkius de libelli natura et indole, nihil de fontibus, id quod nobis prae ceteris videtur inquisitione dignum. Huc primum quidem pedem inferimus. Tria enim de his libelli partibus, quas Brunkii scriptiuncula nisi nunc certo Dioscuridi tribuere licet, nos comprobaturos esse pollicemur:

1. Uberrimam latere Aristarcheorum commentariorum doctrinam;

2. Stoicarum Homeri interpretationum certa reperiri vestigia;

3. Peripateticarum solutionum illud corpus abunde adhibitum esse, quod detexisse Schraderi meritum est l. l. p. 421 sqq.

Omnigena veterum Homerica studia cum sic quodammodo comprehendat Dioscuridis libellus, re vera altiore indagatione haud indignus est.

Caput I.

Aristarcho aetate inferiorem esse huius περὶ τοῦ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου libelli auctorem sibi evicisse visus est Brunkius p. 30. Aristarcheae autem doctrinae quantum in eo inesset, plane non vidit. Duobus locis allatis contentus est. Quin immo tantum non in singulis capitibus τοῦ γραμματικωτάτου vestigia reperiuntur. Nam Aristonicum post Lehrsii egregias curas nobis quasi ipsius esse instar Aristarchi latuit virum doctum. Cuius rei ita non habuit rationem, ut Aristonici scholia ad Δ 262 et Π 747 ex ipso Dioscuridis libello fluxisse contenderet (p. 7 et 22). Quae cum ita sint, non a re videtur

conquirere, quidquid debeatur Aristarcho. Mirum enim in modum interdum ad verbum Athenaeus cum Aristonici frustulis concinit, quantumcunque uterque epitomatorum culpa passus est. Qua autem ratione Aristonicus ipsius Aristarchi verba reddiderit, non raro arto inter Didymum et Aristonicum consensu patet, qua de re legas velim Ludwichii libri *Aristarchs Homer. Textkritik* I p. 52.

Aristarchea sane observatio est [1]) virginum fuisse lavare hospites, quam et Aristonicus testatur ad γ 464 [2]): *ὅτι ὑπὸ παρθένων ἔθος ἦν τοὺς ἥρωας λούεσθαι κτλ.* et Porphyrius, cui iure adsignaveris, quae ad γ 464 cod. Hamb. *T* praebet: *ὡς Ἀρίσταρχος οἴεται.* Quamquam huic ipsi rei ne nimium tribuas. Nam ne meram quidem Athenaeus exprimit Aristarchi opinionem: *ποιεῖ δὲ Ὅμηρος τὰς κόρας 'καὶ τὰς γυναῖκας' λουούσας τοὺς ξένους,* quippe quem solis virginibus id munus tribuisse disertis verbis traditum sit [3]).

Magis idonea quae cum ipsis Aristonici verbis comparentur, haec Athenaei sunt l. I p. 11^b, unde incipiunt capita illa continuo ordine Aristarcheae sapientiae plena:

1) Athen. I c. 18 ineunte, cf. Brunk. p. 29.

2) Cf. etiam Aristonicum ad *E* 905 et λ 601 et scholia ad δ 252 et Ven. B ad *E* 722, quippe quae Aristarchi iudicium reddant.

3) Adhibuit ipsum illud argumentum Aristarchus ad athetesin comprobandam versuum qui sunt in Necyia λ 601 sqq. de Herculis et Hebes conubio: cf. Lehrs. de Aristarchi stud. Homer.² p. 185 s. v. Hercules. Impugnatam autem esse a veteribus interpretibus hanc Aristarcheam observationem ex Porphyrii quaestione discimus ad ζ 221 servata, de quibus ipsis versibus non imprudenter nuper disseruit Marxius in Mus. Rhen. vol. XLII p. 254. Ubi altero loco haec profertur solutio: *τάχα δ' οὐδ' ὅλως παρθένοι λοῦουσι. λέγεται γὰρ 'τὸν δ' ἐπεὶ οὖν δμῳαὶ λοῦσαν' (δ 49), ἀλλ' οὐχὶ κοῦραι. καὶ περὶ τῆς Ἥβης γὰρ ἀμφισβητεῖται εἰ παρθένος ἦν. καὶ ἡ Ἑλένη λούοιτ' ἂν Ὀδυσσέα* (δ 252), quo ei qui Porphyrii quaestiones ad Odysseam pertinentes constituendas susceperit, referenda esse puto, quae ad γ 464 cod. *T* conservavit: *ἀδύνατον γὰρ τῷ Νέστορι ... παρθένον εἶναι θυγατέρα. λύεται δ' ἐκ τοῦ ἔθους. ἔφαμεν γὰρ μὴ εἶναι παρθένου ἔργον τὸ λούειν ὡς Ἀρίσταρχος οἴεται.* Tertiam quandam solutionem, qua causativa quam grammatici vocant significatione *ἔλουσεν* positum statuitur, praebet scholion ad ζ 215, quocum concinit ex scholio ad γ 464: *λουθῆναι αὐτὸν ἐποίησεν· οὐ γὰρ αὐτὴ ἔλουσεν.*

Athenaei	Aristonici ad Ω 124 (cf. Lehrs. l. l. p. 127)
Ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο ⟨οἱ⟩ ἥρωες παρ᾽ Ὁμήρῳ πρῶτον μὲν τῷ καλουμένῳ ἀκρατίσματι, ὃ λέγει ἄριστον· οὗ ἅπαξ μέμνηται ἐν Ὀδυσσείᾳ (π 2)· ‘Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς ἐτύνοντ᾽ ἄριστον κειαμένω πῦρ᾽ καὶ ἅπαξ ἐν Ἰλιάδι (Ω 124)· ἐσσυμένως ἐπένοντο καὶ ἐντύνοντ᾽ ἄριστον.	ἡ διπλῆ ὅτι ἅπαξ νῦν ἐν Ἰλιάδι καὶ ἅπαξ ἐν Ὀδυσσείᾳ τὸ ἄριστον.
λέγει δὲ τὸ πρωινὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς.	ἔστι δὲ τὸ πρωινὸν ἔμβρωμα. τρὶς γὰρ τροφὰς ἐλάμβανον οἱ ἥρωες. Ad π 2: ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι ἅμα τῇ ἀνατολῇ ἐσθίουσιν. ἅπαξ ἐνθάδε τὸ ἄριστον καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι. H. (cf. etiam: τὴν ἑωθινὴν τροφὴν ἥν τινες ἀκρατισμὸν λέγουσιν. B.).

Quae autem Aristarchus de his docuerit: *δεύτερον δὲ ἐχρῶντο τῷ καλουμένῳ ἀρίστῳ, ὃ λέγει δεῖπνον, τρίτον δὲ τῷ καλουμένῳ δείπνῳ, ὃ λέγει δόρπον*, quamquam hoc quidem loco vix Dioscuridis ipsius, sed Athenaei vel epitomatorum culpa perierunt, servata sunt ab Aristonico ad Λ 86. 730, β 19 (cf. Lehrs. l. l. p. 127). Cui Aristarcheae sententiae Philemonis opponitur de quattuor Homericis cenis opinio, qua *τὸ δειλινόν* additur ex v. ρ 599: ‘*σὺ δ᾽ ἔρχεο δειελιήσας*’. Denique duas tantum quosdam sumere heroum cenas exeunte capite his verbis demonstratur: *μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ κτλ.* Huc nos remittunt haec verba ex Athenaei libri quinti capite 20 deprompta, quod caput Dioscurideae originis esse Brunkius comprobavit p. 19: *ὁσάκις δὲ καὶ τροφὰς ἐλάμβανον κτλ.* (fr. 29 p. 109, 21—27). Quibus verbis Aristarcheam

subesse doctrinam concedes, si Aristonici ad ρ 599 contuleris haec: δειελιήσας] πρὸς τὴν δειλινὴν ὥραν παραγενόμενος, τουτέστιν τὴν μεσημβρίαν· ἢ τὴν ἑσπερινὴν διατρίψας. ἔνιοι δὲ 'τὴν δειλινὴν τροφὴν αἰτῶν'. καὶ Καλλίμαχός φησι 'δείελον αἰτίζουσιν, ἄγουσι δὲ χεῖρας ἀπ' ἔργου', τὴν πρὸς τῇ δειλινῇ τροφὴν αἰτοῦντες. οὐ δεόντως. προειρήκαμεν γὰρ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τρισὶ τροφαῖς ἐχρῶντο. V. ἔνιοι 'τὴν δείλην διατρίψας', οὐ 'φαγών'. B. H. Unde patet etiam Philemonis in libro primo testimonium deberi Aristarcho, contra quem suo iure eum disputavisse censemus. Philemonis autem fuit Aristomenis comici illud 'ἀκρατιοῦμαι μικρόν' κτλ., quod praecedit, collato Phrynicho (ἐκ σοφιστικῆς παρασκευῆς in Bekk. anecd. vol. I p. 23, 15), unde suspicio nos subit etiam reliquos comicorum versus apud Aristarchum fuisse. Utut haec res se habet, sat amplum frustulum in hoc Athenaei capite deprehendimus ex Aristarcheorum συγγραμμάτων vel ὑπομνημάτων thesauris. De Philemonis autem hoc fragmento accuratius disputavimus in commentationibus Ribbeckianis 'de Philemone Atheniensi glossographo' inde a p. 446.

Etymologiam quoque ἀκρατισμός vocis: διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς Aristarchi fuisse facile conicitur. Quam ex Dioscuride certe Plutarchus sumpsit in quaest. conviv. VIII 6, 4 — hic enim est qui indicatur: οἱ τὸν ἀρχαῖον βίον διαμνημονεύοντες, cf. Schrad. l. l. p. 374 —: φασὶ γὰρ ἐκείνους . . . ἕωθεν ἐσθίειν ἄρτον ἐν ἀκράτῳ . . . διὰ τοῦτο μὲν ἀκράτισμα καλεῖν διὰ τὸν ἄκρατον. Etiam ceteris vocibus ἄριστον, δεῖπνον, δόρπον suas etymologias apud Dioscuridem additas fuisse recte conclusisse videtur Brunkius p. 15. In voce ὄψον derivanda, quae apud Plutarchum l. l. sequitur ἀκρατίσματος explicationem, Aristarchus cum Plutarcho consentit. Plutarchi enim sunt: ὄψον δὲ τὸ παρασκευαζόμενον εἰς δεῖπνον αὐτοῖς· ὀψὲ γὰρ δειπνεῖν, ἀπὸ τῶν πράξεων γενομένους, Aristonici autem ad Λ 630 haec: ὅτι πᾶν προσόψημα ὄψον οἱ ἀρχαῖοι, quae amplius etiam in Ven. A his enarrantur: πᾶν δὲ τὸ μετὰ ἄρτου ἐσθιόμενον ὄψον καλεῖται. ὀψὲ γὰρ ταύτην προσήγοντο τὴν τροφήν, ἕωθεν ἀκρατίσμασι. διὸ καὶ ἡ διπλῆ.

Unde iure quodam hanc etymologiam apud Dioscuridem fuisse credideris. Sed num omnes hae Plutarcheae etymologiae cum Brunkio (p. 15) sint eidem fonti tribuendae, hoc in Plutarcho non licet statuere, quem in his quidem scriptis non tam unum fontem exscripsisse sed in lectitando undique doctrinam collegisse constat. Quanta autem harum etymologiarum multitudo et varietas apud veteres circumlata sit, demonstratur scholio ad β 22. Quod in universum quidem Aristarcheam prae se fert de cenis Homericis sententiam (cf. Carnuth. ad loc.). Utrum tamen ex etymologiis sint, quae apud Aristarchum fuerint necne, ambiguum est[1]. Certe nulla cum Plutarcho conspirat. Quae copia etiam augetur ab Eustathio (ad β 22 p. 1432, 1 sqq.), qui praeter scholion de quo diximus nonnullis vanis etymologiis uberius alium quoque fontem exscripsit inde a verbis: *δῆλον δὲ καὶ ὅτι δεῖπνον μὲν κτλ.* talibus nugis repletum. Ne ex his quidem ulla cum Plutarcho concinit etymologiis.

Sequamur interim Athenaei ordinem, ut quid ex Aristarchi copiis petierit Dioscurides investigemus.

Quae in Athen. c. 20[2]) p. 11^{f} et locupletiora in l. V c. 20 p. 193^{b} (fr. 32 p. 110, 20. 21; 111, 6—9) leguntur de mensis

1) Aeschyleos quoque versus ex Aristarcho in hoc scholion transiisse probabile videtur Philemonis ipsa opinione omissa. Huius enim apud Aristarchum fuerunt: *ἔστι δὲ ἡ τάξις καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ὀνομάτων κτλ.* In scholio autem leguntur: *Αἰσχύλος δὲ καὶ τῆς τάξεως τῶν ὀνομάτων μάρτυς ἐστὶν λέγων κτλ.*, unde Eustathius ad loc.: *διὸ καὶ Αἰσχύλος τάττων μετρεῖ* (lege *μαρτυρεῖ*) *κτλ.*

2) Athenaei verba ineunte c. 20 (fr. 30) conspirare nobis videntur cum scholio ad δ 54 de Telemacho et Pisistrato apud Menelaum devertentibus, quo melius perspicitur huius sententiae refutandae ratio, quod suam quisque habuerit mensam: *παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάννυσε τράπεζαν] παρέκειντο γὰρ τοῖς θρόνοις αἱ τράπεζαι, — εἰκότως δὲ νῦν τὰ περὶ τῆς ταμίας παράκειται —, οὐ γὰρ ἐν τῷ ξενίζεσθαι παρὰ Τηλεμάχῳ τὴν Ἀθηνᾶν. ἐπεισεληλύθασι γὰρ οὗτοι τοῖς περὶ τὸν Μενέλαον, ἐξ ἀρχῆς δὲ παρὰ τῷ Τηλεμάχῳ πάρεστιν ὁ Μέντης,* ut una utrique apponi potuerit mensa. Ex Aristarcho et Dioscuridis et scholiastae sapientiam derivatam esse facile conicias.

Verbis quae apud Athenaeum secuntur: *ἰδίαζον δὲ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον κτλ.* turbari sententiae nexum, immo coniungenda ea

inter cenam quidem adstantibus, sed auferendis finito convivio, cum Aristonici scholiis conveniunt ad Δ 262: ὅτι διὰ παντὸς αἱ τράπεζαι παρέκειντο et ad η 174: ἀθετεῖται τὸ ἔπος ὡς ἀσύμφωνον τῇ τοῦ Ὁμήρου συνηθείᾳ. οὐ γὰρ ποιεῖ τὰς τραπέζας ἀφαιρουμένας παρόντων τῶν δαιτυμόνων ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπαλλαγήν, cuius atheteseos causam rectissime explanavit Carnuthius ad hunc locum p. 74. Etiam quae secuntur apud Athenaeum p. 193^c, quibus verba 'ἔντεα δαιτός' (η 232) (fr. 32 p. 111, 10—12) explicantur, Aristarchea esse Apollonii Sophistae consensu comprobatur, quem ipsos Aristarchi commentarios in conscribendo lexico adiisse Leydius evicit, 'de Apollon. Soph. lexico Homer.' (Lips. 1885) p. 20 sqq. Apollonii enim haec sunt (p. 69, 17 ed. Bekk.): ἔντεα τὰ ὅπλα, κυρίως τὰ ἐντὸς περιέχοντα τὸν ἄνδρα, οἷον ἀσπὶς καὶ θώραξ καὶ κνημῖδες. λέγει δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας καὶ τὰ ἀγγεῖα ἔντεα ἀπὸ τοῦ ἐντὸς αὐτῶν τινα περιέχειν, οἷον 'ἀμφίπολοι δ' ἀπεκόσμεον ἔντεα δαιτός' (η 232). Unde Aristonico sunt tribuenda eiusdem argumenti scholia Ven. A et B ad Γ 339.

Cum his rebus arte cohaerent, quae apud Athenaeum p. 12^a subinde secuntur: τῷ δὲ μὴ αἱρεσθαι τὰς τραπέζας κτλ. (fr. 32 p. 111, 13—20)[1]. Quibuscum bene congruunt quae in Victoriano codice leguntur ad Ω 476 (cf. Hiller. in Philol. XXVIII p. 115)[2]: ἀθετεῖται. οὐ γὰρ ἀφῃροῦντο αἱ τράπεζαι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ

---

esse cum antecedenti capite nos quoque cognoveramus ut Brunkius p. 15. Nec tamen putamus suo loco legisse etiamtunc Eustathium haec Athenaei verba (ad ρ 599 p. 1833), praesertim cum rem suam consarcinaverit ex l. V c. 20 et l. I c. 19 et capitis 20 hoc enuntiato. Neque enim ubi fusius persequitur ex more suo Athenaei l. I c. 19 de cenarum numero (ad π 2 p. 1791, 30) Menelai convivii mentionem fecit. Immo ipsum epitomatorem huius modi permulta commisisse satis docent exempla, quae Kaibelius attulit in Herm. vol. XXII p. 328 adn. 1. Quomodo autem Aristarchus ex sua ratione interpretatus sit hoc peculiare convivium, ex scholio ut opinamur discimus ad δ 61, cf. Lehrs. l. l. p. 129; Carnuth. l. l. p. 41 adn. 1.

1) Est nimirum inepta coniectura ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ παρέκειτο τράπεζα Dioscuridis ut videtur, quae omnino rationem non habet verborum quae antecedunt:

νέον δ' ἀπέληγεν ἐδωδῆς κτλ.

2) Cf. Ludwichium l. l. in Didymi fragm. ad loc. I p. 503.

μέχρι ἀναστῶσιν ἔκειντο. φησὶ γὰρ ʿαἱ δ' ἀπὸ μὲν σῖτον πολὺν ᾕρεον ἠδὲ τράπεζαν' (τ 61). *ἢ τούτου ὡς πενθοῦντος ᾕρετο.* Cum codex Venetus A mutilus esset hac parte — interciderunt duo folia continentia versus inde a 405—504 libri Ω — Hillerus l. l. prorsus certo contendi posse negavit Aristarchi esse hanc athetesin. Nos quidem vix dubitamus scholion Aristonico tribuere, utpote cui debeamus Aristarchearum atheteseon notitiam [1]). Victorianum codicem a Veneto A proxime abesse Ludwichius credidit (l. l. I p. 89), ut ne de praestantia quidem codicis possit dubitari, nisi quod interim Maassius (Herm. XIX p. 273 sqq.) recte comprobasse videtur Victoriani patrem Townleianum librum esse, cuius tamen scholia nondum emissa sunt. Vides autem ad hunc locum servatum esse Homericum exemplum τ 61 ab Dioscuride Aristarchum secuto allatum (fr. 32 p. 111, 6. 7) ad eandem rem comprobandam (cf. supra p. 128 sq.). Omnino vero rem evincit Athenaei et Aristarchi in omnibus his capitibus consensus. Quam ob rem potius quod subtiliorem diligentiam persequi voluerit, Aristarcho opprobrio vertemus, cum nihil discriminis statueret inter magnifica convivia Phaeacum procorumque et Achillis solius cenam in tentorio sumptam.

Tum caput 21 (fr. 34) optimo iure Aristarcho vindicatur. In quo contra Zenodotum bis pugnatur, et quod *δαὶς ἐίση* pro *ἀγαθή* habuerit, et quod *οἰωνοῖσί τε δαῖτα* (Α 5) voluerit scribi, cum *δαίς* non de bestiis, sed solo de hominum cibo dici statuatur. Lehrsius quidem (l. l. p. 87), cum ex scholiis ea exciderint, Aristarcheam doctrinam his supplere non dubitavit. Quae res paene certa fit, cum in codice Ven. A ad Α 5 *διπλῆ περιεστιγμένη* servata sit, quam *πρὸς Ζηνόδοτον τὸν διορθωτὴν* adhibebat Aristarchus. At tamen Ludwichio scrupuli remanserunt l. l. II p. 88 adn. 54. Mirandum sane est, quod in scholiis huius rei memoria plane periit [2]), sed epitomatores, quod hoc quoque commiserint, recte incusabuntur.

1) Cf. Ludw. l. l. I p. 60. 61.

2) Nimirum non Aristonici *ὅτι* sed Athenaeum excerpentis est, quod legitur apud grammaticum quendam in Crameri anecd. Paris. IV p. 467: *ὅτι οὐκ ἐπὶ θηρίων λέγει Ὅμηρος δαῖτα, ἀλλὰ ἐπὶ μόνων ἀνθρώπων.*

Certe autem, quod Ludwichius tertio loco protulit, nimis perspicuam fuisse hanc *δαίς* vocis etymologiam de *δαίω* verbo derivatam et Aristarchi acumine quasi non dignam, ut facile illa regula a quovis potuerit fingi, hoc nullo modo probamus. Seleuco quidem ita res non visa est, apud Athen. I p. 24[b] (cf. Suid. s. v. *δαίς*): *Ὅτι Σέλευκός φησι τὴν πάρ' Ὁμήρῳ δαῖτα θάλειαν στοιχείων μεταθέσει δίαιταν εἶναι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ δαίσασθαι λέγειν βιαιότερόν ἐστιν.* Nobis autem videtur haec rectissima etymologia et verbi *ἐίσῃ* explicatio optime enarrata satis digna Aristarcho. Apollonii autem Sophistae testimonium Ludwichius in suum usum convertere non debuit, quoniam illum verborum ab Aristarcho explicatorum haud ignarum fuisse ipse probe scit (cf. I p. 75; II p. 484 adn. 2). Immo clarissimum fundamentum Aristarchea scilicet doctrina omnibus videtur subesse, qui hanc persecuntur etymologiam: Athenaeo (I p. 12[c]) et Suidae s. v. *δαιτὸς ἐίσης* integriorem Athenaeum excerpenti, Apollonio Sophistae (p. 56, 8 ed. Bekk.) et Etymolog. Magno (p. 251, 30), scholiis Homericis ad *Α* 468 Ven. B et ad *θ* 98. Quin Apollonii (et inde Etymol. Magn.) verba: *ἐπεὶ μεριστὰ ἦν τὸ παλαιὸν τὰ βρώματα,* sicut Tryphonis (apud Athen. XIV p. 640[e]): *Τρύφων δέ φησι τὸ παλαιὸν πρὶν εἰσελθεῖν τοὺς δαιτυμόνας ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κεῖσθαι τὴν ἑκάστου μοῖραν κτλ.* quasi respicere videntur ad Aristarcheam illam explicationem apud Athenaeum longius explanatam.

Sed quae de primis hominibus enarrantur caedes et rapinas non veritis, ut cibum sibi pararent, in his Epicureorum rationem sequi videtur Aristarchus, quae quidem ex. gr. apud Lucretium in l. V inde a v. 922 sqq. et apud Horatium in Satir. I 3, 99 sqq. legitur [1]). Ut autem in his rebus Epicurum partim ab Theophrasto pendere Zellerus animadvertit [2]), sic illud quoque peripateticorum fuisse videtur, quod Cereris beneficio ad modestiam revocati sint homines, quam rem nostros poetas excoluisse notum est. Si enim scholia Ven. A ad *Α* 449 et

1) Cf. Zellerum 'hist. philos. Gr.' III 1³ p. 416.

2) *Ueber die Lehre des Aristoteles von der Ewigkeit der Welt,* Comm. acad. Berol. a. 1878 p. 107. 108 et 'hist. philos. Gr.' l. l. adn. 1.

cod. Ambr. *E* ad *γ* 441 de *οὐλῶν, οὐλοχυτῶν* in immolandis hostiis consuetudine explicanda inspexeris, non dubitabis, quin communis fons ea suppeditaverit. Qui quis fuerit, cum ex Theophrasti nomine, quem eandem rem et *ἐν τῷ περὶ εὑρημάτων* et in libro *περὶ εὐσεβείας* tractasse exposuit Bernaysius (*Theophrastos Schrift über Frömmigkeit* p. 40. 41. 54. 55), tum ex rerum indole facili coniectura adsequi licet. Fuit peripateticum illud corpus Homericas complectens solutiones, quod supra (p. 124) commemoravimus, unde in scholia Homerica sat multa transiisse infra elucebit. Cum Aristarchea autem ratione optime haec conspirant (ad *γ* 441): *λέγουσι γάρ· δίκην ἀγρίων ζώων καὶ ἀλόγων ἔζων τὸ παλαιὸν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὸ σῖτον μὴ εἶναι μηδ' ἄλλο τι οἰκεῖον τοῖς ἀνθρώποις, βοτάνας δὲ καὶ ἄκρα δένδρων ἤσθιον. εἶτα ἐφάνη ἡ κριθή, ἐξ ἧς διεκρίθησαν καὶ διεχωρίσθησαν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀλόγων ζώων κατὰ τὴν τροφήν* [1]). Quam peripateticorum doctrinam videtur secutus esse Aristarchus, ut *δαιτὸς ἐίσης* etymologiam et explicationem commendaret et firmaret.

Sed iam pergamus in Aristarchi Homericae interpretationis copiis investigandis.

Prorsus Aristarchea sunt quae de piscibus comedendis exposita sunt in Athen. c. 22 p. 13^{a-d} (fr. 12 p. 96, 5—14; 97, 14—22) remotis quae huc ab ipso Naucratita inserta sunt (cf. Brunk. l. l. p. 4 adn. 9), quibuscum coniungenda sunt p. 25^{b-d} (fr. 12 p. 96, 15—17; 97, 1—13) et comparanda quae supra fuerunt p. 9^{bd} (fr. 2). Nam Aristonici ad *Π* 747 hoc scholion Ven. A est: *ἡ διπλῆ ὅτι ἅπαξ εἴρηκε τήθεα. ἔστι δὲ εἶδος θαλασσίων ὀστρέων· πρὸς τοὺς χωρίζοντας. φασὶ γάρ· ὁ τῆς Ἰλιάδος ποιητὴς οὐ παρεισάγει τοὺς ἥρωας χρωμένους ἰχθύσιν, ὁ δὲ τῆς Ὀδυσσείας* (*δ* 368. *μ* 251. 331) [2]). Putamus Aristarchum

1) Quae ne ab ipso quidem Theophrasto aliena esse ut comprobetur, multa ex Bernaysii egregio libro possunt adferri, cf. imprimis p. 80. 81. 96. 97. 98 de omnium animalium propinquitate (cf. Zellerum l. l. II 2³ p. 851. 866), alia. Vide etiam Rohdii librum *Der Griech. Roman* p. 201 adn. 2.

2) Huc etiam pertinet scholion ad *κ* 124 de Laestrygonibus: *ἰχθῦς δ' ὣς πείροντες*] *δῆλον δὲ ἐκ τούτου, ὅτι ᾔδεσαν ἰχθύων τροφήν. οἰκεῖον δὲ ἡ εἰκών, ἐπεὶ ἐκ θαλάσσης ἐλάμβανον ἰχθύων τρόπον καὶ κατήσθιον.*

etiam alia ex Iliade exempla protulisse de piscibus capiendis, quibus adversarios refutaret, velut *E* 487 (cf. Athen. p. 25[b]), *Ω* 80, cuius rei bene gnarus erat (cf. Ariston. ad loc.). Pergit hunc in modum: *φανερὸν δὲ εἰ καὶ μὴ παρεισάγει χρωμένους, ἴσασιν ἐκ τοῦ τὸν Πάτροκλον ὀνομάζειν τήθεα. νοητέον δὲ τὸν ποιητὴν διὰ τὸ μικροπρεπὲς παρῃτῆσθαι.* Integriorem autem Aristarcheae sententiae formam nobis deprehendere videmur in scholio Ven. *B* ad *Π* 747, quod cum ex ipsius Aristarchi commentariis sua via huc pervenisse vix censendum sit, ex Aristonici libello manasse iure putamus. Ubi ad verba τήθεα διφῶν] haec notata sunt: *οὐχ ὅμοια ταῦτα τῇ ἄλλῃ περὶ τοὺς ἥρωας διαίτῃ· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοὺς ἁβροδιαίτους Φαίακας ἢ μνηστῆρας τοῖς τοιούτοις χρωμένους εἰσήγαγεν. ἤτοι οὖν ὅπερ αὐτὸς ἀλλαχόθεν ἠπίστατο Πάτροκλος τοῖς ἥρωσι περιέθηκεν, οὐχ ὡς ἀεὶ χρωμένων τοῖς ὀστρείοις πρὸς τροφὴν τῶν ἡρώων, πρὸς ἀνάγκην δ' ἐν πλῷ. οὐδὲ γὰρ ἰχθύσι χρωμένους εἰσήγαγεν ἢ ὄρνισιν. ἀλλ' ὅμως δι' ἀνάγκην καὶ τοῖς τοιούτοις ἐπιχειροῦσιν οἱ Ὀδυσσέως ἑταῖροι* (*μ* 330). Quibuscum concinunt Aristonici ad *δ* 368 (cf. Carnuth. ad loc.) haec: *ἀλλαχόσε οὐ λέγει ὁ Ὅμηρος ἐσθίειν τοὺς ἥρωας ἰχθύας. νῦν δέ φησι τούτους ἀγρεύειν ἰχθύας διὰ τὸ τείρεσθαι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ* (*δ* 369 et *μ* 332). Unde aves quoque heroas non comedisse nisi famis vi coactos Aristarcheam observationem esse elucet, quam Dioscuridem in suum usum vocasse Athenaeus docet p. 9[d], 13[a]. Quamquam novisse Homerum artem avium telo petendarum demonstratur p. 25[cd] (fr. 12 p. 97, 9—13; fr. 13 p. 98, 21)[1]). Qua de Aristarchi ratione, quod quaedam ipsi Homero cognita fuerint, tamen heroas uti non faciat, Lehrsius disputavit l. l. p. 333. Quae secuntur in hoc scholio Ven. B, cum

---

1) Haec quoque Dioscuridis verba Athen. I p. 25[d] (fr. 13 p. 98, 20—23) ante oculos habuit Plutarchus, cum in eodem capite, quo inde suae rei fructum cepit, in quaest. conviv. VIII 8 (cf. Schrader. p. 376 Brunk. p. 5) haec de Pythagoraeis dissereret: *ἥκιστα τῶν ὄψων ἐχρῶντο τοῖς ἰχθύσιν, ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἐχρῶντο. καὶ γὰρ ἄνευ τῆς ἀδικίας ἀκρασίαν τινὰ καὶ λιχνείαν ἐμφαίνειν ἔοικεν ἡ περὶ ταῦτα πραγματεία πολυτελὴς οὖσα καὶ περίεργος.*

Aristonico conspirant in Ven. A: *καθόλου γὰρ τὴν τοιαύτην χρῆσιν διὰ τὸ μικροπρεπὲς παρῃτήσατο.* Ibi autem leguntur: *νοητέον δὲ τὸν ποιητὴν διὰ τὸ μικροπρεπὲς παρῃτῆσθαι.* Denique haec sunt scholii: *κρέασι δὲ ὀπτοῖς χρῆσθαι αὐτούς φησιν, ἵνα καὶ ἐπ' Ἀχιλλέως εἰπεῖν δυνηθῇ 'τῷ δ' ἔχεν Αὐτομέδων, τάμνε δ' ἄρα δῖος Ἀχιλλεύς'* (*I* 209). *ὅρα δὲ οἷον ἦν ἰχθὺν καθαίρειν τὸν τῆς Θέτιδος ἢ τὸν ζωμὸν ἕψειν*, quae optime nobis convenire videntur cum Athenaei capitis 20 exitu (fr. 33), Aristarchea sapientia quantum supra (p. 128 sqq.) vidimus repleti. Antiphanis [1]) autem testimonium adeo ad rem pertinet,

1) Haec Antiphanis verba: *Ὅμηρος ηψεν . . . 'οὐδ' ἐγκέφαλον'* ut recte intellegantur, Plutarchi quendam locum in quaest. conviv. VIII 9 III 25 subvenire putamus: *λέγουσι δὲ μηδὲ ἐγκέφαλον ἐσθίειν τοὺς παλαιούς. διὸ καὶ Ὅμηρον εἰπεῖν,* — sunt Achillis de Agamemnone verba:

(*ἐχθρὰ δέ μοι τοῦ δῶρα·*) *τίω δέ μιν ἐν καρὸς αἴσῃ* (*I* 378),

τὸν ἐγκέφαλον οὕτως διὰ τὸ ῥίπτειν καὶ ἀποβάλλειν μυσαττομένους προσειπόντα, ubi *ἔγκαρος* uno vocabulo scribendum esse Eustathius testatur ad *I* 378 p. 757, 35 amplioribus scholiis usus: *ἄλλοι δὲ γράφουσι μὲν . . . ἔγκαρος καὶ κλίνουσιν ἔγκαρ, ἔγκαρος, τὴν δὲ λέξιν ἐπὶ ἐγκεφάλου νοοῦσι . . . καὶ τοῦτο μὲν ἕτεροι, ἐν οἷς καὶ Πλούταρχος κτλ.* Ad hanc igitur interpretationem putamus spectare Antiphanis verba nec qua alia causa niti possint, nobis perspicuum est. Similia autem proferuntur in scholio ad *I* 378 Ven. A, cuius initium Aristonici est. Quocum quae apud Dindorfium concreverunt, videntur collato scholio Porphyriano in Ven. B Porphyrii curtata frustula esse ut solent in cod. A. Attamen in hac ipsa re nunc non ita concinunt. In Ven. A enim haec sunt: *ἢ ὅτι Ἀθηναῖοι τὸν ἐγκέφαλον οὔτε ἤσθιον οὔτε ὠνόμαζον. ἔγκαρος οὖν τοῦ ἐγκεφάλου,* in quibus Atheniensium mentio plane absurda est. Sed quomodo '*οἱ Ἀθηναῖοι*' irrepserint, fortasse ex Athen. II p. 65[f] perspicere licet (sub lemmate *ἐγκέφαλοι χοιρεῖοι*): *οὐδένα γοῦν τῶν ἀρχαίων βεβρωκέναι διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος οὐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησιν ἐγκέφαλον κτλ.*, ut auctoris nomen omissum in scholio deperdito vestigia sua reliquisse quispiam putet. Neque tamen refragabimur, si cui simplicior videbitur illa ratio, qua ipsos cerebri contemptores latere in hac corrupta voce *Ἀθηναῖοι* statuitur. Wachsmuthius proposuit ⟨*οἱ*⟩ *ἀρχαῖοι*, quod bene suadere videtur idem Athenaei locus. In Porphyriano scholio Ven. B in hac solutione tractanda miro modo aeque absurda, atque quae illic de Atheniensibus fuerunt, haec sunt: *τὰ γὰρ παλαιὰ* (cf. Plutarchi *τοὺς παλαιούς*) *τῶν γραιδίων ἀπορρίπτει τὸν ἐγκέφαλον. λέγει οὖν τὸ 'τίω δέ μιν ἐν καρὸς*

ut vix Aristarcho iure detrahatur, nedum Dioscuridi. Num autem, id quod Meinekius (III p. 144) et Kockius (II 1 p. 124) voluerunt, verba 'ζωμὸν δὲ οὐκ ἐποίει Ὅμηρος θύων βοῦς' ad Antiphanem referenda et versibus sint includenda, collato scholio minus videtur probabile. Sed de Aristarchea totius scholii origine nunc vix dubitabis, ut ne hoc quidem ex Dioscuridis opere in scholia Homerica transiisse Brunkio (p. 22) credamus, id quod omnino nusquam factum esse in proficiendis his quaestionibus elucebit.

Quae his similia sunt, huc colligere lubet. Oleris esum novisse quidem Homerum neque tamen in carminibus induxisse discimus p. 24[ef] et p. 25[d] (fr. 13 p. 97, 23. 24 et p. 98, 20—23). Aristarchi esse hanc observationem ultimis his Aristonici ad *Π* 747 verbis comprobatur: *καὶ μὴν οὐδὲ λαχάνοις παρεισάγει χρωμένους. ἀλλ' ὅμως φησί·*

δμῶες Ὀδυσσῆος τέμενος μέγα κοπρήσοντες (*ρ* 299).

Deinde nihil apposuisse Homerum heroibus nisi assas carnes largiter exponitur p. 9[a] (fr. 1 p. 90, 1—17) et firmatur p. 12[b] (fr. 33). Sed tamen ne elixas quidem carnes illi ignotas fuisse exemplo v. *Φ* 362 demonstratur p. 25[d] (fr. 11 p. 95, 9—18). Aristonicus autem ad *Φ* 362 haec habet: *ὅτι οἶδεν ἕψησιν κρεῶν, χρωμένους δὲ τοὺς ἥρωας οὐ παρεισάγει.*

Similia statuuntur de heroum coronarum, de myrrhae et suffimenti usu p. 9[e], 17[b], 18[ef] (fr. 4 et 14). De coronis autem Aristonici haec sunt ad *N* 736: *ἡ διπλῆ ὅτι στέφανον ἡρωικὸν*

αἴσῃ' τουτέστιν τιμῶμαι αὐτὸν ἐν ᾗ μοίρᾳ αἱ γυναῖκες τὸν ἐγκέφαλον, quae ex eadem contextus corruptela restituta esse facile conicias. Apud Plutarchum igitur huius solutionis mera forma servata est, quam hac quoque parte et Plutarcho et Porphyrio communem fontem suppeditasse iure credes, corpus illud peripateticarum Homericarum solutionum supra iam p. 124. 132 memoratum (cf. Schrad. l. l. p. 426). Utut autem haec sunt, ut Antiphanis verbis suum acumen reddatur, huius solutionis putamus irrideri interpretes, qui quantum sudaverint in hoc explicando versu, nomina docent apud Porphyrium. Verba autem *οὐδ' ἥψεν κρέα ... ὤπτα δὲ καὶ τὰς κοιλίας*, quam bene possunt pertinere ad Platonis, qui comico aequalis fuit, de re publ. III p. 404[bc] haec: *ὅτι Ὅμηρος τοὺς ἥρωας ἑστιᾷ ... 'οὔτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς' κτλ.*?

πρόσωπον ὠνόμακε. οὐδέποτε δὲ χρωμένους εἰσήγαγε (inser. Lehrsius) *διὰ τῶν γενομένων αὐτῶν. οὐ γὰρ οἱ τῆς Πηνελόπης μνηστῆρες οὐθ' οἱ Φαίακες οὐθ' οἱ ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἐστέφοντο. ἀλλ' ἴσως ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐμπλοκὴν στεφάνης διὰ τὸ κυκλοτερὲς εἴρηται* (cf. Friedlaender. ad loc. p. 225 [1]). De unguentis autem haec conferas Aristonici verba ad Ξ 172: *ἡ διπλῆ ὅτι μύρον μὲν οὐκ ὀνομάζει, τεθυμιαμένον δὲ ἔλαιον τὸ μύρον λέγει, ὥστε εἰδέναι τὴν χρῆσιν, τὸ δὲ ὄνομα μή. λέγει δέ που 'ῥοδόεντι δὲ χρῖεν ἐλαίῳ'* (ψ 186) *καὶ 'κάλλει μὲν οἱ πρῶτα* (sc. *οἵῳ χρίεται Ἀφροδίτη*)' (σ 191) *μύρον τι γένος ὀνοματοποιήσας.* Similia sunt eiusdem verba ad ψ 186: *ὅτι μὲν ὀνομασίαν ἀγνοεῖ, τὴν δὲ σκευασίαν οἶδε,* et haec quoque huc pertinent ad σ 192: *κάλλει] νῦν τὰ μύρα.* V. (cf. Carnuth. ad loc.) [2]).

In c. 23 p. 13[ef] (fr. 35 p. 114, 10—16) et l. V [3]) c. 20 p. 192[f] (fr. 35 p. 114, 22—26) quae de poculorum honoribus dispu-

1) Eodem sunt referenda codicis Victoriani apud Bekk. ad Λ 700 haec: *στέφανον δὲ ὅλως οὐκ οἶδεν ὁ ποιητής, οὐκ ἐν νίκῃ, οὐκ ἐν θυσίαις, οὐκ ἐν συμποσίῳ.* cf. Lehrs. l. l. p. 198.

2) Plane huc quadrant, quae Athenaeus XV p. 688[cd], ubi fusius de myrrha disputavit, habet: *ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν μὲν χρῆσιν οἶδε τῶν μύρων, ἔλαια δὲ αὐτὰ καλεῖ μετ' ἐπιθέτου, 'ῥοδόεντι χρῖεν ἐλαίῳ'* (ψ 186) *καὶ ἀλλαχοῦ δὲ λέγει τι 'τεθυωμένον'* (Ξ 172). Secuntur eadem exempla amplius enarrata. Ex Dioscuride vix possunt huc inserta esse. Pamphilo haec omnia deberi Schoenemannus contendit in diss. Bonn. 'de lexicogr. antiqu. qui rerum ordinem secuti sunt' 1886 p. 110 sqq. Certo principem originem ab Aristarcho ducunt.

3) Ut in l. V cc. 20 et de quo videbimus 19 ab ipso Athenaeo compositis Naucratita Dioscuridem compilavit, potuit etiam in cc. 1 et 2, quae eodem modo undique consarcinavit, antequam in cc. 3—18 Herodicum secutus continua oratione de Homerico convivio collato cum Platonico Xenophonteo Epicureo disputaret (cf. Schmidt. de Herodico Crateteo, Elbing. 1886. p. X sqq.). Quod eo facilius forte putaveris, si Aristarchea vestigia agnoveris in eis, quae de Bellerophonte et Lyciorum rege (Z 167 sqq.) enarrantur p. 185[c]: *διόπερ οὐδὲ πρότερον ἠρώτων, οἵτινες εἶεν ἀλλ' ὕστερον, ὡς τὴν ξενίαν αὐτὴν τιμῶντες ἀλλ' οὐ τοὺς ἐν μέρει καὶ καθ' ἕκαστον ἡμῶν.* Aristonici autem ad Z 176 sunt: *ὅτι ἔθος ἦν παρὰ τοῖς παλαιοῖς ξενίζειν πρότερον, εἶτα πυνθάνεσθαι τίνος ἕνεκεν παραγεγόνασιν οἱ ξένοι.* Neque tamen haec observatio Aristarcho tam peculiaris

tantur, quos praestantioribus viris in conviviis tribuerint heroes, Aristarcheis niti observationibus Aristonici comprobatur scholio ad Δ 262, cuius parte altera supra (p. 129) usi sumus, hoc: ὅτι διὰ παντὸς αἱ τράπεζαι παρέκειντο καὶ πλήρη τὰ ποτήρια τοῖς ἐν τιμῇ ἔκειτο, τοῖς δὲ ἄλλοις πρὸς μέρος ἐνεχεῖτο. Inde ea quoque fluxisse quae de propinandi more secuntur et p. 13[f] 14[a] (fr. 35 p. 114, 17 — 115, 2)[1]) et l. V p. 193[a] (fr. 35 p. 114, 27—29) Aristonicus testatur ad ν 25 et 57 his: ὅτι οἱ ἑστιώμενοι τοῖς ἑστιῶσι προπίνουσι παρὰ τῷ ποιητῇ, ὡς Ὀδυσσεὺς Ἀχιλλεῖ (Ι 224) καὶ Εὐμαίῳ ὁ αὐτός. Prorsus autem cum Athen. p. 193[a] (fr. 35 p. 114, 27 - 29) haec congruunt Aristonici ad Ι 224: ἡ διπλῆ πρὸς τὸ ἔθος ὅτι πλήρη καὶ οὐ κενὰ προὔπινον ὀρέγοντες τὰ ποτήρια. Denique huc ea quoque pertinent, quae suo Marte in l. XI p. 498[c] (fr. 35 p. 115, 3—9), ubi de voce σκύφος disseritur, Athenaeus inseruit, ut Anacreonteum 'ἐξέπινον' explicaret, sed mala Fortuna.

Deinde Aristarchi rationem in c. 24 reddunt haec verba: καὶ παρὰ Μενελάῳ 'ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδός' (δ 17); δύο δὲ κυβιστητῆρες μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον. μολπῆς δὲ ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς. Legebat Aristarchus ἐξάρχοντες (δ 19), in qua quidem re etiam Herodico Crateteo fides habenda erit apud Athenaeum V p. 180[d] huius rei Alexandreum grammaticum accusanti [2]): προσσυνῆψαν (sc. οἱ περὶ Ἀρίσταρχον) τοιούτους τινὰς στίχους (δ 15—19) μετενεγκόντες ἐκ τῆς Ὁπλοποιίας σὺν αὐτῷ γε τῷ περὶ τὴν λέξιν ἁμαρτήματι. οὐ γὰρ ἐξάρχοντες οἱ κυβιστητῆρες, ἀλλ' ἐξάρχοντος τοῦ ᾠδοῦ πάντως ὠρχοῦντο. τὸ γὰρ ἐξάρχειν τῆς φόρμιγγος ἴδιον. Quamquam Aristarcheae

videtur, quam quivis ex lectione Homeri potuit cognoscere. Immo verba: τὸ δὲ πρὸς τοὺς ξένους συμπόσιον ὁ τῆς Λυκίας βασιλεὺς διδάσκει οἷον εἶναι δεῖ Herodicum videntur prodere, si huc contuleris: p. 177[c]: ἐδίδαξε δ' Ὅμηρος, p. 179[b]: ἃ δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς διδάσκει πάλιν Ὅμηρος, p. 191[d]: διδάσκει δ' ἡμᾶς Ὅμηρος, alia.

1) Eandem δειδέχατο formae etymologiam de porrecta dextra sumptam, quam Dioscurides exponit hoc loco, legimus in Ven. B ad Δ 4: δειδέχατ'] ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ἡ μεταφορά κτλ., ut Aristonici hoc frustulum esse probabile videatur.

2) Cf. Schmidt. l. l. p. X.

doctrinae ille ignarum omnino se praebet. Nam Aristarchus μολπή vocem nusquam de cantu dictam esse voluit, sed semper de ludo, maxime saltationis lusu. Haec volunt verba: *μολπῆς δὲ ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς* apud Athenaeum. Quibuscum ipsius Aristonici verba confer ad ζ 101: *πᾶσαν παιδιὰν μολπὴν λέγων* et ad ipsum locum δ 19: *ὅτι οὐ τὴν ᾠδὴν ἀλλὰ τὴν παιγνίαν*[1] *λέγει οὕτω* (sc. *μολπήν*) *κτλ.* (cf. Friedlaend. ad Ariston. *Α* 474. Lehrs. l. l. p. 138)[2]. Perversa igitur est Brunkii sententia (p. 30. 31), quod huius libelli auctor his verbis *μολπῆς δ' ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς* impugnet, quae critici contra Aristarchi mendum disputaverint. Quem tractamus locus impugnatoris Aristarchi cuiusvis omnino rationem non habet, sed ea verba ipsius sunt Aristarchi.

Denique recte fortasse comparantur, quae de tibiarum commemoratione proferuntur apud Athen. in c. 28 p. 16ª (fr. 42) et Aristonici ad Σ 495 haec: *ὅτι ἐνθάδε μόνον καὶ ἐν τῇ Κ μέμνηται αὐλῶν*, et ad *Κ* 13 haec: *ὅτι ἐνθάδε καὶ ἐπὶ τῆς Ὁπλοποιίας τῶν αὐλῶν μέμνηται* (Σ 495). Huc usque Friedlaenderus scholion Aristonico tribuit. Quae apud Dindorfium in eodem scholio secuntur, hic non locum habent, sunt ex interiore margine partim sumpta (cf. Dind. adn.). Rei recte perspiciendae Dindorfii obest editio. Tamen quibus cum Athenaeo simile aliquid intercedit, in ultimo scholio leguntur haec: *ἐσημειώσατο δὲ διὰ τοῦ ἤχου ὅτι παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐγινώσκετο τὰ ὄργανα ταῦτα.* Magis etiam huc pertinent quae in Ven. B ad Σ 495 exstant ex versibus *Κ* 11 sqq. desumpta: *Φρὺξ ὁ αὐλός ... καὶ ὅτε γὰρ νυκτηγρετοῦσι Τρῶες, αὐλοῦ-*

---

1) Aptius legi putamus *παιδιάν* hoc quoque loco.

2) Paene sequitur ex hac lectione *μολπῆς ἐξάρχοντες* Aristarchum expunxisse — nimirum non delevisse — versum:

μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς
φορμίζων (δ 17)

ex *μέλπεσθαι* verbi usu male hic adhibito. Quod nimirum Dioscuridem non impedivit, ne enarraret: '*καὶ παρὰ Μενελάῳ ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδός*', quamquam in ceteris Aristarchum secutus. Alia in hac re a viris doctis multum tractata hic non curamus. cf. Ludwich. l. l. I. ad Σ 604 p. 439, ad δ 15 p. 536.

σιν, παρὰ δὲ Ἕλλησιν οὐδαμοῦ αὐλός. Quae ex Aristarchea interpretatione frustula superesse facile tibi nunc persuadeas, praesertim cum hoc quoque tecum reputaveris, quod ad *N* 41 Aristarchus de Troianis dixit: ἑκάστοτε γὰρ θορυβώδεις τοὺς Τρῶας παρίστησιν, qua de re infra disputandum erit.

Longiores fuimus in hac tractanda re, ut taedium fortasse commotum sit. Sed intererat nostra ostendere in his Athenaei capitibus aliquo modo etiam integros nobis virescere Aristarcheorum commentariorum hortulos. Unde etiam de Aristarchi arte critica hic illic nos aliquid addiscere, quod nunc maiore fiducia possit contendi, iam vidimus. Ludwichius enim l. l. I p. 72 sq. Athenaeum non bonum de Aristarcho diorthota fideiussorem habuit. Sed non unum Athenaei iudicium est, quippe qui instar multorum auctorum exstet. In his quidem capitibus Dioscurides sat bonum se praestare videtur. Neque dubitamus quin in l. V capite 20 prorsus Aristarcheo p. 193^{b} (fr. 32 p. 110, 23 — 111, 6) versuum α 139. 140, δ 55. 56 athetesis nunc iure Aristarcho adscribatur, quo digna videtur, quamquam huius rei nulla alia memoria aetatem perduravit.

Altero loco stoicorum certa vestigia in Dioscuridis his apud Athenaeum servatis frustulis nos detecturos esse promisimus, ut ab horum studiis illum non alienum fuisse appareat. Nimirum σωφροσύνη, αὐτάρκεια, εὐτέλεια, quarum in primis capitibus 15 et 16 non semel mentio fit, etiam in stoicorum virtutibus enumerantur. Quomodo autem εὐταξία Nestoris et Machaonis exemplo illustretur in c. 17, hoc quoque cum stoicis conspirat, de qua virtute (Chrysippus apud) Stob. II p. 61, 7 W.: εὐταξίαν δὲ ἐπιστήμην τοῦ πότε πρακτέον, καὶ τί μετὰ τί, καὶ καθόλου τῆς τάξεως τῶν πράξεων sive apud Andronicum Rhodium in libello qui fertur περὶ παθῶν p. 24, 8 Sch.: εὐταξία δὲ ἐμπειρία καταχωρισμοῦ πράξεων sive apud Ciceronem (de offic. I 40, 112): sic definitur a stoicis, ut modestia (sc. εὐταξία) sit scientia rerum earum, quae agentur aut dicentur loco suo conlocandarum [1]).

1) Cf. Schuchardtium, 'Andron. Rhod. qui fertur libelli περὶ παθῶν pars altera de virtutibus et vitiis', Darmstadiae 1883 p. 45.

Ipsum vero stoae alterum patrem adiisse videtur Dioscurides in conscribendo libro Chrysippum, cuius nomen apud Athenaeum laudatur p. 18ᵇ. Brunkius quidem (p. 9) ab ipso Athenaeo stoici mentionem iniectam esse putavit velut p. 9ᶜ. Sed ibi aliter res sese habet. Quae illic laudantur Chrysippi: *καὶ τὸ παρὰ πολλοῖς λασταυροκάκαβον καλούμενον βρῶμα, ὥς φησι Χρύσιππος* Suida auctore s. v. *λασταυροκάκαβος* pleniorem Athenaeum secuto ex libris sumpta sunt *περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς* 1). Hos autem inter Athenaei fontes, quos ipse exscripserit, habendos esse contendimus, ac primum quidem, quod plerumque diligenter librorum numeri citantur, IV 137^{f} XIII 565^{a} quartus liber, III 89^{d} VIII 335^{d} 337^{a} IX 373^{a} XIV 616^{ab} quintus, VIII 335^{e} septimus laudatur liber. Deinde quae ex quarto libro (XIII 565^{a}) de barbarum rasurae historia enarrantur, amplioris ambitus sunt, quam ut intercedenti alicui auctori debeantur. Quae tanti spatii quasi excusandi causa his indicuntur: *οὐκ ἀκαίρως δέ, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, μεμνήσομαι τῆς λέξεως*, donec tandem leguntur: *καὶ ταῦτα μὲν ὁ θαυμάσιος εἴρηκε Χρύσιππος*. Tum facile perspicitur ipsum Athenaeum ex primario fonte XI 373^{a} parentheseos loco haec suo Marte intulisse de genere vocis *ὄρνεις*: *καὶ Χρύσιππος δὲ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς γράφει οὕτως 'καθάπερ τινὲς τὰς λευκὰς ὄρνιθας τῶν μελαινῶν ἡδίους εἶναι μᾶλλον'*. Denique fere integra ex his libris videntur l. VIII capita 13 usque ad 16 hausta esse, quae de voluptate sunt, ipsa cum testimoniorum larga copia, quantum quidem temporum ratio admittit, quae bene videntur Chrysippi indolem reddere citandi studiosissimi 2).

Alia contra est ratio Chrysippeorum verborum p. 18ᵇ (fr. 9). Quae non tam facile possunt seiungi quam Brunkio (p. 9) visum est: *ἐπετήδευον γὰρ τὴν αὐτοδιακονίαν καὶ ἐκαλλωπίζοντο, φησὶ Χρύσιππος, τῇ ἐν τούτοις εὐστροφίᾳ*. Nam omnino non

---

1) Integrum titulum Laertii catalogus praebet (VII 7, 202): *περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα ι'*.

2) Cf. Laert. Diog. VII 7, 180. 181. X 1, 27. Galen. de Hipp. dogm. III 4 p. 314 sqq. K. Vide Zellerum 'hist. philos. Gr.' III 1^{3} p. 42.

licet separare Ulixis exemplum quod sequitur, qui ο 321 sqq. re vera de se gloriatur:

δρηστοσύνῃ οὐκ ἄν μοι ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος
πῦρ τ' εὖ νηῆσαι διά τε ξύλα δανὰ κεάσσαι
δαιτρεῦσαί τε καὶ ὀπτῆσαι καὶ οἰνοχοῆσαι
οἷά τε τοῖς ἀγαθοῖσι παραδρώωσι χέρηες,

ex quibus versibus ut persaepe apud Athenaeum epitomatorum culpa frustula tantum restare elucet. Tum plura essent removenda. Fuisse tamen apud Dioscuridem haec exempla Chrysippeae *αὐτοδιακονίας* rectissime Brunkius animadvertit (p. 10), quod his ex more nostri de quo disputavimus quasi respondent verba quae praeierunt p. 17[b]: *πολυτελεῖς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ διακονούμενοι.* Nimirum verba p. 18[a]: *ἐς τὸ πρέπον δὲ Ὅμηρος ἀφορῶν τοὺς ἥρωας οὐ παρήγαγεν ἄλλο τι δαινυμένους ἢ κρέα* ab ipso Athenaeo consarcinata videntur collatis capitibus l. I 15. 45. 46. Nova inducuntur his: *καὶ ταῦτα ἑαυτοῖς σκευάζοντας,* ut hinc Chrysippi doctrinam incipere merito putemus. Bona fortuna eadem Ulixis Achillis exempla integriore forma servavit Aelianus in var. hist. VII 5 (fr. 9 p. 94, 19 sqq.) quibus Laertae quoque additur, quem sua manu hortum colentem deprehenderit filius. Iure his integrum Athenaeum, antequam grammatici huius opes discerpserint, ab Aeliano nobis reddi censebimus. Quamquam si communem fontem haec et Athenaeo et Aeliano suppeditasse males, sive fuit Dioscurides, sive ipse Chrysippus, non possumus refragari, quoad in has quidem res accuratius aliquis inquisierit de integro Athenaeo curis Kaibelii nunc edoctus.

Dio quoque Chrysostomus rhetor in oratione LXXI, quae *περὶ φιλοσόφου* habita est, hanc Chrysippeam rationem de Ulixis persona persecutus est. In qua oratione disputavit rhetor contra stoicorum illud placitum: '*δεῖν πάντα ἐν πᾶσιν εἶναι περιττὸν τὸν φιλόσοφον*', cuius generis fuisse Hippiam et Ulixem Homericum. Quae de Ulixe omnigena eloquentia erudito enarrentur, redire ad Antisthenis interpretationem vocabuli *πολύτροπος* Ernestus Weber 'de Dione Chrysostomo cynicorum sectatore' ('stud. Lips.' X p. 228) comprobavit (cf. Duemm-

leri Antisthenica p. 23). Huc pertinent, quibus Ulixes, ut cum Chrysippo apud Horatium loquamur, tanquam vere 'sapiens operis sic optimus omnis sit opifex'. Sunt Dionis haec p. 378 R II: *σχεδὸν δὲ καὶ Ὅμηρος Ὀδυσσέα πεποίηκεν οὐ μόνον γνώμῃ διαφέροντα . . . ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἔμπειρον, τεκτονικῆς καὶ οἰκοδομίας καὶ ναυπηγικῆς. πῶς γὰρ ἂν τὸ λέχος ἐποίησεν ἀποκόψας τὸν τῆς ἐλάας θαλλόν, εἰ μὴ τεκτονικῆς ἐπιστήμων ἦν;* Quae pertinent ad lectum genialem ab ipso Ulixe aedificatum (ψ 181 sqq.). *πῶς δ' ἂν περιέβαλε τὸν θάλαμον, εἰ μὴ καὶ οἰκοδομῆσαι ἠπίστατο* (ψ 192—194); *πῶς δ' ἂν εἰργάσατο τὴν σχεδίαν οὐκ ὢν ἔμπειρος ναυπηγίας* (ε 234 sqq.); Quibuscum Aeliani conferas v. h. VII 5: *καὶ τὴν σχεδίαν οὐ δεηθεὶς ναυπηγῶν . . . εἰργάσατο.* Dein Dio: *τὰ δὲ περὶ φυτείαν καὶ γεωργίαν εὐθὺς ἐκ παίδων ἐσπουδακὼς φαίνεται, παρὰ τοῦ πατρὸς δένδρα αἰτῶν καὶ ἀμπέλους* (ω 336 sqq.). *ἄλλως τε καὶ τοῦ πατρὸς γεωργοῦ ὄντος πάνυ ἐπιμελοῦς τε καὶ ἐμπείρου εἰκὸς ἦν αὐτὸν ταῦτα μὴ ἀγνοεῖν* (cf. Laertae exemplum apud Aelianum), *ὅπου γε καὶ προκαλεῖται τὸν Εὐρύμαχον καὶ ἀμῆσαι καὶ ἀρόσαι* (σ 365 sqq.). Denique cum Athenaeo et Aeliano conspirant haec: *ἀλλά φησι καὶ τῶν τοιούτων ἔμπειρος εἶναι, μαγειρικῆς τε καὶ οἰνοχοίας καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης διακονίας, ἅ φησι τοὺς χείρονας τοῖς ἀγαθοῖς διακονεῖσθαι* (ο 324).

Ne Aristarchum quidem haec Chrysippea interpretandi ratio effugit, cum apud Aristonicum ad Γ 261 haec legantur: *ἡ διπλῆ ὅτι δύο ἐπεδέχοντο οἱ δίφροι. διὸ νῦν Πρίαμος ἡνιοχεῖ παραιβατοῦντος τοῦ Ἀντήνορος. καὶ ὅτι οἱ ἥρωες πάντες ἔμπειροι καὶ αὐτουργοί, διὸ καὶ Ὀδυσσεὺς ναυπηγεῖ* (ε 234 sqq.), *καὶ κυβερνᾷ* (κ 32). Haec autem de Ulixis *αὐτοδιακονίᾳ* sive *αὐτουργίᾳ* doctrina, ut his ipsis verbis utamur, qui stoicis omnium virtutum fuit exemplum[1]), quasi comprehenditur scholio quodam ad Θ 93 Ven. A adnotatum, ut *πολυμήχανος* cur appellatus esset Ulixes illustraretur. Quo in scholio duplici forma servato, quarum alteram Ven. B quoque exhibet, Ulixem se-

1) Cf. Zellerum 'hist. philos. Gr.' III 1³ p. 335.

decim artium — si omnes computaveris, decem et octo enumerare poteris — peritum se praestare demonstratur. Neque desunt illae, de quibus apud Athenaeum Chrysippo auctore, Aelianum, Dionem, Aristarchum legitur. Quod scholion si non ad ipsum Chrysippum referendum esse putabis, tamen ex huius interpretandi more prodiisse facile concedes.

Deinde autem stoicorum sapientiae vestigia reperire nobis videmur in eis, quae de Circe et Ulixis sociis narrantur p. 10[e] (fr. 25 p. 105, 12—15). In quibus breviter contractis ex ipsius Homeri narratione mere ficta et fabulosa non facile intelleguntur verba: '*ταῖς ἡδοναῖς ἐπακολουθήσαντας*'. Quae ut recte explicentur, Heraclitum prodire iubemus in allegor. Homer. c. 72 haec docentem: *ὁ δὲ Κίρκης κυκεὼν ἡδονῆς ἐστιν ἀγγεῖον, ὃ πίνοντες οἱ ἀκόλαστοι διὰ τῆς ἐφημέρου πλησμονῆς συῶν ἀθλιώτερον βίον ζῶσιν. διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ὀδυσσέως ἑταῖροι χορὸς ὄντες ἠλίθιος ἥττηνται τῆς γαστριμαργίας. ἡ δὲ Ὀδυσσέως φρόνησις ἐνίκησε τὴν παρὰ Κίρκῃ τρυφήν. ἀμέλει τὸ πρῶτον ἐκ τῆς νεὼς ἀνιόντι καὶ πλησίον ὄντι τοῖς προθύροις Ἑρμῆς ἐφίσταται, τουτέστιν ὁ ἔμφρων λόγος. ὑφιστάμεθα γοῦν ἐτύμως αὐτὸν Ἑρμῆν λέγεσθαι παντὸς τοῦ νοουμένου κατὰ ψυχὴν ἑρμηνέα τινὰ ὄντα.* Ne quae ultimo quidem loco de Mercurio allegorica ratione exponuntur, Dioscuridi ignota fuisse nobis ex his recte colligere videmur, quae apud Athenaeum p. 16[b] de *ἑρμηνείᾳ* leguntur (fr. 45), praesertim cum haec quoque Heracliti l. l. comparaveris: *γλῶττα δ' αὐτῷ θυσία, τὸ μόνον λόγου μέρος, καὶ τελευταίῳ ἐπὶ κοίτην ἰόντες Ἑρμῇ σπένδουσιν, ἐπεὶ πάσης φωνῆς ἐστιν ὅρος ὕπνος.*

Eadem autem doctrina apud Porphyrium legitur in cod. Ambros. *E* ad *γ* 332, cui scholion praeter formae indolem vel inde vindicatur, quod ipsius nomen in scholii exitu citatur, ad versum *τάμνετε μὲν γλώσσας*]· *τετραχῶς λέγεται. τὰς γλώσσας γὰρ τῷ Ἑρμῇ ἀνετίθουν ὡς ἐφόρῳ τοῦ λόγου. καὶ ὅτε ἔμελλον κοιμηθῆναι, ἔθυον γλώσσας δεικνύντες ὅτι τῆς ἡμέρας παρελθούσης οὐ χρῆ ἔτι λαλεῖν, ἀλλὰ καιρὸν ποιεῖσθαι ὕπνου μετὰ τὸ δειπνῆσαι τὴν νύκτα,* uberius fere quam apud Heraclitum fuit. Huc autem referendum est scholion ad *γ* 341,

ἐξήτησαν διὰ τί τοῖς θεοῖς ἀπένεμον τὰς γλώσσας, ex quo ad nostram rem spectant: *οἱ δὲ ὅτι δεῖ παύειν αὐτὴν* (sc. *τὴν γλῶσσαν*) *εἰς κοίτην ἰόντας. ὅθεν καὶ τῷ Ἑρμῇ πυμάτῳ σπένδεσκον* (*η* 138). Eodem pertinent frustula ad *η* 138: *διὰ τὸ μνείαν ἔχειν λόγου τὸν κοιμώμενον. ἢ ὅτι ὕπνου παρεκτικὸς ὁ θεός. E.*[1]) Mirum autem illud est in hac re, quod inter sese confusi sunt Odysseae duo loci *η* 137. 138 et *γ* 332. 341. Nam illic in sacrificio Mercurio apud Phaeaces parato nihil legitur de linguis immolandis, ubi autem linguae commemorantur *γ* 332. 341, immo ut Neptuno sacrificium fiat, monet Minerva.

Heracliti autem et Porphyrii his in rebus consensus nos remittit ad communem quendam fontem, quem his quidem rebus non attactis Schraderus l. l. p. 393—406 detexit. Stoicarum illud corpus allegoriarum est, quod Vitruvio aliquis vetustior condidit, ex quo thesauro Heracleo grammaticus (unde Probus et Sextus Empiricus) et Heraclitus materiam delibarunt et enchiridio quodam breviato intercedente Stobaeus et Plutarchus personatus libelli de vita et poesi Homeri scriptor. Cuius memoriam Dielsius excitavit (de doxograph. Graec. p. 88 sqq.). Quod etiam Athenagoram, Minucium Felicem, alios in suum usum vocasse Neumannus monuit 'Gött. gel. Anz.' 1884 p. 360. Sed Porphyrium quoque in componendis quaestionibus Homericis compilatorem fuisse Schraderus comprobavit l. l.[2])

---

1) Unde Porphyrii reliquiae videntur esse etiam scholia ad *κ* 277 de vocibus '*Ἑρμείας χρυσόρραπις*] ... *ὅτι ὁ λόγος θεὸς κτλ.*, ad *κ* 305: ... *τὸ μῶλυ, τοῦτό φησι τὸν τέλειον λόγον, ὑφ' οὗ βοηθούμενος οὐδὲν παθεῖν ἐδύνατο*, ad *ο* 319: *ἐπειδὴ τὸν Ἑρμῆν τοῦ λόγου λέγουσιν ἔφορον κτλ.*, alia.

2) Ex hoc stoicarum allegoriarum corpore derivatum esse videtur etiam scholion ad Apollon. Rhodii *Α* 517, eadem doctrina repletum: *ὅτι ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς κρατῆρα κιρνᾶν, ὅτε μέλλοιεν καθεύδειν, καὶ τὰς γλώσσας τῶν ἱερείων ἐπιθύειν τῷ Ἑρμῇ καὶ ἐπισπένδειν οἶνον. καὶ ἴσως φυσικῶς. ἐπεὶ γὰρ Ἑρμῆς λόγος εἶναι παραδέδοται, ὄργανον δὲ αὐτοῦ ἡ γλῶσσα, ἥτις ὕπνου ἐπιπεσόντος ἠρεμεῖ, εἰκότως τῷ Ἑρμῇ αὐτὴν θύουσιν. καὶ Ὅμηρος 'γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον'*. Nam etiam in aliis Apollonii scholiis eundem fontem adhibitum esse potest demonstrari, ut Heilbutius in mus. Rhenan. vol. XXXIX p. 158 eam memoriam quae apud Dielsium p. 91 composita est iterari docuit in schol. Apollon. ad *Α* 498.

Quae autem de Circe narrantur apud Heraclitum, leviter tanguntur apud Athenaeum, eadem ampliore ratione persecutus est etiam Porphyrius apud Stobaeum in eclogis (I 41, 60 G. p. 445 W.), itemque Pseudo-Plutarchus in c. 126 talia protulit, ut iam Dielsius l. l. p. 98 utrique in hac quoque exponenda re allegoriarum librum patuisse merito contenderit, variare tamen illos excerpendo. Plane vero ex stoicorum ratione illud quoque de Ulixe dictum esse (Athen. p. 10f): διὸ καὶ ἀπαθὴς γίνεται eo facilius putabis, si tecum reputaveris stoicorum ἀπάθειαν et ex. gr. Laertii Diogenis illud: φασὶ δὲ καὶ ἀπαθῆ εἶναι τὸν σοφόν [1]. Maxime cum his concinunt, quae Plutarchus personatus l. l. exhibet: Ὁ δὲ ἔμφρων ἀνήρ, αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς, οὐκ ἔπαθε τὴν τοιαύτην μεταβολήν, παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, τὸ ἀπαθὲς λαβών.

Ex quo autem stoico auctore allegoriarum ille conditor suam de Circe et Mercurio doctrinam deprompserit, eundem Dioscuridi suppeditasse statuendum erit. Quem Chrysippum esse iure conicias, cum hunc Dioscuridem adiisse supra viderimus. Inde etiam Dio Chrysostomus hanc de Circe explicationem petiisse videtur, qui fusius eam persequitur in orat. VIII p. 283 et 284 R et in or. LXXVIII p. 427 R II. Ubi Ulixis socii his praedicantur: δύστηνοι ἄνθρωποι καὶ ἀνόητοι, διεφθαρμένοι διὰ τρυφὴν καὶ ἀργίαν [2]). Quam interpretationem Horatium quoque amplexum esse iudicamus in epistula ad Lollium ineunte (I 2, 1 sqq.). Nam quibus exemplis illustrat melius docere Homerum, quid turpe, quid utile sit, philosophis, illa non tam ab ipso videntur ficta esse in 'relegendis' carminibus, quam Graecos sapiunt interpretes et philosophos atque eos stoicos [3]). De Circe autem haec sunt (v. 23 sqq.):

1) Cf. Zellerum 'hist. philos. Gr.' III 1³ p. 234.

2) Vide eodem modo in Procopii epistula ad Orionem 117 (p. 579, 36 Herch.) Ulixem Circae et Sirenibus quasi ἡδοναῖς obluctari et propria virtute et μῶλυ herba, i. e. λόγῳ, quam Mercurius donaverit, quae eidem stoicorum doctrinae originem debent.

3) Plane eadem atque Horatius Homerum docentem inducit Plutarchus person. l. l. c. 163: . . . ἔν τε τῇ Ἰλιάδι . . . ὅτι μέλλει λέγειν ὅσα διὰ τὴν Ἀχιλλέως ὀργὴν καὶ τὴν Ἀγαμέμνονος ὕβριν κακα τοῖς Ἕλλησιν

Sirenum voces et Circae pocula nosti:
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors,
Vixisset canis immundus vel amica luto sus.

Illud 'stultus' bene explicabimus verbis Heracliteis: *οἱ μὲν Ὀδυσσέως ἑταῖροι χορὸς ὄντες ἠλίθιος*, Dioneis: *ἄνθρωποι ἀνόητοι*, Pseudo-Plutarcheis: *ἄφρονες ἄνθρωποι*, illud 'cupidus' Athenaei verbis: *ταῖς ἡδοναῖς ἐπακολουθήσαντες*. Circe autem 'domina meretrix' *ἡδονῆς* explicationem sat clare demonstrat.

Tertio loco peripatetica scrinia diripuisse Dioscuridem in conscribendo libello ut comprobemus in animo est. Quod lucrum ut faciamus, Dioscuridea apud Athenaeum l. I capita 17 et 18 subveniunt, in quibus de vini apud Homerum usu accuratius agitur. Plura in c. 17 conspirare cum Porphyrii quaestionibus Homericis ad *Λ* 623 et *Ζ* 265 servatis Schraderus animadvertit l. l. p. 375, ut Dioscuridis opus — nimirum Isocrateum eum habuit — inter eos libros esse censeret, quos Porphyrius in componendis quaestionibus adhibuisset (p. 376). Alia autem quae in his capitibus narrantur etiam proferri in Plutarchi quaestionum convivalium problemate l. V quarto nos subinde demonstrabimus. In quo quaestio quaedam agitatur nota ex Aristotelis arte poetica (c. 25), quid sibi velint Achillis verba (*Ι* 203) '*ζωρότερον κέραιρε*', quibus Patroclum merum infundere iubeat. Duae enim solutiones iam Aristotelis temporibus circumferebantur: *καὶ τὸ 'ζωρότερον δὲ κέραιρε' οὐ τὸ ἄκρατον, ὡς οἰνόφλυξιν, ἀλλὰ τὸ θᾶττον*. Hanc autem quaestionem Porphyrius quoque tractavit ad *Ι* 203, quem una cum Plutarcho eodem fonte usum esse Schraderus l. l. p. 373. 421 sqq. comprobavit, peripatetico illo solutionum corpore, quod compluries commemoravimus. Neque licet de hac quidem re dubitare.

συνέβη (cf. Horat. l. l. v. 6—16), *καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅσοις πόνοις καὶ κινδύνοις περιπεσὼν ὁ Ὀδυσσεὺς πάντων τῇ τῆς ψυχῆς συνέσει καὶ καρτερίᾳ περιεγένετο* (cf. v. 17—26). cf. Porphyrionis verba ad loc.: 'In Iliade enim ostendit vitia hominum, in Odyssia per Ulixis personam virtutes demonstrat.'

Priusquam autem ad ipsam hanc rem efficiendam aggredimur, aliud quid absolvere necesse est. Nam Athenaeus quoque in l. X p. 423ᵈ, cum Ulpianus dipnosophista puerum admonuisset: ἐμοὶ οὖν ὦ παῖ ζωρότερον κέραιρε, ampliorem disputationem de ζωρότερον significatione inseruit, et solutionum ordine et ipsis enarrationis verbis Plutarcheae plane similem, auctam tamen quattuor comicorum testimoniis et Theophrastei libri περὶ μέθης quodam loco. Excerpsit Athenaeus, id quod Schraderus l. l. p. 375 adn. 1 rectissime vidit, Plutarcheum problema, cuius quaestiones convivales fuerunt in exemplis illius (II 52ᵈ Plutarcho laudato alludit ad quaest. conv. I 6 IV), cuius memoriam in mente habuit, cum inter dipnosophistas Plutarchum grammaticum induceret (cf. Kaibelii praef. ad vol. I p. VI). Neque uno verbo opus esset, nisi Brunkius (p. 3 adn. 7) ob Theophrasti testimonium Athenaei et Plutarchi locos ad eundem fontem referendos esse censuisset. Quae res a Plutarchi in auctoribus adhibendis ratione, quantum quidem ad hos libros pertinet, plane esset aliena. Neque enim tantopere ad verbum exscribere solet fontes suos philosophus Chaeroneensis. Sed in propatulo res est. Comicorum testimonia nimirum Athenaeus suo Marte addidit, sive ex lexicis sibi suppetentibus deprompsit, sive comicorum lectioni debuit (cf. VIII 335ᵈ). Iam vide compilantem Athenaeum. Nicerati apud Plutarchum sententiam ad verbum exscripsit, nisi quod nominis loco 'τινὲς δέ' substituit. Quod autem Plutarchi 'ὃ δὴ καὶ λόγον ἔχειν' immutavit in 'γὰρ...... ἄτοπον' ex iudicii licentia factum est, nisi potius cum Schweighaeusero 'οὐκ' excidisse mavis. Subinde enim apud Plutarchum legitur 'οὐκ ἄτοπον'. Male vero excerpsit Sosiclis opinionem, quod Empedocle auctore ζωρός idem esset atque εὔκρατος, comparativum autem stare positivi loco velut δεξιτερόν pro δεξιόν, θηλύτερον pro θῆλυ. Quibus apud Athenaeum respondent haec: ἄλλοι δὲ τὸ εὔκρατον ὥσπερ τὸ δεξιτερόν ἀντὶ τοῦ δεξιοῦ, quae sic fere non intelleguntur, nisi forte grammaticus ille epitomator sexti septimive saeculi integrum Athenaeum contraxit. Denique si Antipatri sententiam cum Athenaeo comparaveris, apud hunc super-

esse invenies τὸ ζα ὅτι μέγεθος ʽἢ πλῆθοςʼ σημαίνει, quod verbum nisi apud Plutarchum in memoria tam lacunosa excidisse putabis, Athenaeum ipsum adiunxisse facile credes. Quare feliciter gesta Athenaeus Plutarchum de manibus posuit. Etiam Diphili versus adscripsit ratione non habita, quod εὐζωρότερον ibi nulli responderet earum significationum quas modo protulerat. In somniando Theophrasti quoque testimonium adglutinavit cum versibus Empedoclis, quod eandem explicationem iam ex Plutarcho adposuisset, plane securus. Unde tamen Theophrasti locum, cuius περὶ μέθης liber in dipnosophistarum l. X et XI compluries obviam fit, Athenaeus sumpserit, fere certo licet autumare. Loco illum subsequenti (X p. 424^{ef}) quae Theophrastus narravit, Hieronymus Rhodius recepit ʽκαὶ οὗτος ἐν τῷ περὶ μέθηςʼ 1), quem non ipsum in manibus Athenaeum habuisse ex l. XIII p. 556^{b} conclusit Bappius (*Beiträge zur Quellenkritik des Athenäus* in commentat. Ribbeck. p. 260), immo Seleuco grammatico Homerico Tiberii convivae deberi hanc quidem partem merito comprobare studuit (p. 265). Huius enim ʽπερὶ ἀρχαίων συμποσίωνʼ opes Athenaeum in primo et decimo potissimum libro itemque in quarto et undecimo compilasse, sive ʽἐν συμμίκτοιςʼ sive alicubi in illius libris fuissent compositae. Quamquam quomodo certiores fines Seleuco apud Athenaeum possint adscribi, aliis demonstrandum reliquit. Ex eiusdem ratione apparet Theophrasti de ἀκρατοποσίᾳ verba (p. 427^{d}) cum Chamaeleontis ʽἐν τῷ περὶ μέθηςʼ enarrationibus (p. 427^{bc}) ad Seleucum, inde ad Athenaeum pervenisse. Eadem fuit via testimonii p. 429^{b} (cf. Bapp. p. 261 l. l.), eadem l. XI p. 463^{c} et 465^{b}, si Bappii (p. 263) coniectura de capite quarto (p. 460^{f}) et Chamaeleontis περὶ μέθης testimonio recte se habet, id quod nobis videtur. Nam haec quoque capita ʽπερὶ ἀρχαίων συμποσίωνʼ sunt. Eodem pertinet l. XI c. 18: ἔθος

1) De his περὶ μέθης peripateticorum litteris Aristotelis, Theophrasti, Hieronymi Rhodii, Chamaeleontis et quae inter singulos intercedat ratio, cf. Rosium in Aristot. pseudepigr. p. 116 et uberius disputantem Koepkium ʽde Chamaeleonte peripateticoʼ (1856) p. 39 sq., de Aristotelis et Theophrasti libris his Zellerum ʽhist. philos. Gr.ʼ II 2^{3} p. 103 adn. 1.

δ' ἦν πρότερον ἐν τῷ ποτηρίῳ ὕδωρ ἐμβάλλεσθαι κτλ. laudato Theophrasto quamvis titulo περὶ μέθης omisso, qui locus bene coniungitur cum l. X p. 427[d].[1]) Uno autem loco (XI p. 497[e]) sub lemmate ῥυτόν Theophrasti verba ex lexicographo quodam Athenaeo videntur innotuisse, quem Pamphilum esse ex Schoenemanni l. l. ratione facile credes, certis causis adhuc comprobari nequit. Quibus expositis non dubitamus, quin eo de quo agimus loco p. 423[f] Athenaeus Theophrasti testimonium cum Empedoclis versibus ex Seleuco Plutarcheae disputationi adnexuerit. Hoc quoque pro certo fere licet statuere fuisse Theophrasteam explicationem Empedoclis versibus nixam etiam in corpore illo peripatetico, unde eam Plutarchus in suas res deduxit (l. l. V 4 I 3), velut continebatur illud Aristotelis: esse ζωρότερον idem atque θᾶττον, quod et Plutarchus (l. l. V 4 II 1) et Porphyrius (ad *I* 203) in suum usum vocaverunt.

Sed Dioscurideum cum hoc Plutarchi problemate conspirat fr. 22 apud Athen. I p. 10[c]. Quae verba primum quidem, quo loco nunc leguntur, vix possunt fuisse apud integrum Athenaeum, nequaquam apud Dioscuridem. Sic enim plane seiunguntur verba: ἴσως οὖν οὐκ ἐγίνωσκεν κτλ., quibus ad Nestoris et Machaonis exemplum ineunte capite tractatum revertitur auctor. Nam quae de Hectore et Hecuba narrantur, huic exemplo inserta fuisse etiam nunc cognoscimus. Commissurae enim instar sunt verba: καίτοι ἀλλαχοῦ λέγων τὸν οἶνον ἐκλύειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπογυιοῦν et Hectoris ad Hecubam versus (*Z* 265):

Μή μ' ἀπογυιώσῃς, μένεος δ' ἀλκῆς τε λάθωμαι.

Multa autem in transponendis singulis enuntiatis peccasse Athenaei epitomatorem Kaibelius larga exemplorum copia demonstravit in Herm. vol. XXII p. 328 adn. 1, id quod hoc quoque loco eum commisisse non negabis. Videntur autem haec verba apud Dioscuridem fuisse in fronte totius de vini apud Homerum usu disputationis, quo loco apud Pseudo-Plutarchum l. l. c. 206 leguntur (fr. 22 p. 102, 24 sqq.). Quod autem varia no-

---

1) Alii etiam, quos hoc capite Athenaeus laudat auctores, in Seleuceis partibus citati erant: Xenophanes p. 462[c] l. XI, Anacreon p. 427[abd] 429[b]. 430[d] l. X, Hesiodus p. 428[b] l. X.

verit Homerus miscendi vini genera et suam Achilles habuerit mixtionem, in Plutarchi problematis ea parte insunt, in qua ipse Plutarchus suam enarrat solutionem. Ut enim Achillem contra Zoili crimen defendat, Phoenicem, Ulixem tamquam seniores meraciore vino gaudere Pelidem bene scientem fuisse profert. Dein haec leguntur: *ἔπειτα Χείρωνος ἂν μαθητὴς καὶ τῆς περὶ τὸ σῶμα διαίτης οὐκ ἄπειρος ἐλογίζετο δήπουθεν, ὅτι τοῖς ἀργοῦσι καὶ σχολάζουσι παρὰ τὸ εἰωθὸς σώμασιν ἀνειμένη καὶ μαλακωτέρα κρᾶσις ἁρμόζει.* Tum ob medicinae artem praedicatur Achilles et bibendi temperantiam. Unde haec quoque explicantur: *Λοιδορούμενος δὲ τῷ Ἀγαμέμνονι πρῶτον αὐτὸν οἰνοβαρῆ προσείρηκεν* (*Α* 225) *ὡς μάλιστα τῶν νοσημάτων τὴν οἰνοφλυγίαν προβαλλόμενος.* Dioscuridis autem de temulentia disputantis apud Athen. p. 11^b haec sunt: *καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς δ' ὀνειδίζων τῷ Ἀγαμέμνονί φησιν* (*Α* 225)· '*οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων*'. Denique in Plutarcheae quaestionis exitu Achillis '*συνήθην κρᾶσιν*' componas cum Athenaei '*καθημερινῇ*'. Ergo in sua ipsius quidem solutione enarranda Plutarchus Dioscuridem secutus videtur esse, cuius opus ei suppetiisse convivales quaestiones conscribenti Schraderus evicit l. l. p. 373 sqq. Sed eandem quamvis curtatam Porphyrius servavit (ad *Ι* 203): *οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἔθους* (sc. *λύουσιν*). ... *ἢ ἴσως ὡς μουσικὸς καὶ ὑδαρέστερον πίνων, ἀφ' ὧν ὀνειδίζει καὶ οἰνοφλυγίαν Ἀγαμέμνονι.* Quam ob rem etiam in corpore illo peripatetico fuisse videtur, quod et Plutarcho et Porphyrio patebat. Quae coniectura duabus causis nobis confirmari videtur. Primum quidem peripatetici illi solutores id agebant, ut heroum dicta et facta contra Platonis potissimum et Zoili opprobria defenderent (cf. Schrader. l. l. p. 424). Zoilum illud *ζωρότερον κέραιρε* Achilli crimini obvertisse Plutarchus docet, Plato autem de re publ. III p. 390^a vituperaverat Achillis verba: *οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων.*[1]) Dein Plutarchus et Porphyrius conspirant in ipsa voce '*οἰνο-*

1) Quem versum multifarie etiam defendisse solutores vide apud Porphyrium ad *Α* 225, quas res ex eodem peripateticorum opere collectaneo prodiisse Schraderus opinatur l. l. p. 426.

φλυγία', quae ad Aristotelis illud nos remittit (de arte poetica c. 25): *οὐ τὸ ἄκρατον ὡς 'οἰνόφλυξιν' ἀλλὰ τὸ θᾶττον*, quam solutionem illud corpus continuisse ex Plutarchi et Porphyrii consensu constat. Quae cum ita sint, his rebus exponendis et Dioscuridi et Plutarcho et Porphyrio eundem praesto fuisse fontem elucet. Ergo Dioscurides quoque copias illas peripateticorum solutorum novit et suae materiae adhibuit.

Qua re comprobata ad quaestionem eam delabimur, utrum Porphyrius omnino in quaestionibus Homericis componendis Dioscuridis περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ νόμων librum adhibuerit, id quod ex Schraderi observationibus (l. l. p. 374 sqq.) constare videbatur, an ex eodem fonte peripateticarum illarum solutionum et Dioscuridi et Porphyrio suppeditata sint, quae similia uterque exhibet. Quamquam autem et Dioscuridis [1]) et Porphyrii libris contractis tantum utimur, tamen certum iudicium fieri potest. Quae adhuc Schraderus ex Dioscuridis opere in Porphyrii quaestiones transiisse putabat, ad Athenaei ipsum illud caput 17 spectant de vini apud Homerum usu et ad sententiam quandam de cenis heroum apud Athenaeum c. 19 exeunte et apud Porphyrium ad Θ 53 explanatam. Quae de Hectore et Hecuba apud Athenaeum leguntur p. 10^c^: *καὶ ἡ μὲν ἀπερισπάστως ἐπαινεῖ τὸν οἶνον, ὁ δὲ μετὰ ἄσθματος ἥκων ἀπωθεῖται*, apud Porphyrium ad *Z* 265 in quaestionis breviore forma (p. 101, 23 Schr.) his respondent: *ἢ ὅτι μετέωρον ἔχει τὸ πνεῦμα ὡς δρομαῖος ἐλθών, σπεύδει δὲ καὶ ἀπελθεῖν δρομαῖος*. Quae autem apud Athenaeum sunt: *καὶ ἡ μὲν ἀξιοῖ σπείσαντα πιεῖν, ὁ δὲ καθημαγμένος ἀσεβὲς ἡγεῖται*, apud Porphyrium in ampliore quaestionis forma (p. 101, 5 sqq. Schr.) ea solutione continentur, qua '*καθ' ὑπερβατόν*' versus *Z* 265 post 268 transponitur. Quas res tam ample apud Dioscuridem narratas fuisse, ut hinc Porphyrius eas potuerit in suum usum convertere, praesertim cum hoc de Hectore et

---

1) Satis tamen integram Dioscuridis commentationem ab Athenaei epitomatore traditam esse Kaibelius coniecit in praef. Athen. vol. I p. XVII, quod in libris V et XI epitomator Homericarum rerum studiosum se praestitisset.

Hecuba exemplum medium in Nestoris et Machaonis insertum fuisse comprobaverimus, quis est qui credat? Immo ex eadem illa peripateticorum doctrina haec ad utrumque manaverunt. Item apud Porphyrium ad *Λ* 624 de Nestore Machaoni saucio Pramnium vinum ministrante quaestio illa, utrum in ipso potando cibos edi oporteat necne, diligentius et fusius exponitur, quam ut ex Dioscuride (fr. 23 p. 104, 2—9) sua delibare potuerit Porphyrius. Hoc quoque loco uterque eodem fonte usus est. [1])

Restat ut Porphyrium de Homericis cenis ad *Θ* 53 disputantem audiamus: *δεῖπνον λέγεται καὶ τὸ ἐξ ἑωθινοῦ ἀκράτισμα, ὡς νῦν ἐν τοῖς προκειμένοις* (*Θ* 53. 54), *καὶ τὸ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενον ἄριστον, ὡς ἐν τῷ*

ἦμος δὲ δρυτόμος περ ἀνὴρ ὡπλίσσατο δεῖπνον (*Λ* 86).

καὶ πάλιν ἄριστον τὸ ἀκράτισμα·

ἐντύναντο ἄριστον ἅμ' ἠοῖ κειαμένω πῦρ (*π* 2).

Quocum Dioscurides, postquam Aristarchum secutus de tribus Homericis cenis sententiam exposuit, conspirat in fr. 29 p. 109, 10—14. Etiam haec optime potuerunt locum habere in peripatetico illo opere, unde ad utrumque pervenerint, quippe quae

---

1) Quomodo autem hae de Nestore et Hecuba narrationes apud Dioscuridem compositae fuerunt ita, ut illic Homerus commendare videretur vini usum, hic reicere, eadem ratione iam una tractatae fuisse videntur in corpore illo peripatetico. Nam apud Porphyrium quoque in quaestionum ipso opere olim has coniunctas exstitisse probabile est. (De pristino quaestionum ordine cf. Schrader. l. l. in praefat. p. IV. V.) Quae enim solutiones ad *Z* 265 et *Λ* 624 nunc traduntur, ex iisdem partim videntur prodiisse. Sic ad *Z* 265 in priore scholio (p. 100, 21 Schr.) leguntur haec: *ἡ γὰρ τροφὴ σὺν τῷ οἴνῳ τὸ πλεῖστον συμβάλλεται εἰς δύναμιν, ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ ποιητής* (*I* 706)·

σῖτον καὶ οἴνοιο, τὸ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή (Diomedes loquitur)

καὶ πάλιν (*T* 167 sq., sunt Ulixis)·

ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς
ἀνδράσι δυσμενέεσσι κτλ.,

quibuscum Dioscuridis conferas fr. 23 p. 104, 6—9. Quo pertinent quae in posteriore scholio sunt (p. 101, 21 Schr.): *ἢ ὅτι δίχα τροφῆς βλάπτει τῶν νεύρων καθαπτόμενος, ὥς φησι Λύκος.* Quae optime demum ex medicorum ratione explicantur quaestione ad *Λ* 624 servata. Omnem autem horum scholiorum doctrinam Dioscurides quasi comprehendit fr. 23 p. 104, 2—5.

prohibeant ab Homero luxuriam quandam, quod bis tantum Homerici heroes videantur cenasse, cum ἄριστον et δεῖπνον nominibus eadem significetur cena.[1])

In eodem de temulentia capite Athen. l. I 18 quae narrantur, quod iactantiae poenam paene luisset Aeneas (fr. 25 p. 105, 20. 21, p. 106, 1—3), eadem morali ratione deflexa leguntur in scholio Ven. B ad Υ 84: παιδευτικὰ ταῦτα, τῆς παρὰ τοῖς συμποσίοις προπετείας ἀπαλλάσσοντα, δι' ὧν φησι τὸν Αἰνείαν διὰ τὰς παρ' οἴνῳ ὑποσχέσεις ὀλίγου δεῖν κινδυνεῦσαι. Quam doctrinam ex eodem fonte, ex quo de vini apud Homerum usu suae rei Dioscurides fructum cepit, et huic suppeditatam esse et in scholia pervenisse probabile est, ex peripatetico illo collectaneo opere.

Certius autem hunc eundem fontem nobis deprehendere videmur in eis quae de vetustis cantoribus disputavit Athenaeus p. 14^b sqq. (fr. 37 p. 116, 1 sqq.) collatis scholiis quae ad γ 267 aetatem perduraverunt. Peripatetici enim Demetrii Phalerei[2]) potissimum sunt quae illic exponuntur: οὕτω Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. Aliis narratis de Demodoco cantore Pythia vincente, cum Menelaus et Ulixes Delphicum Apollinem adirent, haec leguntur: τὸν δὲ Δημόδοκον εἰς Μυκήνας λαβὼν Ἀγαμέμνων ἔταξε τὴν Κλυταιμήστραν τηρεῖν. ἐτίμων δὲ λίαν τοὺς ᾠδοὺς ὡς διδασκάλους τῶν τε θείων καὶ παλαιῶν ἀνδραγαθημάτων, καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων πλέον τὴν λύραν ἠγάπων. δηλοῖ δὲ καὶ Κλυταιμήστρα τὴν εἰς αὐτὸν τιμήν. οὐ γὰρ φονεύειν ἀλλ' ἀφορίζειν αὐτὸν ἐκέλευσε. Quae amplius aliud

1) Eandem sententiam amplectuntur scholia Ven. A et quod paulo plenius est Ven. B ad Β 381: δεῖπνον τὸ ἑωθινὸν ἄριστον (velut Porph. ad Θ 53), ὃ δι' ἀνάγκην πρὸ τοῦ δέοντος ποιοῦνται. δόρπον δὲ τὸ ἑσπερινὸν δόρπον τι ὄν, τὸ μετὰ τὴν παῦσιν τῶν δοράτων διδόμενον. τὸ δὲ δεῖπνον ἔσθ' ὅτε πᾶσαν τροφήν. Αἰσχύλος δὲ κακῶς 'ἄριστα δεῖπνα δόρπα θ' αἱρεῖσθαι', τρισὶ δ' οὐδέποτε οὔτε μνηστῆρες οὔτε μὴν κύκλωψ ἐχρῶντο τροφαῖς, quae ampliore etiam ratione Eustathius persequitur ad Β 381 p. 242, 17 sqq. Ex iisdem peripateticis thesauris haec originem ducere nunc probabile videtur.

2) Huius de studiis Homericis vide Sengebuschii dissertationem Homericam priorem in Dindorfii Iliadis edit. p. 89 sqq.

Ambrosiani libri *E* scholion persequitur ita, ut ipsius Athenaei verba bene possint cum his componi, id quod Schweighaeuserus in animadvers. ad locum princeps indicavit.

Athenaei sunt:	scholii:
σῶφρον δέ τι ἦν τὸ τῶν ἀοιδῶν γένος καὶ φιλοσόφων διάθεσιν ἐπέχον.	*τὸ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφου τάξιν ἐπέσχον καὶ πάντες αὐτοῖς προσεῖχον ὡς σοφοῖς, καὶ παιδευθῆναι τούτοις παρεδίδοσαν τοὺς ἀναγκαίους. ....*
Ἀγαμέμνων γοῦν τὸν ἀοιδὸν καταλείπει τῇ Κλυταιμήστρᾳ φύλακα καὶ παραινετῆρά τινα· ὃς πρῶτον μὲν ἀρετὴν γυναικῶν διερχόμενος ἐνέβαλλέ τινα φιλοτιμίαν εἰς καλοκἀγαθίαν, εἶτα διατριβὴν παρέχων ἡδεῖαν ἀπεπλάνα τὴν διάνοιαν φαύλων ἐπινοιῶν.	*καὶ ὁ καταληφθεὶς οὖν παρὰ τῇ Κλυταιμήστρᾳ ᾠδὸς πονηρὰς ἐπινοίας ἐγγίνεσθαι ἐκώλυε, διηγούμενος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀρετάς.*
διὸ Αἴγισθος οὐ πρότερον διέφθειρε τὴν γυναῖκα πρὶν τὸν ἀοιδὸν ἀποκτεῖναι ἐν νήσῳ ἐρήμῃ.	*καὶ ἕως τούτου ἐσωφρόνει, ἕως αὐτῇ παρῆν οὗτος.*

Quod scholion ex eodem fonte prodiisse atque illud, cuius fronti ipsum Demetrii nomen praefixum est, haec ultima quoque verba demonstrant: *τοῦτόν τινες Χαριάδην, οἱ δὲ Δημόδοκον καλοῦσιν, οἱ δὲ Γλαῦκον.* Nam illa de Chariade sententia est Timolai, in altero quoque scholio commemorata: *Τιμόλαος δὲ ἀδελφὸν αὐτόν φησιν εἶναι Φημίου, ὃν ἀκολουθῆσαι τῇ Πηνελόπῃ εἰς Ἰθάκην πρὸς παραφυλακὴν αὐτῆς· διὸ καὶ βίᾳ τοῖς μνηστῆρσιν ᾄδει* coniuncto scholio ad *α* 325: *οὗτος ὁ ἀοιδὸς* (secl. Phemius) *ἀδελφὸς ἦν Χαριάδου* (cf. Dind. adnot.) *τοῦ Κλυταιμήστρας ᾠδοῦ συνάρας ἀπὸ Λακεδαίμονος Πηνελόπῃ.* Demodocum autem illum nominatum fuisse Demetrius Phalereus voluit, nescio quis Glaucum. Cum Timolai autem verbis de Phemio Penelopae quasi custode prolatis haec conspirant quae apud Athenaeum insecuntur: *τοιοῦτός ἐστι* (velut

Clytemestrae) καὶ ὁ παρὰ μνηστῆρσιν ἀείδων ἀνάγκῃ, ὃς τοὺς ἐφεδρεύοντας τῇ Πηνελόπῃ ἐβδελύττετο. Dein quae super Demodoci de Marte et Venere cantu apud Athen. p. 14^c (fr. 37 p. 116, 13—17) sunt, his duas contineri solutiones Wilamowitzius rectissime animadvertit, cum ἤ particulam inter utramque vellet inseri. Quas ex eiusdem peripatetici corporis indole illa, qua ab Homero hoc quoque prohiberetur crimen, petitas esse fere certo licet statuere. Denique haec quoque Athenaei: καὶ τοῖς μνηστῆρσιν ᾄδει πρὸς τὴν αὐτὴν βουλὴν ὁ Φήμιος νόστον Ἀχαιῶν (α 326) quodammodo cum scholii ad α 327 possunt comparari hac solutione: καὶ φαμὲν ὅτι οἰκονομικῶς ὁ Φήμιος τοῦτο ποιεῖ, ἵνα τῆς τοιαύτης ἀοιδῆς τοῦ Φημίου ἡ Πηνελόπη ἀκροωμένη τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς μνημονεύῃ καὶ ἀποσοβῇ τοὺς μνηστῆρας. Hoc scholion ad eundem fontem revocandum esse non negabis, sive intercesserit Porphyrius, sive ex ipso illo corpore in scholia devenerit, quode ambigi potest. Probamus autem Wilamowitzii, in quam nos quoque incideramus, correcturam 'πρὸς τὴν αὐτὴν βουλήν' pro codicum memoria 'αὐτῶν', ut haec verba quasi respondeant illi 'οἰκονομικῶς', quod 'consulto' cecinisset Phemius Achivorum reditum. Nam in Schweighaeuseri traditae scripturae explicatione 'ipsorum admonendorum causa' vix aliquis acquiescat.

Ad peripatetici corporis subsidia etiam in eis proferendis confugit Dioscurides, quae apud Athen. I p. 17^e de Ulixe et Achille leguntur inter sese certantibus gaudente Agamemnone, 'λόγῳ ἢ μάχῃ αἱρεῖσθαι δεῖ τὸ Ἴλιον' (fr. 36 p. 115, 13—17). Nam qua de re inter sese certaverint, ex Homero non discimus. Sed aeque peritum se praestat Porphyrius in solutionibus ad ϑ 75. 77 servatis, ut probrum illud ab Homero arceatur, ne 'χαιρέκακος' videatur Agamemnon de amicorum contentione. Haec potissimum adferre iuvabit ad ϑ 77: λύουσι δὲ ἐκ τῆς λέξεως οἱ μέν, ὅτι μάχονται οἱ ἄνθρωποι οὐ μόνον ἀφιλέχθρως, ἀλλὰ καὶ φιλονεικοῦντες ὑπὲρ καλοῦ καὶ ἀρετῆς, quibuscum Dioscuridis componas haec: ἀλλ' ὠφέλιμοι αἱ φιλοτιμίαι ζητούντων κτλ. Infra autem sunt: καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ἔλεγε δι' ἀνδρείαν ἁλῶναι τὸ Ἴλιον, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διὰ μηχανῆς καὶ

φρονήσεως, et ad *ϑ* 75 haec sunt: *ὁ μὲν βιάζεσϑαι παρήνει .... ὁ δὲ δόλῳ μετελϑεῖν*. Unde Schweighaeuseri coniecturam, qui *λόγῳ* in *δόλῳ* apud Athenaeum corrigi voluit, confirmari lubens concedes. Cum Porphyrii et Dioscuridis consensus tum ipsa rei indoles peripateticum prodit opus.

Denique idem liber eis videtur quodammodo subesse, quae leguntur p. 9ᵇ (fr. 1 p. 90, 18—21, p. 91, 1. 2) de Nestoris sacrificio, qui ipse cum filiis mactaverit boves '*βασιλεὺς ὢν καὶ πολλοὺς ἔχων ὑπηκόους*'. Nam quae secuntur, quod sanctissimum diisque acceptissimum illud sit sacrificium, quod per cognatos amicissimosque fiat viros, tanquam solutionis instar sunt quaestionis Porphyrianae (ad *γ* 411. 412): *διὰ τί ὁ Νέστωρ βασιλεὺς ὢν τοῖς αὑτοῦ παισὶν ἐπιτέλλει τὰ τῶν δούλων καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα;* Quamquam hoc quidem loco haec aetatem non tulerunt.[1])

1) Eiusdem originis nobis videntur esse, quae apud Athen. XIV p. 660ᵇ sunt: *καὶ Ἀγαμέμνων δὲ παρ' Ὁμήρῳ ϑύει βασιλεύων. φησὶ γὰρ ὁ ποιητής* (*Γ* 292 sqq.)·

ἦ καὶ ἀπὸ στομάχους ἀρνῶν τάμε νηλέι χαλκῷ

κτλ. et haec potissimum: *καὶ Θρασυμήδης ὁ τοῦ Νέστορος υἱὸς ἀναλαβὼν πέλεκυν κόπτει τὸν βοῦν, ἐπεὶ διὰ τὸ γῆρας ὁ Νέστωρ οὐκ ἐδύνατο. συνεπόνουν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοί.* Sed vix ex Dioscuride huc illata videntur. Nam omnino in his capitibus de coquis sacrificis sermo est, in hoc quidem de huius artis prisco honore. Haec autem Homerica exempla quamquam non tam arte cohaerent cum ipsis eis quae antecedunt, tamen nobis vix separanda videntur ab censorum Romanorum exemplo, quod subsequitur, quippe qui ipsorum manu victimas ceciderint. Quod ab Dioscuride alienum est. Contra hoc loco Dioscuridem putamus Nestoris exemplum protulisse, quo nunc apud Athenaeum est. Ubi non tam hanc heroum '*αὐτουργίαν*' curavit, quam id comprobare voluit 'bovem' sacrificasse regem et 'bubulae' carnis Pylios quoque edisse heroas (cf. p. 9ᵇ). Neque quae de praeconum apud Homerum ministerio hoc Athenaei capite sunt (p. 660ᶜᵈ), Dioscuridi tribuimus, quamquam quodammodo cum scholio ad *ο* 319 conveniunt. Eadem fere in l. X p. 425ᵈ ita interposita sunt, ut disputationis cursum interrumpant (cf. Bapp. in comment. Ribb. l. l. p. 260) eodem Cleidemo laudato (cf. Müller. F. H. G. I 359 sqq.), cuius partes sunt in his Athenaei l. XIV capitibus 79. 80.

Caput II.

Quoniam de fontibus Dioscuridei libri disputavimus, quantum ex Brunkii dissertatione ei adscribere licet, alterum illud interest: novis detectis vestigiis propagare libelli fines. Ac primum quidem operis expilatorem proferimus adhuc ignotum. Nam Dionem quoque Chrysostomum novisse Dioscuridis librum et in suum usum convertisse contendimus. Quam ad rem comprobandam exordium capere lubet a media altera oratione, in qua quid Homerus de optimo rege doceat, Philippus et Alexander inter sese disceptantes inducuntur.

Ubi Alexander p. 87 R:	Quibuscum plane congruunt apud Athenaeum haec p. 8f:
εὐωχεῖ γε μὴν ἀπὸ κρεῶν τοὺς ἥρωας 1) καὶ τούτων βοείων 2), δῆλον ὅτι ἰσχύος, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκεν.	*ἁπλῆν οὖν ἀπέδωκε τὴν δίαιταν πᾶσι, ... ὀπτὰ παρατιθεὶς πᾶσι κρέα, καὶ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βόεια ..... καὶ οὐ θρῖα καὶ κανδύλην, ... ἀλλ' ἀφ' ὧν εὖ ἕξειν ἔμελλον τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν.*
τὸν γοῦν Ἀγαμέμνονα τὸν συμπάντων βασιλέα καὶ πλουσιώτατον βοῦν ἀεί φησιν θύειν καὶ ἐπὶ τοῦτον καλεῖν τοὺς ἀρίστους. καὶ τὸν Αἴαντα μετὰ	*Αἴαντα γοῦν 3) μετὰ τὴν*

1) Utrum *ὀπτῶν* hoc loco apud Dionem exciderit, id quod facile fieri potuit in tanto genetivorum numero, necne, dubii haeremus, cum gravius videatur, quam quod Dionem prorsus praetermisisse probabile sit, nisi forte ipsam ob genetivorum copiam consulto contempsit scriptor elegantiae sermonis studiosissimus.

2) Suidae s. v. *Ὅμηρος* ex integriore Athenaeo plane eadem sunt: *κρειῶν ...., καὶ τούτων ὀπτῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βοείων.*

3) *οὖν* exhibent epitomae codices, *γοῦν* correxit Dindorfius, probavit Meinekius. Quod et sensu paene flagitatur et Dionis loco commendatur: *τὸν γοῦν Ἀγαμέμνονα .... καὶ τὸν Αἴαντα κτλ.* Kaibelius quidem traditam scripturam retinuit, cui in eodem constituendo enuntiato ne illud

τὴν νίκην φιλοφρονεῖται τοῖς νώτοις τοῦ βοός.	μονομαχίαν νώτοισι βοῶν γέραιρεν ὁ Ἀγαμέμνων...... ....
ἰχθύων δὲ οὐδέποτε γενομένους αὐτοὺς ἐποίησε καὶ ταῦτα ἐπὶ τῆς θαλάττης στρατοπεδεύοντας, καίτοι τὸν Ἑλλήσποντον, ὥσπερ ἐστίν, ἰχθυόεντα ἑκάστοτε καλῶν.	p. 9^{d}: Ἑλλήσποντον δὲ Ὅμηρος ἰχθυόεντα προσαγορεύων......καὶ εἰς εὐδαιμονίαν δὲ καταριθμῶν τὸ τὴν θάλασσαν ἰχθῦς παρέχειν, ὅμως τούτων οὐδὲν οὐδένα ποιεῖ προσφερόμενον.
πάνυ γὰρ ὀρθῶς αὐτὸ τοῦτο ἀπεμνημόνευσεν ὁ Πλάτων. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μνηστῆρας ἰχθύσιν ἑστιᾷ, σφόδρα ἀσελγεῖς καὶ τρυφεροὺς ὄντας, ἐν Ἰθάκῃ καὶ ταῦτα ἑστιωμένους.	p. 9^{b}: καὶ τοὺς μνηστῆρας δὲ ὑβριστὰς ὄντας καὶ πρὸς ἡδονὰς ἀνειμένους οὔτε ἰχθῦς ἐσθίοντας ποιεῖ οὔτε ὄρνιθας. Denique compara haec p. 9^{d}: καὶ ἐν τῇ Ἰθάκῃ εἰδὼς λιμένας πλείους καὶ νήσους προσεχεῖς πολλάς, ἐν αἷς ἰχθύων ἐγίνετο πλῆθος.

Eundem et Chrysostomo et Athenaeo fluxisse fontem luce clarius est. Quaecunque autem sunt apud Dionem, fuisse omnia apud Dioscuridem certis argumentis etiam nunc comprobari potest. Nam quae de Agamemnonis conviviis in Athenaei epitoma nunc desiderantur, Suidas servavit ex integriore Athenaeo s. v. Ὅμηρος (fr. 1 p. 90, 3. 4). Qua re argumentum gravissimum eis addere licet, quae Kaibelius et Brunkius protulerunt, quo uno Hilleri de Suidae interpolatore infringatur

---

quidem concedimus, quod βοῶν deleri voluit, cum Suidas illud omisisset. Quamquam autem in versibus *H* 321. 22, quo haec spectant, βοῶν expressim mentio non fit, tamen hic illud deesse non potest, quod potissimum auctoris interfuit, 'bubula' terga proposuisse Aiaci Agamemnonem.

opinio. Quod autem illud quoque legebatur apud Dioscuridem abstinuisse heroas piscibus 'καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττης στρατοπεδεύοντας', huius observatiunculae testis Plutarchus est (in quaest. conv. IV 4 III 4)[1]) eundem fontem secutus: 'ὡς μηδ' ἰχθύσι χρῆσθαι παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον στρατοπεδεύοντας.' In qua quidem re ut in totius argumenti summa Dioscurides pendet a Platone[2]) (de re publ. III p. 404ᵇᶜ), id quod non fugit Dionem Platonis scientissimum, unde illius verba: πάνυ γὰρ ὀρθῶς αὐτὸ τοῦτο ἀπεμνημόνευσεν ὁ Πλάτων, nisi forte ipse Dioscurides Platonici testimonii mentionem iniecit. Sunt autem Platonis haec: καὶ παρ' Ὁμήρου τά γε τοιαῦτα μάθοι ἄν τις. οἶσθα γάρ, ὅτι ἐπὶ στρατείας ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑστιάσεσιν οὔτε ἰχθύσιν αὐτοὺς ἑστιᾷ, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας, οὔτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς, ἃ δὴ μάλιστα ἂν εἴη στρατιώταις εὔπορα. πανταχοῦ γὰρ ὡς ἔπος εἰπεῖν αὐτῷ τῷ πυρὶ χρῆσθαι εὐπορώτερον ἢ ἀγγεῖα ξυμπεριφέρειν. καὶ μάλα. οὐδὲ μὴν ἡδυσμάτων, ὡς ἐγῷμαι, Ὅμηρος πώποτε ἐμνήσθη. Ne ultima quidem quae Platonis sunt, Dioscuridem fugisse documento sunt Athenaei haec p. 9ᵃ: καὶ οὐ θρῖα καὶ κανδύλην καὶ ἄμητας μελίπηκτά τε τοῖς βασιλεῦσιν ἐξαίρετα παρατίθησιν Ὅμηρος.

Quae secuntur apud Dionem p. 88 R de verbis μενοεικὴς δαίς, qua μένος i. e. ἰσχύς praebeatur, num Dioscuridi debeantur, comprobari non potest, quamquam optime rei conveniunt. Sed iam deprehendimus Dioscuridem: ταῦτα δὲ λέγει (de simplici heroum victu) διδάσκων καὶ παραινῶν κτλ. (fr. 11 p. 95, 21—26)[3]). En habes quod Dioscuridis libro quasi sigillum impressum est, quod Homerus quamquam hac illa re abstinentes heroas finxerit, piscium cibo, myrrhae et coronarum

1) Cf. Brunkium l. l. p. 3.

2) Item Platonici Phaedri quendam locum p. 230ᵈ Dioscurideis eis apud Athen. I 25ᵇ (fr. 13 p. 98, 14. 15) subesse, quae in Tantali enarrando supplicio de pastore sunt, qui virides frutices ostentans ducat cupidum gregem, Schweighaeuserus docuit in animadvers. ad loc.

3) ἐφικνεῖσθαι scribendum esse censemus cum Reiskio et Emperio pro codicum memoria ἀφικνεῖσθαι.

usu, carnis coctione, aliis, tamen ipse ipsarum rerum haud ignarus inducitur, de qua re Brunkius disputavit p. 8 sqq. Quantopere autem Aristarchus ei hac quoque parte auxilio fuerit, supra demonstravimus p. 133 sqq., cf. Lehrs. l. l. p. 333. Ex Athenaeo vero huc spectant, utpote quae ab heroum simplicissimo victu prorsus abhorreant, p. 16c (fr. 11 p. 95, 6—8; fr. 17 p. 99, 12), et quae dubitanter huc referri voluit Brunkius (p. 9 adn. 14) apud Athen. p. 25e (fr. 11 p. 95, 14—18). Immo haec quoque verba: *ὡς ἀνακύπτειν τὰς Σικελικὰς καὶ Συβαριτικὰς* [*καὶ Ἰταλικὰς*] 1) *τραπέζας ἤδη καὶ Χίας* haud cunctanter ad Dioscuridem revocabis, si haec Dionea comparaveris: *ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος*. Videntur autem Athenaei verba accuratius nobis reddere ipsum fontem quam Dionis simpliciorem qualem apud Dioscuridem legebat sermonem exaggerantis. Brunkius (p. 39) ipsum Athenaeum haec verba consarcinasse sibi persuasit ex libro XII, ubi de Tyrrhenorum, Siculorum, Sybaritarum luxuria disseruit. Sed tam arte cum eis quae antecedunt cohaerent et ita rei conveniunt, ut ipsam hanc ob causam vix secernenda esse putemus. Ne de Timoclis quidem testimonio concedimus (fr. 11 p. 96, 2—4). Nam ipsos Chios bene commemoratos fuisse censemus, scilicet unde Homerum oriundum fuisse et luxuriam novisse Dioscurides fortasse putaverit, quod in verbis '*ἤδη δὲ καὶ Χίας*' inesse videtur. Quae autem de Chiis dicuntur, ex comico sunt deducta. Comicorum omnino studiosus fuisse videtur Dioscurides. Comicorum versus p. 11c apud eum fuisse videntur (cf. supra p. 127), Antiphanis p. 12c et Eubuli p. 25c vix possunt propter rem ei detrahi.2)

Hanc eandem '*πολυτέλειαν*', qua quidem regias et domus

---

1) Quin '*καὶ Ἰταλικάς*' Kaibelium secuti glossematis loco irrepsisse putemus, non impedimur Dioneo: '*καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας*'. Qui pro Chiis Iones substituerit, eum pari modo Siculas et Sybariticas mensas sua sponte ita comprehendisse facile putabimus.

2) Aliter Brunkius p. 5 adn. 11.

Homerus splendidissime ornatas descripserit, apud Dioscuridem enarratam et exemplis illustratam fuisse iterum Dionis et Athenaei consensu discimus, quamvis exigua sint, quae Athenaeus et Athenaei epitomatores nobis reliquerunt p. 16c (fr. 17 p. 99, 12, 23—28). Menelai aedibus celebratis sequitur Alcinoi regiae exemplum, quod suo Marte coniunxit Athenaeus cum historiola de Iberici cuiusdam principis domo ex Polybio desumpta.[1]) Denique Calypsus mentio fit: Ὅμηρος δὲ τοπογραφῶν καὶ τὴν Καλυψοῦς οἰκίαν ἐκπλήττει τὸν Ἑρμῆν. Merito autem cum his conferes quae apud Dionem leguntur inde a verbis p. 83 R: οὐδὲ οἴκησιν ἀξιοῖς κατεσκευάσθαι τὸν βασιλέα κτλ. Succurrit enim Dioscuridis libri ratio, ut Athenaeo inter dipnosophistas disputandi materiem obtulit[2]), Philippo quoque adversus Alexandrum velitanti, ut hanc 'δαπάνην καὶ πολυτέλειαν' opprobret Homero, uso Alcinoi et Menelai exemplis p. 85 R[3]) (fr. 17 p. 99, 13—22). Et ne Calypsus quidem antrum apud Dionem desideratur p. 86 R (fr. 17 p. 100, 19—29).[4])[5])

1) Cf. XXXIV 9, 15 Hu. 2) Cf. Brunkium l. l. p. 24 adn. 26.

3) Inde haec quoque Dionis quodammodo exorta videntur esse, in or. LXXIX p. 432 R II: καὶ ὅτι χρυσῷ τὰς οἰκίας ἐρέπτουσι καὶ μεστὰ πάντα ἀργύρου καὶ ἠλέκτρου καὶ ἐλέφαντος, ὁποῖα Ὅμηρος εἴρηκε τὰ Ἀλκίνου καὶ τὰ Μενελάου βασίλεια ὑπερβάλλειν τότε ἀληθὲς καὶ τὸ δυνατὸν σχεδόν.

4) Huius similem descriptionem Atalantae antri ex Calypsus Homerico exemplo (ε 55 sqq.) expressam vide apud Aelianum var. hist. XIII 1.

5) Quae his similia enarrat Iulianus imperator p. 66, 10 H de Alcinoi et Menelai domuum magnificentia, p. 144, 25 H de Calypsus antro et Phaeacum luxuria, alia, Dioneae lectionis videntur esse vestigia. Nam Prusensem bene novit Iulianus, laudavit in or. VII p. 275, 18 H. Uno autem loco, quo de piscium esu agitur ne procis quidem ab Homero concesso, in Misopog. p. 452, 4 H (fr. 2 p. 92, 20—22), non solum Dionem videtur secutus esse propter avium commemorationem, quae desideratur apud illum in or. II p. 88 R (fr. 2 p. 91, 20—22), cum concinant in ipsis τρυφῆς et ἀσελγείας verbis, quae nec Plutarchus nec Athenaeus eiusdem rei expilatores exhibent. Sed ipsius Dioscuridis librum etiamtunc patuisse Iuliano nemo comprobare poterit. Nobis quidem videtur sua quasi contaminasse ex Dione et Athenaei his: καὶ τοὺς μνηστῆρας .... οὔτε ἰχθῦς ἐσθίοντας ποιεῖ 'οὔτε ὄρνιθας', cuius thesauros Iuliano, qui ipse scripsit convivium, exempli instar ignotos fuisse vix quisquam putabit.

Haec sunt quae in hac altera oratione cum Athenaeo ita conspirant, ut certo ad Dioscuridem referenda videantur. De aliis posthac videbimus. Quamquam facile conicitur, quae de templis narrentur ornandis hostium armis (p. 83 R), de Ulixis domo firma atque tuta (p. 86 R) hac quoque parte omnibus antecellentis, eidem deberi fonti, quippe quae opposita sint Homericae illi in describendis domibus Menelai et Alcinoi magnificentiae. Sed desunt certa argumenta. Quae autem de Diomede in pelle bubula recumbente leguntur p. 87 R (fr. 8), eis apud Athenaeum ex more Dioscuridei operis quasi respondere videntur, quae p. 17ᵇ (fr. 15) de Aretae et Nestoris narrantur pretiosis stragulis et lectis eleganter constructis. Ad quam consuetudinem putamus pertinere Dionis quaedam verba, quae insunt in alterius orationis mediis istis exemplis Homericae interpretationis, de qua modo disputavimus. Sunt haece p. 87 R (fr. 10): *δεῖ δὲ τοῦ ποιητοῦ τὰ μὲν ὡς συμβουλεύοντος καὶ παραινοῦντος ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ ὡς ἐξηγουμένου μόνον, πολλὰ δὲ ὡς ὀνειδίζοντος καὶ καταγελῶντος.* Ergo Homerum quasi omnium virtutum et vitiorum scientia, omnino omni eruditione praeditum his quidem rebus docentem agere, illis referentem tantum statuit Chrysostomus, tertium autem quod commemoratur de illudente Homero, nimirum quasi primo continetur. Quod haud scio an bene concinat cum stoicorum ratione, in qua excolenda eis praeierat Antisthenes, qui quomodo Homerum interpretati sint, Dio testatur in or. LIII p. 276 R II: *Ὁ δὲ Ζήνων οὐδὲν τῶν τοῦ Ὁμήρου ψέγει ἅμα διηγούμενος καὶ διδάσκων, ὅτι τὰ μὲν κατὰ δόξαν, τὰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν γέγραφεν, ὅπως μὴ φαίνηται αὐτὸς αὑτῷ μαχόμενος ἔν τισι δοκοῦσιν ἐναντίως εἰρῆσθαι..... ἔτι δὲ καὶ Περσαῖος ὁ τοῦ Ζήνωνος κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν γέγραφε καὶ ἄλλοι πλείους.* Quem locum nuper bene explicavit Dionis oratione VII p. 254 sq. R adhibita Ernestus Weber l. l. p. 224 sq. Nimirum quae ex veritate Homerus a stoicis dixisse fingitur, ea nostra in re eum docentem inducit rhetor Prusensis, quae ex opinione hominum narrasse dicitur, '*ἡγούμενος τὴν τῶν πολλῶν διάνοιαν περί τε πλούτου καὶ τῶν ἄλλων, ἃ θαυμάζουσι*' (VII p. 254 R),

ea referre tantum Homerum statuit. Quam ob rem in hoc quoque libelli persequendo consilio ab stoicis pendere Dioscuridem similemque Aristarchi rationem (cf. p. 133. 160) cum stoicorum doctrina quodammodo cohaerere comprobatum esse censemus.

Sed multa etiam supersunt in hac altera Dionis oratione Dioscuridea frustula. Quae ut cognoscamus, Homerica succurrunt scholia. Hagenus nuper in dissertatione quam inscripsit 'quaestiones Dioneae' Kiliae 1887 emissa talia composuit p. 55—63, quae Dioni cum scholiis communia essent. Quamquam hanc quidem materiem minime exhausit. Ex quo consensu mirum in modum sibi evicisse ille visus est (p. 55. 62 sq.) scholiis Homericis usum esse Dionem nostris similibus sed locupletioribus, unde omnem suam uberem de Homericis rebus doctrinam petiisset Prusensis. Quae res ab omni probabilitate ita abhorret, quantum quidem novimus Dionem, quem una cum Plutarcho huius aetatis omnigenis litteris versatissimum nuncupare solemus, ut vix pluribus eam refutare opus esse videatur. Meliores enim hercle Dioni patebant fontes. Quae alterius orationis exempla protulit Hagenus (p. 55—57), ea Dioscuridem illi fere omnia suppeditasse probabile est, scholia autem haec quidem Aristonici potissimum videntur. Item quae septimae et undecimae maxime orationum (p. 57—62) in comparationem vocavit, quae ex Zoili ratione scripta esse Duemmleri (l. l. p. 39) prona est coniectura, ex iisdem ipsis fontibus et ad Dionem et in scholia pervenisse rectius statuetur. Sed haec quidem non curamus.

Cum Homericis scholiis Ven. B ad Δ 429 et Γ 2 et Porphyriano quodam frustulo ad Δ 401 Hagenus contulit p. 56, quae Dio p. 90 R de Achivis et Troianis exposuit diversa ratione ab Homero descriptis (fr. 43 p. 119, 21—28, 7—13). Quae re vera Dioscurideae esse originis Plutarchus testatur, qui eiusdem rei expilatorem se praebet in libelli de audiendis poetis capite 10 p. 29de [1]) (fr. 43 p. 119, 1—6 = p. 119, 21—28), et de

1) Eandem de legum oboedientia sententiam Plutarchus protulit etiam in vita Cleomenis p. 808de: οἱ γὰρ δειλότατοι πρὸς τοὺς νόμους θαῤῥαλεώτατοι πρὸς τοὺς πολεμίους εἰσὶ laudato versu Δ 431.

Troianorum tibiis conspirat Athenaeus p. 16[b] (fr. 42 p. 118, 20—22). Aristarchum autem in his persequendis rebus Dioscurides videtur secutus esse, id quod quantum quidem ad tibias a barbaris adhibitas pertinet, supra p. 138 sq. iam tetigimus. Aristonicus enim ad verba: *Τρῶες .... ἄβρομοι αὐίαχοι* (*N* 41) in Ven. A haec habet: *ἡ διπλῆ ὅτι ἀντὶ τοῦ ἄγαν βρομοῦντες καὶ ἄγαν ἰαχοῦντες, κατ' ἐπίτασιν τοῦ α κειμένου. ἑκάστοτε γὰρ θορυβώδεις τοὺς Τρῶας παρίστησιν.* Eiusdem autem interpretationis fragmina multa etiam natant in scholiorum Homericorum colluvie, plura quam Hagenus attulit, quae ex Aristarcheis copiis superesse nunc facile tibi persuadebis. Huc enim pertinent quae Venetus B ad hunc versum *N* 41 servavit: *ἄβρομοι] πολύβρομοι. φύσει γὰρ ὄντες θορυβώδεις τῇ νίκῃ πλεῖον θορυβοῦσιν,* quae cum Dionis verbis bene conveniunt. Diversos omnino Graecorum et Troianorum exercitus depinxisse Homerum in scholiis exponitur Ven. A ad *Γ* 1, Ven. B ad *Γ* 2 (cf. Hagen. l. l.): *ἄμφω τὰς στρατιὰς διατυποῖ καὶ μέχρι τέλους οὐκ ἐξίσταται τοῦ ἤθους 'ὥστ' ὄιες πολυπάμονος'* (*Δ* 433) *καὶ 'ἐς Τρώων ὅμαδον κίεν'* (*H* 307). Ad *Δ* 433 autem in Ven. B haec sunt: *εἴωθεν δ' ἀεὶ ἀντιπαραβάλλειν τὸ θορυβῶδες τῶν Τρώων. δειλὸν δὲ καὶ κατωφερὲς ἡ ὄις,* et ad *H* 306. 307 in eodem libro: *ἐπὶ μὲν Αἴαντος τὸν λαόν, ἐπὶ δὲ Ἕκτορος ὅμαδόν φησι διαστείλας. ἀεὶ γὰρ θορυβώδεις αὐτοὺς ἐκδέχεται.* Tum ad *Θ* 542 in utroque codice haec leguntur: *καλῶς ἐπὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων φησὶν 'Ἀργεῖοι δὲ μέγ' ἴαχον'* (*B* 333), *ἐπὶ δὲ τῶν Τρώων 'κελάδησαν' λέγει. θορυβῶδες γὰρ* (*ἀεὶ*) *τὸ βαρβαρικόν.* Unde hoc quoque scholion Aristarcho iure vindicaveris in Ven. B ad *Δ* 437: *εἰκότως τὸ βάρβαρον θορυβεῖ μᾶλλον, ἑτερόγλωσσον ὄν. ὃ γὰρ μή ἐστιν ὁμόφωνον, τοῦτο ἀνάγκη θορυβεῖν.* Sed super Graecorum laude plane similia Plutarcheis et Dioneis verbis exhibet scholion Ven. B ad *Δ* 429 (cf. Hagen. l. l.): .... *ὑποφαίνει γοῦν ἄκρως ὡς εὐπειθεῖς Ἕλληνες τοὺς πολεμίους οὐ δεδιότες ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ἡγεμόνας.* Ex hac autem Aristarchea doctrina Porphyrius quoque verborum: *'τὸν δ' οὔτι προσέφη κρατερὸς Διομήδης αἰδεσθεὶς βασιλῆος ἐνιπήν'* (ad *Δ* 401. 402) hanc solutionem sibi con-

formavisse videtur, quam Hagenus l. l. contulit: *σώφρων ὅστις οὐδέποτε τοὺς πολεμίους δείσας φοβεῖται τὴν ἐπίπληξιν τοῦ στρατηγοῦ. καὶ νῦν μὲν ἵνα μὴ δοκεῖ εἶναι λάλος, ἡσυχάζει.* Porphyrium enim Aristarcheorum operibus sive ipsis sive opere illo Homerico ex horum libris composito usum esse Schraderus comprobavit l. l. p. 447. 469. 470.[1]) Idem l. l. p. 426. 448 ex Plutarchi et Porphyrii consensu utrique a peripatetico illo corpore haec subministrata esse putavit. Sed Aristarcheas copias his subesse, quas et Plutarcho et Dioni Dioscurides praebuerit, nunc nostro iure contendimus.

Quae quidem Dionis p. 89 R (fr. 44 p. 119, 14—20) de Care, sive Naste sive Antimacho, puellae more auro ornato (*B* 867 sqq.) comparavit Hagenus (p. 56) cum scholio Ven. B ad *B* 872: *Εὔφορβος μέντοι καὶ Γλαῦκος χρυσᾶ ὅπλα ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κωμῳδοῦνται, ἐπεὶ μὴ γυναικεῖα τὰ αὐτῶν ὡς τὰ τούτου*, haec quoque ex Aristarcho derivata esse non negabis, si quae in Ven. A ad *B* 871 Aristonici sunt, legeris: .. *καὶ ὅτι οὐ λέγει ὅπλα αὐτὸν ἔχειν χρυσᾶ* ..., *ἀλλὰ κόσμον χρυσοῦν. λέγει γὰρ 'ἠΰτε κούρη'. ἐνεπλέκοντο γὰρ χρυσὸν οἱ βάρβαροι. 'πλόχμοι θ' οἳ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφήκοντο'* (*P* 52 de Euphorbo). Quibuscum haec quoque Dionis concinunt (p. 90 R): *οὔκουν φαίνεται χρυσοφορίας ἐπαινῶν ὁ Ὅμηρος καὶ ταῦτα εἰς πόλεμον, ψελίων τε καὶ στρεπτῶν κτλ.* (fr. 44 p. 120, 2—5). Si non ipsa arma commemorat Dio, tamen tanquam singula servavit *χρυσῶν φαλάρων καὶ χαλινῶν* mentionem, quae non vituperasset Homerus. Eodem pertinent quae in Ven. A curtata et sic vix recte expressa sunt ad *P* 52: *ἀλλὰ λανθάνουσιν οἱ βάρ-*

1) Ab Aristarcheis haec quoque mutuatus est Porphyrius, quae ei cum Dioscuride communia sunt de mensis adstantibus et removendis ad *A* 449 et *δ* 52, quode vidimus. Utrum autem inter hanc quaestionem (cf. etiam ad *α* 138): *διὰ τί δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον οὐ ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἀπονίπτοντας τὰς χεῖρας* et Dioscuridis haec apud Athen. p. 18f: *παρατηρητέον δὲ ὅτι ἐν μὲν Ὀδυσσείᾳ ἀπονιζομένους τὰς χεῖρας ποιεῖ πρὶν μεταλαβεῖν τροφῆς, ἐν Ἰλιάδι δὲ τοῦτο ποιοῦντας οὐκ ἔστιν εὑρεῖν* (fr. 20 p. 102, 5—7) neglecto ceteroqui versu *A* 449 vinculum quoddam intercedat eadem ratione necne, nunc parum perspicitur (cf. Schrader. l. l. p. 376 adn. 2).

βαροι οὐκ ἐπὶ καλλωπισμῷ φέροντες τὸν χρυσόν, ἀλλὰ λάφυρα τοῖς πολεμίοις. Nam nobis haec videntur idem fere voluisse quod apud Dionem p. 89 R legitur hunc in modum: *καταγελῶν αὐτοῦ* (sc. *Ὅμηρος τοῦ χρυσῷ καλλωπιζομένου Κᾶρος*) .... *ὅτι τοῖς πολεμίοις ἆθλα ἐκόμιζε τοῦ θανάτου σχεδόν* (fr. 44 p. 120, 1. 2). Ex hoc autem Dionis et Aristarchi consensu fere certum esse putamus apud Dioscuridem haec narrata fuisse, eo quidem loco, ut videtur, quo illum secutus de barbarorum et Graecorum diversa ratione disputavit Dioscurides, id quod, quamquam in hoc quidem exemplo apud Dionem non tantopere palam fit quantopere in Aristarcheis his scholiis, certe in eis, quae apud eum subsecuntur (fr. 43).

Quae autem de Achillis cithara (p. 55) et de Merione saltatore (p. 57) Hagenus protulit, Dioscuridea videri meliore loco infra p. 177 et 179 comprobabitur. Alia contra via nostro quidem iudicio eorum fuit, quae de Agamemnonis laude quasi optimi regis cum tauro comparato Dio p. 96 et 97 R et Porphyrius ad *B* 482 exhibent similia (cf. Hagen. l. l. p. 57) [1]. Cuius rei coniecturam inde facere licet, quod in Plutarchi personati libello in c. 87 fere eadem leguntur: *σχῆμα δὲ βασίλειον καὶ ὑπερέχον ἐτύπωσε διὰ τούτων: ʿἠύτε βοῦς ἀγέληφι μέγʾ ἔξοχος ἔπλετο πάντωνʾ* (*B* 480). Unde Porphyrium et Pseudo-Plutarchum sua ex stoico illo allegoriarum corpore hausisse probabile est. Qui autem auctor huius operis conditori haec subministraverit, eundem Dioni praebuisse putamus. Nam apud Dioscuridem haec vix videntur fuisse.[2]

Denique, quae Hagenum omnino fugerunt, Dionis p. 87 R (fr. 8 p. 94, 6—8) in altera oratione de Diomede verba cum scholiis quibusdam comparare licet. Ex Dioscuride haec manavisse supra p. 162 comprobare studuimus, quippe quae cum

---

1) Haec quoque Dionis de tauro verba p. 98 R: *ἀλλὰ τῶν ἀφρόνων ζώων ἡγεμονικώτατόν γε καὶ ἄριστον πεφυκότα* .... cum Porphyrianis (ad *B* 478) comparare licet: *λοιπὸν δὲ τὸ ἡγεμονικὸν καὶ ἔξαρχον τῶν ἄλλων ταύρῳ ἀπείκασεν.*

2) Antisthenem de Agamemnone similia docuisse exposuit Ernestus Weber l. l. p. 232.

eis essent coniungenda, quae Athenaeus servavit p. 17^b (fr. 15). Haec Dionis et Athenaei doctrina quasi comprehenditur scholiis Ven. A ad *I* 661 et Ven. B ad *K* 75 ad eundem fontem referendis. Illo enim loco haec sunt ad verbum ῥῆγος: *λέγει οὖν βαπτὸν περιπόλαιον, οἱ δὲ τάπητα. οἰκεία δὲ ἡ κοίτη τῷ γέροντι*, scilicet Phoenici. *καὶ ὁ Νέστωρ καθεύδει 'εὐνῇ ἔνι μαλακῇ'* (*K* 75). *οἱ δὲ ἑταῖροι τοῦ Διομήδους ὑπὸ κρασὶν εἶχον ἀσπίδας* (*K* 152), *καὶ αὐτὸς ῥινὸν ὑπέστρωτο βοὸς ἀγραύλοιο* (*K* 155). Ad *K* 55 haec leguntur: *μαλακὴ γὰρ στρωμνή ἐστι τῷ γέροντι* (scil. Nestori) *ὡς καὶ τῷ Φοίνικι. τῷ δὲ Διομήδει νεωτέρῳ ὄντι ὑπέστρωτο ῥινὸς βοός* (*K* 155)· *τὸν δὲ Ὀδυσσέα κατέκλινεν Εὔμαιος ὑποβαλὼν ῥῶπας καὶ δέρμα αἰγός* (ξ 49). Quae scholia cum nulla vestigia exstent, cur Aristarcho tribuantur, ex peripatetico illo collectaneo opere originem ducere iure quodam conicias, unde Dioscurides quoque haec potuerit lucrari. Apud cynicos quoque circumlatum fuisse illud Diomedis exemplum Ernestus Weber l. l. p. 232 ex Diogenis quae fertur quadam epistula XXXVII (p. 251, 45 H.) comprobare studuit.

Cum haec altera Dionis oratio repleta sit Dioscurideis copiis, frustra quaesieris in aliis orationibus, ut ipsum hunc libellum subesse evincas. Unum restat exemplum. Similem quendam interpretandi morem de Antinoi morte luserunt et Dioscurides apud Athen. p. 10^f (fr. 25 p. 105, 16—19) et Dio in or. LV p. 288 et 289 R II. Hic enim accuratius illud exemplum persequitur, ut nihil temere et sine consilio induxisse Homerum demonstret. Itaque de Antinoo omnium procorum maxime libidinoso haec dicit: *ὁμοίως δὲ καὶ τοῦτον ἀποθανόντα ἐποίησεν, οὐκ εἰκῇ πληγέντα διὰ τοῦ λαιμοῦ, οὐχ' ὅπου ἔτυχεν, ὥσπερ ἀμέλει τὸν Πάνδαρον διὰ τῆς γλώσσης.*[1]) Sed ipsius Dioscuridis librum Dioni de Antinoo observatum esse his elucet:

1) Eadem de Pandaro Demetrium Scepsium docuisse Athenaeus demonstrat VI p. 236^c: *φησὶν δ' ὁ Σκήψιος Δημήτριος ὡς καὶ Πάνδαρον διὰ τὸ ἐπιωρκηκέναι* (sc. *τιτρώσκεσθαι*), cf. Gaedii dissertationem: 'de Demetrii Scepsii quae supersunt', Gryphiswaldae editam 1880 (fr. 74 p. 58). Ceteroqui de Pandaro supra disputavit Dio in or. LV p. 287 R II.

Dionis sunt p. 289 R II (fr. 21 p. 102, 18—23):

τελευτῶν δὲ ἐπεχείρει τοξεύειν ἄπειρος ὢν τοξικῆς καὶ τὰς χεῖρας οὕτω ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένος[1]), ὥς μὴ δύνασθαι ἅπτεσθαι τῆς νευρᾶς, εἰ μή τις ἐπιχρίσειε στέαρ (φ 175 sqq.)... μηδὲ ἐπιτεῖναι δυνάμενος τὸ τόξον κτλ.

Apud Athen. p. 17b de procis haec leguntur (fr. 21 p. 102, 14. 15):

οὕτω δὲ διὰ τὴν τρυφὴν τὰς χεῖρας οἱ μνηστῆρες ἔχουσιν ἁπαλάς, ὡς μηδὲ τὸ τόξον ἐντεῖναι δύνασθαι.

Nimirum inde non concludimus haec Athenaei verba apud Dioscuridem cum Antinoi exemplo coniuncta fuisse. Immo Dionem liberius fonte suo usum esse credimus. Nam optime cohaerent cum ineuntis capitis 29 his: καὶ οἱ μνηστῆρες δὲ παρ' αὐτῷ πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων ἐτέρποντο (fr. 21 p. 102, 12. 13). De Phaeniae autem et Apionis testimoniis extrinsecus ex Pamphilo additis rectissime Brunkium iudicavisse censemus l. l. p. 34. Fuerunt haec in ea quidem libri parte, ubi de magnificentia et luxuria Phaeacum et procorum disputavit Dioscurides.

Deinde Plutarchus quibus locis et qua ratione Dioscuridis librum in suum usum converterit, nondum absolvit Brunkius, ut non sine fructu hanc rem denuo nos tractaturos esse speremus. Nam non solum in quaestionibus convivalibus, sed etiam in nonnullis aliis Plutarchi libris Dioscuridis vestigia insunt.[2]) Adhuc Schraderus (l. l. p. 374 sqq.) consensum animadvertit inter ea, quae apud Athenaeum in l. I c. 19 et apud

---

1) Videntur quasi huc respicere Dionis verba in or. VII p. 267 R de ἀργίᾳ disputantis: καὶ ὅτι ἄλλως τὰς χεῖρας ἔχεις κατὰ τοὺς μνηστῆρας ἀτρίπτους καὶ ἁπαλάς (φ 251).

2) Qua in re nobis totum Plutarchum versantibus, cum Duebneriano indici fides plane nulla sit, auxilio venerunt, quas res congessit et disposuit Ammoneitius in dissertatione 'de Plutarchi studiis Homericis', Regimonti Borussorum edita a. 1887, cf. imprimis p. 36 sqq. 'de cultu et victu heroum'.

Plutarchum in quaest. conviv. VIII 6 IV de cenis heroum exponuntur (fr. 29 p. 108, 1—9 = p. 108, 16—25, p. 109, 19), et inter ea, quae apud Athen. in l. I c. 16 et Plut. in quaest. conviv. VIII 8 III sunt de piscium cibo ab Homerica aetate alieno (fr. 2 p. 91, 10—15 = p. 91, 23—26). Brunkius (p. 3) huc spectare vidit in quaest. conviv. IV 4 III haec quoque: *οἱ γοῦν ἥρωες κτλ.* (fr. 2 p. 91, 28—32), quibus quasi comprehenduntur, quae sunt apud Athen. in capite 15 et capitis 16 initio. Idem rectissime (p. 4 sq.) cum Plutarchea illa quaestione (VIII 8 III) contulit etiam Athenaei caput 22 praeter 16 (fr. 12 p. 96, 5—14 = p. 96, 18—26). Denique eandem rem protulisse illum comprobavit (p. 21) in libelli de Iside et Osiride c. 7 (fr. 12 p. 96, 27—30, p. 97, 25. 26), ita adhibitam, ut Aegyptios sacerdotes piscium esu abstinere demonstraret. Nos autem supra p. 163 Chaeroneensem expilasse Dioscurideum opus docuimus in libro de audiendis poetis p. 29[de] collato Dione II 90 R (fr. 43 p. 119, 1—6 = p. 119, 21—28).

Nimirum Plutarchum compilatorem ex more Athenaei deprehendi non exspectamus. Sed licentius alienam materiem suis rebus intexere solet variatam non raro et suo consilio adaptatam, ut interdum leviter res stringens ex lectione sua meminisse tantum videatur. Cuius rei exemplum suppeditat ex ipsis etiam quaestionibus convivalibus problema l. II 10: *πότερον οἱ παλαιοὶ βέλτιον ἐποίουν πρὸς μερίδα ἢ οἱ νῦν ἐκ κοινοῦ δειπνοῦντες*, si Aristarcheum illud caput apud Athen. l. I 21 potissimum, quo *δαὶς ἐίση* explicatur, in comparationem vocaveris. Quae enim Plutarchi ineunte in problemate sunt (fr. 34 p. 112, 16—18), nituntur Aristarchea illa etymologia *δαίς* vocis: '*ἐν ταῖς θυσίαις ἑκάστῳ μερίδος ἀποκληρουμένης.*' Dioscurides autem illam persequitur apud Athen. p. 12[c] (fr. 34 p. 112, 5—11). Deinde ex Dioscuride derivata est illa sententia in Hagiae verbis (l. l. I 4), quod sua cuique convivarum apposita sit mensa, suum cuique poculum (fr. 35 p. 113, 31—33). Nam cum his componas velim, quae sunt apud Athen. p. 11[f] (fr. 31 p. 110, 14. 15) et p. 13[d] (fr. 35 p. 113, 24. 25, p. 114, 1). Imprimis autem Dioscuridis vestigia hac re palam fiunt, qua

ratione ipse Plutarchus harum epularum defensionem suscepit l. l. II 3. Nam quae de cenarum indole exposuit, antequam sua cuique distributa fuisset portio (fr. 34 p. 112, 22—27), plane eis respondent, quae Athenaeus de eadem re enarrat p. 12[d] (fr. 34 p. 112, 14. 15, p. 113, 1—4).

Denique haec ipsa inter sese comparentur, quibus uterque pergit l. s. s.:

Plutarchus (fr. 34 p. 113, 26—31):	Athenaeus (fr. 34 p. 113, 4—6, 9—11):
Ὅσον δὲ χρόνον ἡ Μοῖρα καὶ ἡ Λάχεσις ἰσότητι τὴν περὶ τὰ δεῖπνα καὶ συμπόσια κοινωνίαν ἐβράβευον, οὐδὲν ἰδεῖν ἄκοσμον ἦν οὐδ' ἀνελεύθερον.	ὡς δὲ παρεγένετο αὐτοῖς πολλὴ ἐκ τῆς Δήμητρος διένεμον ἑκάστῳ ἴσην, καὶ οὕτως εἰς κόσμον ἦλθε τοῖς ἀνθρώποις τὰ δόρπα.
	. . . . . .
ἀλλὰ καὶ τὰ δεῖπνα δαῖτας ἐκάλουν, καὶ τοὺς ἑστιωμένους δαιτυμόνας, δαιτροὺς δὲ τοὺς τραπεζοκόμους ἀπὸ τοῦ διαιρεῖν καὶ διανέμειν.	ὥστε ἡ τροφὴ δαὶς ἐπὶ τῷ δαίεσθαι λέγεται, ὅ ἐστι διαμοιρᾶσθαι ἐπ' ἴσης. καὶ ὁ τὰ κρέα ὀπτῶν δαιτρός, ἐπεὶ ἴσην ἑκάστῳ μοῖραν ἐδίδου.

Quae res summi momenti videtur ei quaestioni indagandae, quomodo exortae sint hae quaestiones convivales. Volkmannus enim (*Leben, Schriften und Philosophie des Plutarch* I 55 sqq.) sermones eis contineri existimabat re et veritate habitos, quos ex schedularum adumbrationibus (cf. l. l. p. 177) fusius et ornatius enarrasset Plutarchus. Atque eandem sententiam amplectitur Ernestus Grafius in commentationibus Ribbeckianis (*Plutarchisches* inde a p. 59), fidam in his inesse memoriam arbitratus. Idem quae necessario inde secuntur, colligere audet his: de fontibus in componendis convivalibus quaestionibus omnino non esse cogitandum (p. 61). Ex eis autem quae supra exposuimus efficitur Chaeroneensem philosophum vel ipsos in conscribendo auctores adiisse vel quos fructus ex lectitando cepisset, eos scite sermonibus inseruisse. Ante nos etiam alii quaestionum fontes statuere. Sic Valentinus Rose (Aristot. Pseudep. p. 116) problemata quae Aristo-

telis nomine feruntur, largam ei praebuisse materiam animadvertit. Dein Schraderus (l. l. p. 376 et 426) et Porphyrium in zetematis Homericis et Plutarchum in symposiacis corporis illius solutionum Homericarum peripatetici copias diripuisse comprobavit. Bappius quoque (de font. quibus Athen. in rebus musicis lyricisque enarrandis usus sit, in stud. Lips. VIII p. 97) eidem fonti iure tribuit, quae de Pylade et Bathyllo saltatoribus iisdem fere verbis Plutarchus (quaest. conviv. VII 8 III) et Athenaeus (I p. 20[de]) produnt. Quem Seleucum Tiberii convivam esse idem nuper evicit in commentat. Ribbeck. p. 258 sqq. Quodsi in ipsis conviviis huius aetatis viri docti ita colloqui solebant, ut quasi gloriarentur, quantum ex litterarum lectione meminissent, quanto magis hoc factum esse putabimus in conscribendis istis rebus, quas fortasse tetigerant in illis colloquiis? Immo vero late etiam patuisse in his libris Plutarchi fingendi et exornandi artem et in personis inductis et in rebus tractatis, ut non raro sermones veritate omnino non habitos esse censendum sit, vel hinc conicias quod inde a Socraticorum temporibus peculiare erat litterarum genus 'conviviorum', in quibus omnigena doctrina solebat enarrari. Athenaei totum dipnosophistarum fictum convivium nuncupasse satis est.

Cum Plutarchi problemate l. VII nono: *ὅτι βουλεύεσθαι παρὰ πότον οὐχ ἧττον ἦν Ἑλληνικὸν ἢ Περσικόν* (cf. Herodot. I 133), id quod Agamemnonis in Iliade conviviis comprobatur versuum *H* 324 *I* 93. 70. 74 copia laudata, plane conveniunt Athenaei in l. V c. 19 haec verba: *ἐν ἐνίοις δὲ καὶ τῶν Περσικῶν συμποσίων ἐγίνοντό τινες καὶ βουλαὶ καθάπερ ἐν τῷ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ στρατείαν.* Sed huius capitis initium Seleuco deberi suo iure Bappius comprobavit (l. l. p. 265), cui haec tribuenda esse nos quoque putamus, quippe quae magis Seleuco *περὶ ἀρχαίων συμποσίων* disputanti adaptata videantur quam Dioscuridis rationi. Plutarchum autem a Seleuceo illo opere pendere non miraberis, cum in antecedenti quoque quaestione (VII 8 III) inde eum quaedam sumpsisse modo commemoratum sit. Tamen Dioscuridis in huius Athenaei capitis initio sunt haec: *οἱ νέοι τῶν ἐλευθέρων ᾠνοχόουν ὡς ὁ τοῦ*

Μενελάου υἱός, 'καίτοι νυμφίος ὑπάρχων καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις', quorum verborum mentio fluxit ex l. I p. 18b. Neque enim ipsis in nuptiis (in l. *δ*) pincernam agit Megapenthes, sed *ο* 141, cum Sparta proficiscitur Telemachus. Quae recte proferuntur a Seleuco (apud Athen. X p. 424e, cf. Bapp. l. l.): *ᾠνοχόουν τε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέστατοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός*

ᾠνοχόει δ' υἱὸς Μενελάου κυδαλίμοιο (*ο* 141).

Ceteroquin autem huius capitis prior pars usque ad verba: *κατὰ τὴν στρατείαν* ex rerum indole ad Seleucum videtur referenda.[1]) De reliquis infra erit dicendum. Sed Plutarchum quoque in eodem problemate praeter Seleucum etiam Dioscuridem adiisse haec documento sunt in quaestionis exitu (fr. 45 p. 120, 11—13): *οἱ δὲ τῷ Ἑρμῇ πυμάτῳ σπένδοντες, ὅτε μνησαίατο κοίτου* (*η* 138), *ἆρ' οὐκ τὸ αὐτὸ συνάγουσι τῷ οἴνῳ τὸν λόγον;* De qua stoicorum doctrina supra disputatum est.

Tum haec quoque ex Dioscuride meminisse videtur Plutarchus, quae in quaestione iam commemorata IV 4 III 8 de caepa tanquam Homerico cibo obiter inseruit (fr. 13 p. 97, 30, p. 98, 28. 29). Nam huius fuerunt (apud Athen. p. 24f): *ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς κακοχυμοτάτοις κρομύοις ἐχρῶντο· 'ἐπὶ δὲ κρό-*

---

1) Similia tamen eis, quae apud Seleucum fuerunt: *καὶ δοῦλος οὐδεὶς ἦν ὁ διακονήσων, ἀλλ' οἱ νέοι τῶν ἐλευθέρων ᾠνοχόουν, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός ..... καὶ τἄλλα δὲ πάντα παρεσκεύαζον τοῖς δειπνοῦσιν ἐλεύθεροι*, etiam apud Dioscuridem videntur narrata fuisse, ex quibus nunc nihil restat nisi hoc apud Athen. p. 17b: *πολυτελεῖς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ διακονούμενοι* (fr. 16). Cum his rebus scholia Ven. A et B ad *Α* 470 conspirant ad verba notata: *κοῦροι μὲν κρητῆρας κτλ.*] *ἀρχαῖον ἔθος οἰνοχοεῖν τοὺς νέους. διὸ καὶ παῖδας μέχρι τοῦ νῦν τοὺς δούλους φαμέν. καὶ Γανυμήδης καὶ Ἥβη ὑπηρέται θεῶν εἰσιν* (*Υ* 234 *Δ* 2). In Ven. B autem etiam haec sunt: .. *οἰνοχοεῖ δὲ υἱὸς Μενελάου. 'ἐπὶ δ' ἀνέρες ἐσθλοὶ ὄρυντο οἶνον ἐποινοχοεῦντες'* (*γ* 471). *διὸ καὶ παῖδας κτλ.* Quae nunc videntur Seleuceae originis esse, nisi forte Aristarchi sunt, ut inde sua habere Seleucum censendum sit. Nam *πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔθος* saepe (cf. Lehrs. l. l. p. 11) illum diplen posuisse scimus, dein illius rationem sapiunt scholia nec illo videntur indigna. Sed interim ambiguum maneat iudicium.

μνον ποτοῦ ὄψον' (Δ 630) (fr. 13 p. 97, 25—27, cf. Athen. p. 10ᵇ, fr. 23 p. 103, 13).

Denique in Plutarchei Convivii septem sapientium quodam loco (c. 13 p. 156ᵉ) male tradito Dioscuridem nobis deprehendere videmur, quem ex Hauptii et Bernardakis curis versibus qui irrepserunt deletis Δ 262. 263 sic legi volumus: ἐπεὶ τάς γε προπόσεις αὐτάς, ἔφη (scil. Mnesiphilus), πυνθάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς ἐνδεῖν, 'δαιτρόν' [1]), ὡς "Ομηρος ἔφη (Δ 262), καὶ μετρητὸν ἑκάστου πίνοντος, εἶτα ὥσπερ λείας [2]) μερίδας μεταδιδόντος τῷ πλησίον. Quo haec quoque Chersiae poetae quae subsequitur quaestio pertinet: ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεύς, ὥσπερ τοῖς ἀριστεῦσιν ὁ Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἐνέχει τὸ ποτόν, ὅτε προὔπινον ἀλλήλοις ἑστιώμενοι παρ' αὐτῷ; Quibus fuisse quasdam veteribus propinationes apud Plutarchum legitur, his Dioscuridea respondent apud Athen. p. 13ᶠ de heroum 'διὰ τῆς προπόσεως ἀσπασμῷ' (fr. 35 p. 114, 17) et in l. V quaedam potissimum verba p. 193ᵃ (fr. 35 p. 114, 27. 28). Quae autem de vini partitione apud illum sunt, cum Dioscuride conveniunt apud Athen. p. 12ᵃ (fr. 34 p. 112, 8 = p. 112, 19—21). Tum quod suae quisque partis conviva aliis largiri solitus esset, hoc quoque Dioscuridis fuit apud Athen. p. 14ᵃ (fr. 35 p. 115, 10—12 = p. 115, 24. 25). Denique deos quoque inter sese propinasse in Dioscuridis libello legebatur apud Athen. p. 13ᶠ (fr. 35 p. 114, 17—19 = p. 114, 30—33). 'Convivii' vero Plutarcheam originem si recte contra Volkmannum (l. l. I 188 sqq.) comprobarunt G. Herrmannus [3])

1) Hercherus ut huic loco difficillimo aliquo modo succurreret, quamquam leni mutatione αὐτάς correxit in λιτάς, tamen iusto audacius traditorum verborum loco λέγειν τοῖς παλαιοῖς scribi voluit πίνειν τοὺς παλαιούς. At tamen multo aptiorem et simpliciorem medelam Bernardakis adhibuit, cum in corrupta voce ἔνδεινον latere cognovisset verba: ἐνδεῖν δαιτρόν. Δαιτρόν autem iam restituerat Meziriacus.

2) Traditae litterae αἴας sunt. Quod autem nuper Kaibelius coniecit in Herm. vol. XXII p. 505 'ὥσπερ ἰδίας μερίδος' propter ὥσπερ ibi plane supervacaneum non probamus. Immo ab omni parte Hauptii praeplacet inventum 'ὥσπερ λείας', quod nec Hercherum nec Bernardakim recepisse miramur.

3) 'Quaestiones criticae de Plutarchi Moralibus. Part. I τῶν ἑπτὰ σοφῶν συμπόσιον'. Halis 1875.

et Muhlius[1]), ista quoque Dioscuridis memoria ex Plutarchi ratione iniecta hanc rem aliquantulum iuvare posse putamus.

Pauca addimus de Plutarcho personato libelli *περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιήσεως Ὁμήρου* auctore ut Dioscuridei operis expilatore. Quem affatim spoliasse hunc librum in capitibus 205—209 comprobavit Brunkius (p. 10 sq. 17 sq. 21), quibus '*τὸ διαιτητικὸν μέρος τῆς ἰατρικῆς*' tractatur. Ergo feliciter potuerunt adhiberi, quae de heroum vivendi ratione tam diligenter composuit Dioscurides. Sed etiam in c. 210, quo de Homeri chirurgia sermo est — *ἰατρικὰ* omnino tractantur in capitibus 200—211, nam dilucidam per totum libellum persequitur ille auctor dispositionem —, Machaonis exemplum ex Dioscuride apud Athen. I p. 10[a] (fr. 23 p. 103, 6—15, p. 104, 2—6) depromptum esse putamus: *τὸν δὲ Μαχάονα τρωθέντα οὐ μεγάλην οὐδὲ καίριον πληγὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου, εἰκότως ἀφυλακτοτέρᾳ διαίτῃ ποιεῖ χρώμενον· ἴσως καὶ τὴν τέχνην αὐτοῦ δεικνυσιν· ὁ γὰρ τὰ ἄλλα ὡς ἔτυχε διαιτώμενος, ἑαυτὸν ἰᾶσθαι ἐδύνατο.* Quae in hoc quidem capite non tam suo loco sunt, quam supra in c. 206 indicata erant, quo *τὸ διαιτητικόν* quantum ad vinum pertinet, in disputationem vocatur: *οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Πράμνειος* (sc. *οἶνος*), *ὃν τῷ Μαχάονι τετρωμένῳ δίδωσιν* (cf. Athen. l. l., fr. 23), id quod ipsa narrationis verba demonstrant. Eandem vero apud Pseudo-Plutarchum quam apud Athenaeum spirat hoc exemplum *εὐταξίαν*, cuius illustrandae causa illud protulerat Dioscurides.

Tum ex Dioscurideo libro haec quoque excitata sunt, quae de Clytemestra et Agamemnonis cantore in c. 213 exposuit ille scriptor, quo tragoediam ab Homero originem sumpsisse demonstrare studet. Haec autem eadem ratione suae rei adaptavit, velut, quae supra in capitibus 205—210 inde deprompsit, in medicinae usum convertit. Nam postquam Homeri 'dramata' ab omni parte sublimi genere esse demonstravit, quae non continerent recentiorum tragicorum more nefastas nuptias, liberorum et parentum caedes, alia portenta, tamen si eiusmodi

1) *Plutarchische Studien*, prgr. S. Annae Augsb. 1885 p. 27—29.

quidpiam induxisset Homerus, eum quam maxime contexisse illud delictum contendit. 'ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Κλυταιμήστρας πεποίηκε' κτλ. Sed originem sat clare demonstrat ipsorum verborum cum Athen. I p. 14^b concentus (fr. 37 p. 116, 2—7 = p. 116, 25—30).

Cum autem tam curtatam et non raro tam ieiune Pseudo-Plutarchus ille protulerit Dioscurideam materiem eamque exeunte demum libello, ipsum plenum Dioscuridis librum ei non iam patuisse haud sine veritatis specie aliquis coniciat, sive contractus fuit, sicut breviato usus est stoico illo corpore (cf. Diels. in doxogr. l. l.), sive alius quidam intercessit auctor. Qua de re certum iudicium tum demum fieri poterit, si accuratius aliquis huius libelli naturam et fontes examinaverit inquisitione dignissimi. Quam ob rem non putamus ex Dioscuride fluxisse libelli capita magnam partem inde a 161, in quibus oratorum principem Homerum fuisse demonstratur, quamquam mirum in modum conspirant cum eis, quae in altera oratione Dio exposuit inde a p. 79 R ea de re, quanti Homerus rhetoricam aestimaverit artem. Nam Dionis verba, quibus haec res inducitur: *δοκεῖ μοι τὸ πρᾶγμα θαυμάζειν* quasi respondent capiti 161 libelli. Quae autem de Phoenice subsecuntur apud eundem, qui Achilli fuerit a patre commissus tanquam 'διδάσκαλος λόγων', apud Plutarchum personatum leguntur in c. 169: *καὶ τὴν αἰτίαν λέγει* (sc. Phoenix), *ὅπως τρέφειν αὐτὸν ἐπιστεύθη παρὰ τοῦ Πηλέως νήπιον παραλαβὼν καὶ διδάσκαλος ἔργων καὶ λόγων εἶναι ἠξιώθη* (cf. etiam c. 170). Reliqua quoque Diomedis, Nestoris, Ulixis eloquentiae exempla apud utrumque proferuntur. Diomedis quidem apud Dionem indicatum tantum amplius exponitur in c. 168, Nestoris in c. 165 eodem versu *Α* 249 laudato. Quid vero praestiterint Ulixes et Nestor dicendi vi in sedando tumultu ad naves properantium Achivorum (*B* 182 sqq.), eodem modo quo apud Chrysostomum narratur in huius scriptiunculae capitibus 166 et 167. Quae tam ample sunt prolata, ut omnino non respondeant ei rationi, qua in exeunte libro ille auctor diripuit Dioscurideas opes. Quam ob rem ex stoico quodam fonte

— nam ex stoicorum consuetudine prolata sunt — et Dioni et Plutarchi Vitae haec suppeditata esse rectius statuemus.

Denique ut ex Athenaeo amplificemus Dioscurideas copias restat. Unum quidem ex ipso primo libro superest, quod certo Dioscuridi vindicare nobis videmur. Quae enim de saltationibus Homericis capitibus 25 et 27 ineuntibus exponuntur, et Bappius in dissertatione (l. l. p. 139 sqq.) et Brunkius (l. l. p. 31 sqq.), qui Bappii horum capitum 24—36 tractationem neglexit, ab Dioscuridis opere segreganda esse voluerunt. Haec omnia ex opere quodam *περὶ παιδιᾶς*, quale Suetonius conscripsisset, fluxisse Bappius putavit (p. 141), haud iure ut nobis videtur. Facile enim illa, quae Homerum omnino non curant, de pilarum variarum lusuum inventionibus clarisque lusoribus ab his possunt secerni tanquam aliunde deprompta, utpote quae interrumpant qui inter horum capitum initia exsistit artum conexum, quem Brunkius quoque animadvertit p. 31. Eorum autem quae ad Halii et Laodamae saltationis lusum pertinent apud Athen. p. 15[c] (fr. 39 p. 117, 21—23): *καὶ ὀρχοῦνταί που ἀνὰ μέρος πυκνῶς (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ʽταρφέʼ ἀμειβόμενοι) κτλ.*, eandem interpretationem conservavit scholion ad Θ 379: *πυκνῶς πλέκοντες εἰς ἀλλήλους (= ταρφέα — πυκνῶς) ἐναλλασσόμενοι (= ἀνὰ μέρος — ἀμειβόμενοι)*. Dein cum eis quae apud Naucratitam subsecuntur: *οἶδε δὲ ὁ ποιητὴς καὶ τὴν πρὸς ᾠδὴν ὄρχησιν κτλ.* (fr. 39 p. 117, 24—28), bene comparatur scholion ad Θ 262: *πρὸς ᾠδὴν δὲ καὶ λύραν τὴν ὄρχησιν ἐποιοῦντο, οὐ μὴν πρὸς αὐλόν. ἦν δέ τις ῥυθμοῦ ὁμίλησις ἐναρμονίου ὑπὸ τῆς λέξεως. ἄτοπον γὰρ μιμεῖσθαι μοιχείαν.* Quae verba ex ipsius hyporchematis definitione, quae quidem apud Athenaeum sequatur: *καὶ ἔστιν ἡ τοιαύτη ὄρχησις μίμησις τῶν ὑπὸ τῆς λέξεως ἑρμηνευομένων πράξεων* conformata videntur. Quae autem de ipso hyporchemate in hoc capite 27 insunt, peripateticam doctrinam sapere videbantur Bappio l. l. p. 139. Brunkius haec eidem fonti tribuenda esse censuit, cui deberentur, quae in l. XIV p. 631[c] de hyporchematica saltatione exstarent. Quem Dionysium Halicarnassensem esse Bappius p. 149 coniecit, non comprobavit. Utut haec sunt, quae

ad ipsum Homerum his in capitibus spectant, nostro iure ex peripatetico illo opere et ad Dioscuridem et in scholia pervenisse statuimus.

De saltatione Homerica etiam quaedam protulit ex Aeneae de Merione Cretensi his verbis derivata (*Π* 617):

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστήν περ ἐόντα
ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε κτλ.

Dio Chrysostomus in altera oratione p. 93 R (fr. 38), quae cum scholio Ven. A ad *Π* 617 composuit Hagenus l. l. p. 57. Tamen quod cum ipsis Dionis verbis comparetur scholion multo magis idoneum est hoc, quod in Ven. B legitur:

Dionis enim sunt:	scholii:
ἦ σὺ οἴει ἄλλην τινὰ λέγειν ἐπίστασθαι τὸν τοῦ Μόλου υἱόν (sc. *ὄρχησιν*) ...... *ἢ τὴν ἐνόπλιον, τὴν Κουρητικήν, ἥπερ ἦν ἐπιχώριος τοῖς Κρησί, τὴν ὀξεῖαν καὶ ἐλαφρὰν κίνησιν πρὸς τὸ διακλῖναι καὶ φυλάξασθαι ῥᾳδίως τὸ βέλος;*	*Κρῆτες γὰρ ἀσκοῦσι τὴν ἐνόπλιον ὄρχησιν, ἔμπειροι ὄντες ἀπὸ τῆς τῶν Κουρήτων μυθολογίας. ἄκρως δὲ ἐξεφαύλισε τὸ εὐκίνητον τοῦ ἀνδρός. βουλόμενος γὰρ αὐτὸν ἐλαφρὸν εἰπεῖν, τοῦτο παρατρέψας εἰς ὄρχησιν ἐχλεύασεν.*

Hanc quoque rem Dioscuridis fuisse ex peripatetici operis cornu subministratam probabilis videtur coniectura.[1])

1) Peripateticorum sapientiam hoc quoque in his scholiis redolet, quod saltationis omnino statuuntur genera tria: *πυρρίχη, σίκιννις, κορδακισμός,* quamquam *πυρρίχη ἐμμελείας* loco ex lyricae saltationis generibus perperam substituta est, cf. Aristoxenum apud Athen. l. XIV p, 631 [c d], Bappii dissert. l. l. p. 96 (adn. 1) et 97. Cum ipso hoc Homerico Merionis Cretensis exemplo quodammodo haec quoque cohaerere videntur Aristoxeni peripatetici apud Athen. XIV p. 630 [b]: *ἄλλοι δὲ Κρῆτα λέγουσι τὸ γένος εἶναι Σίκιννον. ὀρχησταὶ δ' οἱ Κρῆτες, ὥς φησιν Ἀριστόξενος.* Hanc Aristoxeni doctrinam apud Athen. I p. 20 [e] cum eis quae de Bathyllo et Pylade saltatoribus produntur, Aristocle fortasse hic quoque inter utrumque intercedente ex Seleuco in dipnosophistarum sermones receptam esse probabile est (cf. Bapp. in comm. Ribb. p. 263 sqq.). Unde suspicio exoritur libri XIV capita quidem 28 usque ad 30, quae continuo ordine de saltationibus sunt et

Facilis ex saltatione transitus fuit ad instrumenta musica ab Homero adhibita, de quibus initio capitis 28 (fr. 42) disseruit Dioscurides, praesertim p. 15^{d} (fr. 39 p. 117, 26) cithara modo commemorata. Attamen de cithara hoc quidem loco apud Athenaeum omnia exciderunt. Quamquam simile aliquid Plutarcheis his in quaest. conv. VII 8 ιv 5 (fr. 40): *ἀλλ' ἥ γε κίθαρα πάλαι που καὶ καθ' Ὅμηρον ἔτι τοῖς χρόνοις γνωρίμη τῆς δαιτός ἐστιν* (cf. ϑ 99, ϱ 270. 271) etiam apud Dioscuridem fuisse nobis sequi videtur ex Athenaei de tibiis et syringis his verbis (fr. 42 p. 118, 19): *εἰς δὲ τὰ συμπόσια οὐ παρήγαγε.* Eadem fere apud Athenaeum sunt in l. XIV p. 627^{e}: *ὅθεν ἔοικε καὶ Ὅμηρος διατηρῶν τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἑλλήνων κατάστασιν λέγειν*

φόρμιγγός ϑ' ἣν δαιτὶ ϑεοὶ ποίησαν ἑταίρην,

qui versus ex ϱ 262 et 271 conflatus est. Quae verba, sicut quod sequitur exemplum ex Iliade A sumptum, quod dii musicae vi conciliati sint post contentionem Achillis causa obortam, fortasse ex Dioscuridis pratis flosculos esse putaveris. Neque tamen adeo bonam de Athenaeo sententiam habere licet non tam auctoris quam compilantis librarii vicibus functo, ut tam scite haec his capitibus intulisse putandus sit. Continuo enim cursu haec capita 23—26 et 31—33 secundum Erwini Rohdii libellum 'de Iulii Pollucis in apparatu scaenico enarrando fontibus', Lipsiae emissum 1870 p. 36—46, quibus certo caput 18 adnumerare non dubitamus, de veteris musicae mitigandi medendi ad omnes virtutes animos inflammandi vi agunt, quorum Aristoxenea vestigia Rohdius detexit l. l. Ergo certe peripateticorum doctrinam prae se ferunt (cf. Bappii dissert. p. 104), sive ex Rohdii coniectura (p. 45) Chamaeleon Naucratitae sup-

---

cum illis in primo libro concinunt, non ex Dionysio (cf. Bapp. diss. p. 149), sed ex Seleuco ab Athenaeo transscripta esse. Quae de pyrrhicha in extremo c. 29 sunt 'Caesarum Romanorum aetati propria' (cf. Bapp. diss. p. 101) quam commode pertinent ad Tiberii convivam! Sed altioris indagationis haec est quaestio. Ceterum ex eadem peripatetica doctrina dependent quae Herodici sunt apud Athen. V p. 181^{ab} de saltationibus ex Cretico more apud Homerum descriptis.

peditavit, sive ex Bappii ratione per Aristoclem (p. 104) et Dionysium (p. 149) huc illata sunt. Adhuc neutri confidimus. Quae autem Chamaeleon p. 624ᵃ protulit [1]) lenivisse Achillem iram citharae lusu (I 186 sqq.), quam ex Eetionis spoliis ei tribuisset Homerus, cum Pelidae in Dionis altera oratione exemplo aliquo modo conspirant p. 82 R (fr. 41 p. 118, 7—12). Chrysostomum cum in oratione XXXII ab eadem peripateticorum doctrina pendere Rohdius comprobaverit (p. 37. 45), eum hoc quoque Achillis exemplum inde sumpsisse fortasse credas. Tamen ne apud Dioscuridem quidem hoc exemplum celeberrimum defuisse verisimile videtur, unde eius mentionem inicere potuerit rhetor Prusensis. Dioscuridi autem in hoc quoque exemplo enarrando peripateticum corpus patebat. Nam quae apud Porphyrium in hac tractanda quaestione (ad I 186): *ἀπρεπὲς δοκεῖ καταλαμβάνεσθαι κιθαρίζοντα* (scil. Achillem) supersunt: *παραμυθία γὰρ ταῦτα θυμοῦ καὶ λύπης* hinc fluxisse propter rerum indolem vix negabis. Cum Dionis autem omnibus his verbis (fr. 41) hanc Porphyrii *λύσιν* concordare concedes: *ἔστι δὲ νέος καὶ φιλόμουσος καὶ λάφυρον ἔχων τὴν κιθάραν, καὶ οὐ θηλυδριώδη μέλη ἀλλὰ κλέα ἀνδρῶν ᾄδει.* Quae autem Aristarchi (cf. Ariston. ad I 188) cum hoc Dionis loco Hagenus composuit (l. l. p. 55), eis eiusdem quaestionis quasi solutio videtur contineri.

Certo Dioscuridis sunt verba apud Athenaeum p. 11ᶠ (fr. 30 p. 110, 1): *εὐωχοῦνται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καθήμενοι,* item p. 17ᶠ: *καθίζονται δ' ἐν τοῖς συνδείπνοις οἱ ἥρωες, οὐ κατακέκλινται,* quibus transitum sibi paravit sophista ad quandam de Alexandro Magno historiolam ab Duride narratam, quam cum eis quae secuntur, ex Hegesandri hypomnematis petiit. Huius enim memoria tam trita est apud Athenaeum, ut ipsum ei in manibus fuisse censendum sit. Unde etiam in l. V capitis 20 Aristarcho-Dioscuridei initium ad Dioscuridem re-

1) Cliniae Pythagoraei et Achillis exempla ut Athenaeus coniuncta exhibet Aelianus in var. hist. XIV 23, sive integrum Athenaeum sive communem fontem expilavit, quode adhuc ambigi potest.

ferendum videtur: *ἐκαθέζοντο δὲ καὶ δειπνοῦντες οἱ τότε κτλ.* (fr. 30 p. 110, 2—13).[1]

Dein Dioscurideo apud Athenaeum libri I capiti 18, quod temulentiae poenarum Homerica exempla persequitur inde a verbis: *τῆς μέθης δὲ κατατρέχων ὁ ποιητής κτλ.* (fr. 25), quodammodo respondet l. XII caput tertium p. 511[abc], quibus noxam ferre *ἡδονήν* Homericis exemplis demonstratur (fr. 28). Ut enim omnino in huius libri primis capitibus sophista varios pannos, dummodo de voluptate et luxuria essent, undique collectos consuit, hoc frustum ex Dioscuride huc eum posuisse putamus. In capitis primis verbis stoicum quendam audire tibi videaris contra Epicureorum rationem pugnantem. Quae autem de Iove protulit: *ὅσα μὲν γὰρ ἀγρυπνῶν ὁ Ζεὺς ἐφρόντιζεν ὑπὲρ τῶν Τρώων, ταῦτ᾽ ἀπώλεσε μεθ᾽ ἡμέραν ὑφ᾽ ἡδονῆς κρατηθείς*, ad verbum propemodum locum habent in Porphyrii problematis (ad Ξ 314 sqq.): *τίνος ἕνεκεν τοσοῦτον ἀκρατῆ παρίστησι τὸν Δία ὡς μὴ δύνασθαι κρατεῖν ἑαυτοῦ;* hac solutione: *ἄλλως τε διδάξαι βούλεται τοὺς νέους ὁ ποιητής, ὅσον ἐστὶ χαλεπὸν μὴ κρατεῖν τῶν παθῶν, ὅπου καὶ Ζεὺς ὁ παγκρατὴς πάθει νικηθεὶς ἐζημιώθη τὴν ὄνησιν, ἣν ἐξ ἀγρυπνίας περιεποιήσατο.* Neque quae de Marte poenae vice ab Vulcano vincto secuntur, apud Porphyrium desunt ad ϑ 267, cui haec scholia tribuenda esse arbitrati vix errabimus: *οὐκ ἀτόπως ἐπὶ ἡδυπαθῶν ᾄδει ταῦτα ὁ κιθαρῳδός, δι᾽ ὧν ἥδονται, ⟨ἀλλὰ⟩*[2] *σωφρονίζων αὐτούς. δέσμιον γὰρ εἰσάγει τὸν μοιχὸν καὶ τοὺς θεοὺς λέγοντας ʻοὐκ ἀρετᾷ*

1) Sed idem fere legitur in l. VIII p. 363[f]: *ὅθεν οὔτε κατακλίνεσθαι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθος, ἀλλὰ ʻδαίνυνθ᾽ ἑζόμενοιʼ*, ut non possit ex Dioscuride huc insertum esse. Nam in continuis capitibus ibi de veteribus conviviis sermo est, quae si ex rerum indole et auctoribus laudatis coniecturam facere licet, ex Seleuci illo opere *περὶ ἀρχαίων συμποσίων* statuimus derivata esse. Eodem pertinere videntur, quae huius Homerici moris exempla protulit Athenaeus in l. XI initio, cuius de Seleuceis vestigiis fere constat, Adrasti et Polyidi, quae Homerum omnino non curant, dein Eurycliae et Autolyci, ex versibus *υ* 399 sqq. arguta ratione extricatum.

2) ʻ*ἀλλά*ʼ nos quidem inseruimus.

κακὰ ἔργα' (ϑ 329). Quae exempla Dioscuridem ex peripatetici operis divitiis mutuatum esse sponte apparet, quippe in quo Demodoci cantum defensum fuisse supra p. 155 viderimus. Attamen etiam duae causae huic rei comprobandae succurrunt, ex quibus ibi haec quodammodo iam coniuncta fuisse probabile videtur. Plato enim de re publ. III p. 390[bc] horum vituperator exstitit, et de Cephisodoro Isocrateo haec sunt apud Athen. III p. 122[b]: *Κηφισόδωρος γοῦν ὁ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος μαθητὴς ἐν τῷ τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀριστοτέλην λέγει ὅτι εὕροι τις ἂν ὑπὸ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἢ καὶ σοφιστῶν ἓν ἢ δύο γοῦν πονηρῶς εἰρημένα, οἷα παρὰ μὲν Ἀρχιλόχῳ,* ... aliis, *Ὁμήρῳ δὲ τὸ τὴν Ἥραν ἐπιβουλεῦσαι τῷ Διὶ καὶ τὸν Ἄρη μοιχεύειν. ἐφ' οἷς πάντες κατηγοροῦσιν αὐτῶν.*

In eodem XII libro septimum quoque caput maximam partem Naucratitam ab Dioscuride lucratum esse statuimus. Voluptuosam enim vitam novisse et descripsisse Homerum ex operis ratione in l. I p. 16[d] his Dioscurides comprobavit (fr. 18 p. 100, 6—8): *ἀπολαυστικὸς δέ ἐστι παρ' αὐτῷ καὶ ὁ τῶν Φαιάκων βίος· 'αἰεὶ γὰρ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε' καὶ τὰ ἑξῆς* (ϑ 248 sqq.), post quae verba iure Kaibelius desideravit Ulixis mentionem et versuum ι 5 sqq. vulgatam memoriam, ut sic demum Eratosthenis coniectura potuerit proferri. Ampliorem autem de horum versuum ι 5 sqq. interpretatione disputationem sophista proponit in l. XII c. 7 (fr. 18 p. 100, 9—18, p. 101, 1—7), quam cum illis coniungere ab omni parte commodum est. Locus ille Odysseae *πολυθρύλητος* est, ab vituperatoribus et defensoribus multum agitatus.[1]) Quae de Ulixe, qui Epicuro voluptatis auctor exstiterit, et de Megaclidis solutione Athenaeus protulit, coniuncta leguntur etiam in Plutarchi personati libelli c. 150 ea quidem libri parte, qua Dioscuridem nondum adiit ille auctor, quo in capite singulos

1) Hac Epicuri vel Aristippi ratione Heraclides Ponticus '*ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς*' apud Athen. XII p. 512[d] hos versus explicavit, sed '*κωμικῶς*' teste Laertio Diogene in fine catalogi l. V 6, 88, ut decet Platonis et Aristotelis alumnum. Eiusdem rei documento est Athenaei l. XII totum caput 5 (cf. Schweigh. ad loc.). Tamen cum capite 7 hoc omnino non cohaeret.

philosophos ex Homero suas doctrinas deduxisse comprobatur. Democriti enim exemplo allato haec secuntur: *ἄλλους δὲ πλανηθέντας* (scil. *δεῖ μνημονεῦσαι*), *ἐν οἷς ἐκεῖνος οὐχ ἑλόμενος, ἀλλὰ πρὸς τὸν παραπίπτοντα καιρὸν ἁρμοζόμενος τισὶ περιέθηκεν, ἐπεί γε*[1]) *ὁ Ὀδυσσεὺς παρ' Ἀλκινόῳ κατεχόμενος ἡδυπαθείᾳ καὶ τρυφῇ κεχρημένῳ πρὸς χάριν αὐτῷ διαλεγόμενος ἔφη, ʻοὐ γὰρ ἔγωγέ' κτλ.* (ι 5—11), quibus Megaclidis peripatetici[2]) rationem perstringi patet. Dein haec secuntur: *τούτοις παραχθεὶς καὶ Ἐπίκουρος τὴν ἡδονὴν τέλος εὐδαιμονίας ἐνόμισε.* Quas res cum omnino stoicorum sapientiam prae se ferant, Heracliti allegoriarum c. 75 consensu, quae quidem ad Epicurum spectent, ex stoico illo corpore depromptas esse omnibus probabitur.[3]) Ergo ab stoico quodam haec quidem de Epicuro accipere potuit Dioscurides, quem re probata etiam corporis illius auctor expilasse censendus esset. Quamquam certe Megaclidis peripatetici solutionem ne in peripatetico quidem opere defuisse suspicamur. Nam Porphyrius quoque ad ι 5, cui id scholion vindicare nemo dubitabit, Megaclidis solutionem quamvis nomine non laudato servavit. Haec enim in codice H sunt: *λύεται δὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου. πρὸς οὓς γάρ φησιν, αὐτοὶ ἦσαν φάσκοντες ʻαἰεὶ δ' ἡμῖν' — τῶν πρὸς εὐωχίαν.* Quae amplius in codice T ita enarrantur, ut cum ipsis Dioscuridis verbis satis congruant:

Porphyrii sunt ad ι 5:	Athenaei XII p. 513^{bc}:
οὐ πάντως ἀποδεχόμενος τὸν τοιοῦτον βίον ἐπαινεῖ, ἀλλὰ	*ὁ δὲ Μεγακλείδης φησὶ τὸν*

1) Traditum est: *Ἐπεὶ γὰρ ὁ Ὀδυσσεὺς κτλ.* At tamen illud enuntiatum cum antecedentibus verbis coniungendum esse statuimus. Nam ita demum suo ordine fluunt sententiae. Quam ob rem illud *γάρ* aut plane delendum est aut quod Wachsmuthius proposuit corrigendum: *ἐπεί γε,* quod praeplacet.

2) De Megaclidis peripatetici studiis Homericis cf. Sengebuschium in diss. Homer. priore apud Dindorf. l. l. p. 88. 89, Schraderum l. l. p. 414.

3) Cur hoc stoicum corpus etiam hanc peripateticam rem ita adhibitam continuisse negandum sit, omnino non intellegimus. Schradero enim scrupulus resedit, cf. l. l. p. 414. Tamen vix probabile est ʻalius cuiusdam explicationem cum Megaclidis congruentem fuisse.'

ἁρμόζεται κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν (cf. Ps.-Plut. verba) ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν ὧν ἐβούλετο. προσποιεῖται οὖν τὸ ἁβροδίαιτον ἀσπάζεσθαι τῶν Φαιάκων ἀκηκοὼς λεγόντων·	Ὀδυσσέα καθομιλοῦντα τοὺς καιροὺς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν ὁμοήθης τοῖς Φαίαξιν εἶναι τὸ ἁβροδίαιτον αὐτῶν ἀσπάζεσθαι προπυθόμενον τοῦ Ἀλκίνου·
'αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε' (θ 248).	'αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε εἵματά τ' ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί' (θ 248. 249). μόνως γὰρ οὕτως ᾠήθη ὧν ἤλπιζε μὴ διαμαρτεῖν.

Etiamsi enim Porphyrius sua et ex stoico et ex peripatetico opere delibare potuit, tamen hunc ob concentum peripateticum corpus utrique subesse putamus, cum apud Pseudo-Plutarchum ex stoicorum consilio ita deflexa esset haec res, ut quosdam philosophos ab Homero sumpsisse doctrinam accommodandi res praesenti tempori statueretur.[1])

Eadem fere Athenaeus protulit in l. V capite 19, quod supra p. 171 sqq. ex Seleuceis pannis et Dioscuridis quodam frustulo consutum esse vidimus: *τὸ δὲ τοῦ Ἀλκινόου συμπόσιον, πρὸς ὃ ἀποτέταται ὁ τοῦ Ὀδυσσέως λόγος· 'οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι κτλ.* (ι 5—8)' *ξένου ὑποδοχὴν ἔχει, ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν Φαιάκων τρυφερῶν* (fr. 18 p. 101, 26—31). Nam vix recte

1) Stoicum illud de Epicuri furto inventum etiam scholion exhibet ad ι 28: *γνῶθι ὅτι καλῶς λέγει καὶ Ἐπίκουρος ὁ φιλόσοφος τῷ ἑαυτοῦ δόγματι ἄριστον τέλος εἶναι πάντων τὴν ἡδονήν, ἐξ Ὁμήρου τοῦτο λαβὼν καὶ ἐπὶ πάντων αὐτὸς ἐκτείνας τὴν τῆς ἡδονῆς τελειότητα*, quae non spectare possunt nisi ad versus ι 5 sqq. Quam ob rem hoc quoque Porphyrii quoddam frustum esse conicias, sive ex stoico corpore depromptum est, sive in peripatetico etiam hoc receptum fuisse credideris, unde et Porphyrius et Dioscurides potuerint in suas res deducere.

Ad eandem rem Seneca quoque alludit in epist. mor. l. XIII 3 (88), 5 his: 'nam modo Stoicum illum faciunt (scil. Homerum)...., modo Epicureum, laudantem statum quietae civitatis et inter convivia cantusque vitam exigentis, modo Peripateticum' etc.

Schweighaeuserus illa verba: *ξένου ὑποδοχὴν ἔχει* his reddidit: 'continet illud receptionem hospitis'. Sed ex Megaclidis ratione hoc fere volunt: 'continet hospitis captationem benevolentiae ipsis luxuriosis Phaeacibus', velut *εἰς ὑποδοχὴν λέγειν τινί* ex. gr. legitur apud Aeschinem (II 62). Quam ob rem hoc quidem enuntiatum ex Dioscuride huic capiti tessellato sophistam intulisse censemus. Quod autem subsequitur: *ὅπερ συμβάλλων τις πρὸς τὰ τῶν φιλοσόφων συμπόσια κτλ.* ex Herodici capitum 3—18 ratione sive ipse sibi conformavit sive ex illo conrasit. Sed quae in capitis exitu de Demodoci cantu exponuntur (fr. 37 p. 116, 18—22), iterum ex Dioscuridis hortulis sunt conquisiti flosculi. Nam quod ab claudicante Vulcano superatus sit Mars deorum fortissimus, Dioscurideum esse ex Athen. p. 511ᵇ (fr. 28 p. 107, 18—25) elucet, quode disputavimus p. 180. Quod autem Demodoci cantu Ulixi quasi procorum mors praedicatur, quamvis inepta sint, tamen peripateticae illi rationi conveniunt, qua certo consilio carmina elegisse cantores supra p. 155 vidimus. Haec quoque tanquam excusantis solutionis instar huic materiae succurrunt.

Restat, ut suis terminis Dioscuridis fines in l. XII c. 7 circumscribamus. Certo huic tribueris capitis finem inde a verbis: *εἰσὶ δ' οἵ φασι κτλ.* (fr. 19) — nimirum Dioscuridem indicat subdolus Naucratita —, quippe quae prorsus huius libri consilio accommodata sint. His quoque ultimis verbis ipse conexus comprobatur: *διόπερ καὶ Ὀδυσσεὺς τρυφὴν καὶ λαγνείαν τέλος τοῦ βίου παρὰ τῷ Ἀλκινόῳ τίθεται.* Sed quae in medio capite Pindari[1]), Sophoclis, Theognidis de polypo testimonia insunt, ipsum Athenaeum ex more suo addidisse facile credes.

Duo supersunt quae Dioscuridea fragmenta esse existimamus apud Athenaeum. Sed pro certo ut hoc affirmemus, non adeo suppetunt argumenta ex aliis auctoribus desumpta. Alterum est Athenaei caput 42 libri X de Nestore vini studioso inde a verbis: *πλεῖστον δὲ ἔπιε τῶν μὲν ἡρώων Νέστωρ ὁ τριγέρων κτλ.* (fr. 24), quod probabilitate quadam Dioscuridi

1) Collato Plutarcho de soll. animal. p. 978ᵉ.

tribuatur. Nam totius capitis indoles huic accomodata est, quippe quod bene coniungatur cum Athenaei libri I capite 17 (fr. 23). Si autem ex Asclepiadis Myrleani περὶ Νεστορίδος libello hoc transscriptum esse quispiam dixerit, quem in l. XI sophista affatim expilavit[1]), non ita huius rationi haec convenire ipse videat. Immo his: τοῦ Ἀγαμέμνονος ...., ὃν ὡς πολυπότην ἐπιπλήσσει ὁ Ἀχιλλεύς quasi sese ipsum exscripsisse videtur Dioscurides (cf. supra p. 150), neque Antiphanis comici testimonium ab hoc alienum est. Huic autem rei illustrandae, quod non temere Homerus Nestori potissimum poculum offerentem induxerit Achillem, Eumelo corporis tutaminis causa thoracem, quippe qui periculose cucurrerit, horum meminisse iuvabit, quae de Antinoo supra p. 167 disputata sunt. Quae vero de hoc Nestoris poculo narrantur, ea quasi duas huius quaestionis solutiones esse facile intelleges, cur poculum Nestori dono dederit Achilles, quarum alteram acceperit, alteram spreverit ille auctor.[2]) Quam ob rem ne hoc quidem ab Dioscuride abhorrere concedes. Tanquam instar tertiae huius rei solutionis scholion est in Ven. B ad Ψ 616, quamquam hic non ita de ipso poculo quam omnino de Nestoris praemio cogitatur: ἀγαθός ἐστι νομοθέτης (sc. Achilles), ἀξιῶν καὶ φρονήσεως ἆθλα τίθεσθαι. παρ' Ὁμήρου τοίνυν διδαχθεὶς Ἰσοκράτης ἐπιτιμᾷ τοῖς μὴ φρονήσεως ἆθλα τιθεῖσιν. ὥσπερ δὲ τὸν βασιλέα (Agamemnonem v. 890) οὕτω καὶ τὸν συνετὸν ἀκονιτὶ στεφανοῖ.[3]) Quod scholion Kaibelius adhibuit, ut in

1) Cf. praecipue capita 76—85.

2) Kaibelii miramur horum verborum distinctionem. Parenthesi enim inclusit haec tantum verba: τοῖς γὰρ φιλοπόταις οὐ παρέπεται τὸ νικᾶν διὰ τὸ ῥᾴθυμον, quasi verbis quae secuntur: ἢ ὅτι διὰ δίψαν μάλιστα λείπονται οἱ πύκται διὰ τὸ βαρεῖσθαι τὰς χεῖρας ἀνατείνοντας tertia quaedam solutio eius quaestionis proferatur, cur poculum Nestori obtulerit Achilles. Immo post haec demum verba parenthesin esse concludendam unusquisque concedet. Nam his etiam illud explicatur, cur potatores non sequatur victoria. Haec omnia verba parenthesis loco haud opportune huc inserta si ab ipso Athenaeo addita esse statuerimus, vix errabimus.

3) Eandem solutionem Accius protulit in didascalicis in fr. X Baehr. (fragm. poet. Roman. p. 268):

hac altera solutione corrigeret corrupta verba: *οὐχ οτι καὶ οὐχὶ τῷ νικηθέντι ἔδωκε δέπας ὁ Ἀχιλλεύς* in *οὐχ ὅτι ἀκονιτὶ τῷ νικηθέντι κτλ.* Vix tamen hac ratione suam medelam his verbis allatam esse putamus. Nos quidem alterum *οὐχὶ* delendum esse censemus tanquam variam lectionem, ut illum solutorem ad versum *Ψ* 656 respexisse statuendum sit:

τῷ δ' ἄρα νικηθέντι τίθει δέπας ἀμφικύπελλον.

Eadem ratione Casaubonus rem explicavit, quamquam audacius pro verbis *οὐχ ὅτι καὶ οὐχὶ τῷ νικηθέντι* scribi voluit *ὅτε καὶ τῷ νικηθέντι* (cf. Schweighaeuser. ad locum).

Alter ille Athenaei locus legitur ineunte libro XIII p. 556[a] (fr. 26). Quae praecedunt inde a capitis 3 initio ea de re, quod barbarorum quidem mulieres patiantur pellices, non Graecorum, certo cohaerent cum eis quae secuntur. Nam ex hac consuetudine Aristoteles exposuit Menelaum Helenam veritum abstinuisse ab aliarum feminarum concubitu. Itaque si haec quoque ex Dioscuride fluxisse contenderis, quamquam praeter Priami mulieres parum ipsum Homerum curant, lubenter adstipulabimur, praesertim cum Dioscuridem de diversa barbarorum et Achivorum ratione disputasse supra p. 163 sqq. comprobatum sit. Quae autem Aristotelis hic ample de Menelao, Nestore, Phoenice narrantur, in libro I breviter proferuntur p. 25[f] (fr. 26 p. 106, 11—20 = p. 106, 26—29) in fine earum rerum, quas ex Dioscuride petiit Athenaeus. Quare Brunkius (p. 39) haec ab Dioscuridis opere desecari voluit. Nos quidem contrarium inde concludimus, ut haec quoque in l. XIII ei tribuamus. Quae vero Aristotelis sequitur solutio, ut libidinis et temulentiae crimen ab Agamemnone prohibeatur, prorsus peripatetici corporis indolem prae se fert, ut Dioscuride intercedente haec ad Athenaeum pervenisse probabile videatur. Tamen

---

'sapientiaeque invictae
gratia atque honoris patera Nestorem mactavit
aurea',

ut illud de Nestoris praemio zetema ab Accio agitatum esse prona videatur coniectura, id quod bene convenit cum illius operis natura et indole, cf. Ribbeckii 'hist. poes. Roman.' I p. 267 sq.

infirmiora esse haec argumenta fatemur, quam ut certi quidquam statuatur.

His omnibus expositis illud superest, ut aliquo modo Dioscuridei libelli argumentum et dispositionem adumbremus, id quod, quantum potuit, Brunkius quoque conatus est l. l. p. 22 sqq. Nam rationem reddi opus est de ordine quem instituimus in componendis fragmentis, quae dissertationi praemisimus. Nimirum hac quoque parte principem optimumque ducem se praebet Athenaeus, quantumcunque rem 'dissecuit, coniunxit, mutavit', ut disputandi materiem inter dipnosophistas distribueret, cf. Brunk. l. l. p. 23 sq. Nam optime etiamnunc cognoscitur, quae inter sese cohaereant.

Quin in primo fragmento libelli initium deprehendamus, nemo in dubitationem vocabit. Nam eo totius scriptiunculae consilium illud indicatur: σωφροσύνης praeceptorem sese praestare Homerum. Quam ob rem omnibus heroibus simplicissimum tribuit victum, semper assas carnes atque eas bovis, non haedi aut agni (fr. 1). Neque piscibus aut avibus inducit illos vescentes (fr. 2), nec frugibus (fr. 3). Neque coronis neque unguentis eos facit utentes et deis quoque simplicem tribuit victum, nectar et ambrosiam, nec tura aut myrrha aut coronae adhibentur ad eos colendos (fr. 4). Sed tam modeste cenati alii discis iaculisque sese oblectant ludicro certamine ad seria sese exercentes, alii cantores audiunt (fr. 5). Eodem modo 'πρὸς μελέτην τῶν πολεμικῶν' venatum exeunt iuvenes (fr. 6), laborum autem ut remedia varia noverunt lavandi genera (fr. 7). Etiam lectus qualis esse debeat, docet Homerus Diomedis exemplo 'στερεῶς' in pelle bubula recumbentis (fr. 8). Nec quae de heroum αὐτουργίᾳ Dioscurides Chrysippum secutus disputavit, huc pertinere quisquam negabit (fr. 9). His omnibus narrandis rebus praeceptorem agere Homerum, alia eum referre tantum docet fragmentum 10, siquidem his ipsis Dionis verbis haec exposuit Dioscurides. Nam Homerus etiam varios novit cibos, immo etiam elixas carnes varii generis et varium in modum paratas (fr. 11). Neque piscium aut avium esus ab eo

alienus est (fr. 12), neque olerum aut frugum (fr. 13). Nec vero unguentorum Homerum fugit suaveolentia, neque ignotus ei fuit coronarum usus (fr. 14). Atque etiam lectos novit eleganter constructos et pretiosa stragula (fr. 15), quin immo sumptuosos famulos (fr. 16). Omnino omnem novit Dioscurideae aetatis magnificentiam. Itaque splendidissime describit regias Menelai, Alcinoi, Calypsus speluncam (fr. 17). Voluptati vero dedita est apud eundem Phaeacum vita, quin ipse Ulixes quibusdam videtur Epicuri ratione illis voluptatis praedicator exstitisse (fr. 18. 19). In Odyssea omnino propter otium et pacem luxuriae indulgent (fr. 20). Sic proci ante fores calculorum lusu sese oblectant et propter desidiam et luxuriam tam molles habent manus, ut ne arcum quidem possint tendere (fr. 21). Quo in ordine fragmentorum planissime fluere sententias lubens concedes, ut singulas res singulis non raro tam apte suppleri iure mireris.

Tum complura fragmenta ad vini usum pertinent (22—25). Novit Homerus vini modum, quatenus conducat, quatenus noceat, et varia miscendi genera (fr. 22). Illud quidem illustratur Nestoris exemplo Machaoni Pramnium ministrantis (fr. 23) et fragmento 24, si re vera Dioscuridi tribuitur, de potatore Nestore. Sed temulentiae poenas large enumerat fragmentum 25. Dein quodammodo inter sese cohaerent fragmenta 26—28. In fragmento 26, quod num iure ad hunc libellum referatur dubium est, illud exponitur, cur uni Menelao nulla iungatur mulier, cum ceteri cum feminis concumbant. Alterum (fr. 27) de castitate mulierum et virginum est, quae hospites lavent. Sed libidinis poenas persequitur fragmentum 28.

Denique secuntur continuo ordine Athenaeo fido auctore ea fragmenta, quae ad cenas et convivia spectant easque res, quae cum his cohaerent (29—45), cf. Brunk. l. l. p. 16. Ac primum quidem accurate de cenarum numero disputatur (fr. 29), dein illud exponitur assedisse heroas in cenando (fr. 30) et refutatur, quod quidam suam cuique mensam appositam fuisse statuerint (fr. 31). Finito demum convivio removentur mensae (fr. 32). Panes apponuntur cum ipsis canistellis (fr. 33), carnis

autem assae et vini sua cuique convivarum distribuitur portio (fr. 34), suum quisque habet poculum, pluribus autem poculis et carnibus praestantiores honorantur viri; etiam propinandi inter sese morem noverunt heroes (fr. 35). Omnino decore cenant. Quodsi in Odyssea Ulixes et Achilles inter sese disceptantes inducuntur, utilis est illa contentio, utrum dolo an pugna expugnandum sit Ilium (fr. 36). In ipsis autem conviviis adhibentur citharoedi et saltatores (fr. 37—39). Iam facilis ad instrumenta musica fuit transitus (fr. 40—42). De cithara 'convivii amica' sunt fragmenta 40 et 41, tibias autem et fistulas non in conviviis adhibuit poeta. Omnino barbaris tribuit tibias (fr. 42). Simili ratione de barbarorum et Achivorum diversa ratione agunt fragmenta 43 et 44. Denique soluta cena Mercurio libant linguas tamquam somni praesidi (fr. 45).

Quoniam super opere Dioscuridis non sine fructu nos disputavisse confidimus, de ipso auctore circumspicere ex re videtur. Quem cum grammaticorum, stoicorum, peripateticorum scrinia in conscribendo suo libro adiisse comprobatum sit, vel inde eius aetatis limine vixisse eum concludas, qua non tam de suo componere libros quam vetustiorum scripta expilare solebant. Certe inter Aristarchum et Dionem Plutarchumque, quantum vidimus, fuit Dioscurides. Ergo non potest cogitari de Isocrateo, non de Pyrrhoneo Cyprio, Timonis discipulo, cuius memoriam Sotion servavit apud Laertium Diogenem IX 114. 115 [1]), non de Zenonis successoris Chrysippi patre, ad quem stoae ille alter princeps complures librorum suorum scripsit.[2]) Apud Athenaeum duo etiam cuiusdam Dioscuridis libri commemorantur, in l. IV p. 140$^{b\,et\,f}$ *Λακωνικὴ πολιτεία*, in l. XI p. 507^{d} *ἀπομνημονεύματα*, quos Athenaeus ipse non in manibus habuit. Tamen summa probabilitate ei de quo agimus Dioscuridi tribuuntur, quippe quem solum inter huius aetatis hoc nomine praeditos quantum accepimus revera scrip-

1) Cf. Wachsmuthii Sillographos p. 9 adn. 5.
2) Cf. Laertium Diogenem VII 190. 193. 198. 200. 202.

torem fuisse sciamus. *Ἀπομνημονευμάτων* mentio Hegesandri Delphi commentariis debetur, cuius de temporibus nihil colligere licet nisi illud, quod post tempora belli contra Perseum gesti scripsit [1]), ut de Dioscuride hinc nihil redundet. Si quid ex duobus huius operis fragmentis ab Athenaeo et Laertio Diogene subministratis [2]) coniectare licet, clarorum virorum memorabilia dicta liber videtur continuisse, qua ratione ex. gr. Hermogenes [3]) explicavit vocem *ἀπομνημόνευμα* tanquam *χρείᾳ* similem. Quam ob rem in dubio relinquere malumus, num quod de lyra ab Apolline Amphioni data fragmentum ex Apollonii Rhodii scholiis suppeditatum Muellerus cum his coniunxit, revera huc pertineat.

Certioribus etiam argumentis *Λακωνικὴν πολιτείαν* ad hunc Dioscuridem referre licet. Nam quaecunque fragmenta apud Plutarchum et Athenaeum aetatem tulerunt [4]), in antiquitatibus Lacedaemoniorum versantur. In primo quidem de Minervae Optiletidis templo ab Lycurgo dedicato disputatur [5]), in altero de orthagoriscis porcellis, in tertio de honoribus, quos Anticrati Epaminondae percussori eiusque posteris decreverint Spartani. Quibus adde quartum ab Muellero omissum, quod de Lacedaemoniorum *ἐπαίκλων* cenis agit apud Athen. IV p. 140[f]. Quam rationem cum huius Dioscuridis studiis, quippe qui in Homericis antiquitatibus operam suam collocaverit, convenire non negabis. Alterum hoc proferimus argumentum. Utroque

1) Cf. Mueller. FHG IV p. 412, Droysenum *Geschichte des Hellenismus* III 1 p. 246 adn. 3. Hegesander enim in fr. 20 (M.) Rhodophontem commemorat, Rhodiorum rei publicae quendam administratorem, quem anno a. Chr. n. 167 legatum Romam missum esse ex Polybio constat (XXX 5, 4).

2) Cf. Mueller. FHG II p. 196 fr. 6 et 7.

3) In progymn. p. 5 (Speng.).

4) Cf. Mueller. FHG II p. 192.

5) Eiusdem historiolae eundem auctorem Olympiodorum ad Platonis Gorgiam (cf. Iahnii *Archiv* XIV p. 522) excitasse his verbis: ‘*Διοσκουρίδης ὁ ἱστορικός*’ Wachsmuthius nos docuit. ‘*Ἱστορικός*’ autem hac aetate eodem iure videtur appellatus esse quo ex. gr. ab Augustino de civ. dei XVIII 17 Reatinus — est de gente populi Romani liber, quem sequitur ille — ‘Varro historicus’.

loco quibus huius operis mentio fit apud Athenaeum (p. 140[b et f]), Dioscuridem Persaeum stoicum secutum esse apertis verbis indicatur. Ab stoicorum autem studiis eum de quo sermo est non alienum fuisse supra satis comprobavimus. Immo in Dionis illo loco orationis LIII p. 276 R II de Homericis stoicorum studiis multum agitato, de quo nos quoque disputavimus p. 162 sq., ipsius Persaei excitatur memoria: ἔτι δὲ καὶ Περσαῖος ὁ τοῦ Ζήνωνος κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν γέγραφε καὶ ἄλλοι πλείους. Quam ob rem his quoque rebus inter utrumque vinculum quoddam intercedere tuo iure conicias. Cum autem stoicos potissimum, Zenonem, Persaeum, Sphaerum de re publica Spartanorum libros condidisse constaret, Dioscuridem Chrysippi amicum huius libri auctorem esse Ionsius voluit.[1]) Attamen, num omnino scripserit ille, nescimus, ut praevalere nostram rationem omnes concessuros esse putemus.

Quodsi revera Λακωνικὴν πολιτείαν scripsit idem Dioscurides qui libellum περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ νόμων composuit, angustoribus terminis aetatem licet circumscribere. Nam ex Didymi diligentia conrasa sunt, quae in libri IV his capitibus (certe inde a p. 138[e]—141[e]) auctoribus raris et tantum non unicis laudatis de Lacedaemoniorum rebus enarrantur. Quod autem ipsius Dioscuridis mentio ab Didymo fuit iniecta, his comprobatur: Contra Polemonem inducit disputantem Athenaeus Didymum, p. 139[c]: ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικὸς . . φησὶ τάδε· Πολυκράτης ἐν τοῖς Λακωνικοῖς κτλ. De Dioscuride autem infra sunt p. 140[b]: ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησιν ὁ Πολέμων (cf. supra p. 139[b]), οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται, ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ πολιτείας καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ προτέρῳ καὶ οὗτος τῆς Λακώνων πολιτείας. Eodem modo in ἐπαίκλων interpretatione (p. 140[d e f]) proferenda contra Polemonem ab Persaei et Dioscuridis parte stare videtur Didymus.

---

1) Cf. Fabricium in Bibl. Gr. l. l.

Ergo quod inter Aristarchum et Didymum interfuerit saeculum vidisse Dioscuridem statuimus. Quod si cui numeris exprimere lubeat, fere inter annos a. Chr. n. 160 et 60 eum vixisse dicat. Aliquantulo autem propius eum accessisse ad Aristarchi tempora fortasse inde concludas, quod p. 140[b] inter Dioscuridem et Didymum intercedit Aristocles quidam, cuius nomen Schweighaeuserus certa emendatione nobis videtur correxisse in Nicoclis. Huius enim testimonium alteri de Persaeo et Dioscuride loco et antecedit (p. 140[d]) et subsequitur (p. 141[a]).[1])

Unum restat de Dioscuridis alicuius quodam opere testimonium, quod ad hunc revocetur, Photii s. v. *σκυτάλη* hoc: *Διοσκουρίδης ἐν τοῖς περὶ νομίμων κτλ.*[2]) Probabiliter autem Muellerus coniecit huius operis partem fuisse *περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ νόμων* libellum. Nam prorsus Alexandrinorum respondet mori, ex quo operum amplo ambitu compositorum singulis partibus singulos superscribere solebant titulos. Immo etiam *Λακωνικὴν πολιτείαν*, si recte de eius natura et indole iudicavimus, eiusdem operis partem fuisse eo facilius conicias, quod Spartanorum quandam consuetudinem enarrat illud Photianum fragmentum.

1) Cf. Bappii dissertat. l. l. p. 88.
2) Cf. Mueller. l. l. fr. 4.

INDEX RERUM